

ANGELA DAVIS

**ASKATASUNA,
ETENGABEKO
BORROKA
BAT**

Ferguson, Palestina
eta mugimendu baterako oinarriak

Katakrak argitaletxean lizentzia askeen aldeko apustua egin dugu, horregatik kopiatu eta zabal ditzakezu gure liburu gehienak. Lizentzia hauek kultura zabaltzeko tresna onena dela uste dugun arren, tamalez, gure liburu guztiek ez daukate Creative Commons lizentzia, nahiz eta gehienek hala duten.

Gaur egun, teknologien garapenari esker fitxategi digitalen kopia pribatuak egitearen kostua doakoa da, horrek kulturaren irisbide demokratikoan aurrerapen handia ekar dezake.

Halere, liburuak digitalki doan egon daitezen kostu handia izan dute aurretik. Lagun askoren lana dago atzean eta diru inbertsioa (eskubideen erosketa, itzulpena, diseinua, maketa lanak eta edizioa). Horregatik, gure testuak libreki eskuragai egon daitezen laguntzeko emaitza bat egin dezazun nahi genuke.

Angela Y. Davis

***ASKATASUNA,
ETENGABEKO BORROKA
BAT***

Angela Y. Davis

**ASKATASUNA,
ETENGABEKO BORROKA
BAT**

*Ferguson, Palestina eta mugimendu baterako
oinarriak*

Itzultzaileak:

Amaia Apalauza Olo

Iñigo Roque Eguzkitza

Garazi Ugalde Pikabea

Jatorrizko izenburua: *Freedom Is A Constant Struggle. Ferguson, Palestine and the Foundations of a Movement.*

Lehen edizioa: *Askatasuna, etengabeko borroka bat. Ferguson, Palestina eta mugimendu baterako oinarriak.*

Egilea: © Angela Y. Davis

Jatorrizko lizentzia: © 2016 Angela Davis. First published in English in 2016 by Haymarket Books. This edition published in cooperation with Roam Agency and International Editors'Co.

Argitalpen honen lizentzia: Creative Commons

Argazkia: Ekinklik

Itzulpena: Amaia Apalauza Olo, Iñigo Roque Eguzkitza eta Garazi Ugalde Pikabea

Azalaren diseinua: Koldo Atxaga Arnedo

Lehenengo edizioa: 2016ko azaroa

Bigarren inprimatzea: 2017ko urtarrila

Hirugarren inprimatzea: 2017ko apirila

Laugarren inprimatzea: 2017ko urria

Bosgarren inprimatzea: 2019ko azaroa

Edizioa eta maketazioa: **Katakarak Liburuak**

Kale Nagusia 54-56

31.001 Iruñea

editorial@katakarak.net

www.katakarak.net

@katakarak54

Liburu honek Creative Commons lizentzia bat dauka Aitortu-EzKometerziala-LanEratorririkGabe 4.0 Nazioartekoa.

Askatasuna duzu lan hau kopiatu, zabaldu eta jendartean erakusteko beti ere asmo komertzialik gabe. Ezin da lan honen lan eratorririk egin.

ISBN: 978-84-16946-01-3

Lege gordailua: NA 2175-2016

Inprimaketa: Ulzama Grafikak

AURKIBIDEA

ARGITALETXEAREN OHARRA	13
AURKEZPENA (Cornel West)	19
SARRERA (Frank Barat)	23
BAT	
Borroka aurrerakoiak indibidualismo kapitalista zitalaren aurka	31
BI	
Fergusonek gogorarazten digu zein garrantzizkoa den ikuspegi globala	43
HIRU	
Aldaketa sistemiko baten beharrea gaude	63
LAU	
Palestinaz, G4S-z, eta kartzela-industria konplexuaz	83
BOST	
Amaitzeaz eta jarraitzeaz	95

SEI

Michael Brown dela, Assata Shakur dela: AEBko estatu arrazistak bizirik dirau	111

ZAZPI

Egia Kontari proiektua: indarkeria AEBn.....	115

ZORTZI

Feminismoa eta abolizioa: teoria eta praktikak XXI. menderako	127

BEDERATZI

Protesta eta aktibismo politikoa 1960ko hamarkadatik Obamaren arora.....	149

HAMAR

Elkartasun transnazionala	167

TESTUAN AIPATUTAKO ZENBAIT ERAKUNDE.....	185

ARGITALETXEAREN OHARRA **BLACK LIVES MATTER/ BIZITZA DA HANDIENA**

2016ko urriko azken larunbata. Iruñeko Gaztelu plazatik manifestazio bat abiatu da. Buruan, dozena bat gizon beltz bi lema dauzkan pankarta bat eramaten. Pankartaren ezkerreko partean poliziaren eta, oro har, beltzen aurkako indarkeria estrukturalari aurre egiteko AEBn erabiltzen den «Black Lives Matter» [Beltzen biziak axola du] lema.¹ Pankartaren eskuinean Gipuzkoan eraiki nahi den erraustegiaren –eta hura babesten duen erregimenaren– aurkako Gipuzkoa zutik! mugimenduak erabili duen «Bizitza da handiena»² lema. Pankartaren atzean 200 lagun. 150, beltzak. Besoak altxatzen dituzte eta oihu egiten dute. Ez da aspaldian halako haserrikerik entzuten Iruñerriko manifestazioetan. «¡Policías asesinos!» [Poliziak

---

1 2012an George Zimmerman-ek Trayvon Martin 17 urteko mutiko beltza tiroz hil zuenean hasi ziren erabiltzen #BlackLivesMatter traola sare sozialetan. Ordutik mugimendu sozial bihurtu da.

2 Mikel Laboaren *Bertolt Brecht* (Goiztiri 1969) diskoko «Lilurarik ez» abestiko bertsoetako bat da. Brechten hitzak ez zeuden osorik, ordea. Ziurrenik gaztelaniazko Alianza argitaletxearen bertsio zentsuratutik itzuli zutelako euskarara.

hiltzaileak!³ eta «Elhadji justizia!» garrasi egiten dute. Manifestarien aurrean polizia nazionalak unitate ibiltarietako uniformearekin. Atzean poliziaren hiru furgoneta kristal ilunduekin.

Polizien aurkako kontsignekin minduta, agenteetako batek antolatzaileetako bat deitu du. Irainduak sentitzen direla lema horrekin. Oihu egiteari uzteko, «gauza batek ez duela bestea justifikatzen». Gauzetan bestea «Poliziak hiltzaileak» oihukatzea da. Gauzetan lehena, berriz, sumindu den polizia nazional horren beste bost kideren pean konortea galdu eta handik gutxira Elhadji Ndiaye hil dela.

Bi egun lehenago gizon beltz bat Iruñeko Arrotxapea auzoko kale batean dabil. Kalez jantzitako polizia batek paperak eskatzen dizkio. Ez ditu eman nahi. Egun argitan lurrean amaituko du. Udaltzainak ere bertaratu dira. Udaltzainek atxilotetatik urrundu dituzte zer gertatzen den jakin nahi duten auzokideak. Hurrengo egunean, Iruñeko zinegotziek ez dute –beste indarkeria batzuekin bezala– lana eten eta minutu bateko isilunea egin udaletxearen aurrean. Nafarroako parlamentariak ez dira Parlamentuaren atarian kontzentratu eguerdian. Biolentzia batzuk ez dira biolentzia. Hildako guztiek ez dute dolua merezi. Hori da, hain zuzen, Angela Davisen obraren eta aktibismoaren ardatzetako bat. Kartzelen aurkako mugimenduan sartu zenean, hirurogeita hamarreko hamarkadan, 200.000 preso zeuden AEBn; egun, bi milioitik gora daude Sing Singeko, Leavenwortheko, San Quintineko edota Aldersoneko kartzeletan.⁴

3 «Policía asesina» da gaztelaniazko ohiko lema. Poliziari, erakunde gisa, esaten zaio hiltzaile. «Policías asesinos» esanda, manifestariak agente bakoitzari esaten zioten hiltzaile. Bertan ziren polizia agenteek ere hala interpretatu eta antolatzaileei esan zieten manifestarien irainak jasotzen ari zirela.

4 Angela Davis, *Democracia de la abolición: Prisiones, racismo y violencia*, Trotta, 2016 Madril. 30.-31. or.

Etengabeko loturak sortu

Ndiaye Polizia Nazionalaren esku hil eta handik hiru egunera Sestaoko Ertzaintzaren komisarian gazte bat hil da. Buruko gaixotasun bat zuen eta ospitalean atxilotu zuten. Gazteak ez zuen ospitaletik alde egin nahi. Bi aste lehenago Altsasun, ordu txikietan, tabernako kalapita batean, lanean ez zegoen guardia zibil batek liskarra izan zuen bi gizonekin. Gizonak orkatila hautsi zioten. Behin-behineko barne ministroak «gorroto delitu»az akusatu ondoren, terrorismoaz arduratzen den Auzitegi Nazionalera bidali zituen Iruñeko epaileak liskarreko bi gizonak. Guardia zibilarekin liskarra gertatu zen udalerrria Sakana eskualdean dago. Eskualde horretan 2016ko lehenengo bederatzi hilabeteetan poliziak 450 kontrol egin zituen. 20.000 biztanle ditu eskualdeak. Angela Davisen liburu honen helburuetako bat loturak sortzea da: «etengabeko loturak sortu behar ditugu» irakurriko dugu.

Liburuko hirugarren atalean Fergusonen hil zuten Michael Brown eta New Yorken hildako Eric Garnerren kasuak Palestinako biolentziarekin lotzen ditu, adibidez. Lotura horiek, sorkuntza lan hori, oinarritzko analisi tresna gisa aurkezten ditu Davisek. Baina, tamalez, ez da ohikoa egungo analisisietan. Kosta egiten zaigu.

2014ko otsailaren 5ean, adibidez, Cádizko Puerto I kartzelan Harkaitz Bellon gaztea hilik agertu zen modu estrañio batean. Egun horietan beretan, armak eskutan, guardia zibilek Ceutan igerman sartu nahi zuten etorkinei –Afrikaren hegitik Afrikaren hegi berera

zihoazen, funtsean– tiro egin zieten. Hamalau beltz hil zituzten gomazko pilotekin. Davisen logikari jarraituz pentsatu beharko genuke ez dela garrantzizkoa bata Bizkaian eta besteak Afrikan jaio zirela. Batak bi autobus eta kutxazain automatiko bat erretzeagatik –eta Ertzaintzaren torturak salatu ostean– 13 urteko kartzela zigorra jaso zuela. Eta besteak etorkizun hobe baten bila abiatu zirela Europarantz.

Hala, AEBn palestinarren aurkako jazarpenaren kontra lan egitea edo Nafarroan Europako mugetan etorkinen ehizan ari diren agente, hesi eta legeen aurka borrokatzea geure buruen alde borrokatzea dela ulertu behar dugu. Besteak beste, egun, ideien esferan jasaten dugun porrotetako bat hori delako: sintomen partzelatzea. Arrotxapean Sestaon Altsasun Cádizen Ceutan Fergusonen Calaisen Lampedusan Alucheko CIEan gertatutakoek elkarren artean inolako loturarik ez dutela pentsatzea. Ulertu beharrean baietz, segurtasun enpresen eta logiken bidez gutxiengoarentzako mozkin ekonomikoak eskuratzeko tendentzia baten baitan dagoela dena. Eta, zentzu horretan, jada ez gaudela modernizazioaren garaian. Modernizazioan –Susan Buck-Morssen gogoeten arabera– denbora *continuum* bat zegoen: hasieran «atzerapena» zegoen eta ostean «garapena». Baina globalizazioak denboraren ideia hori lainotu eta egungo gertakizunei aldiberekotasuna eman die. Jada ez gaude «salbuespen» geografiko edo nazionalen garaian.⁵ Gaur hemen gertatzen dena bihar han gertatuko da. Fergusoneko lema bat Iruñeko Sarasate pasealekuan.

Buck-Morss-ek Davisekin partekatzen duen ideia bat da «orain “terrorismoaren aurkako gerra” bat [dagoela], gaizki definitua baina erabatekoa, “larrialdi

5 Susan Buck-Morss, *Izuaren osteko gogoeta. Islamismoa eta teoria kritikoa ezkerrean*, Katakarak, 2019 Iruñea. 54. or.

egoera” deklaratzeari buruzko bat [dela] herritarren eskubideak eta askatasunak eteteko». ⁶ Norbanakoak garantiarik gabeko prozesuetan atxilotzen direla. Esku artean duzun liburu honetako ardatzetako bat da kartzelari eta zigorrari eusten dien industria konplexu bat existitzen dela –bereziki laugarren atalean G4S enpresaz jarduten duenean–.

Davis metodoa

Angela Davisen ibilbidearen ezaugarrietako bat da ez dela soilik teorialaria, ez dela soilik aktibista, ez dela soilik historiaren ekonomiaz antropologiaz aritu. Bere ekarpenetan zentralak izan dira, adibidez, artearen historiari buruzko testuak. Liburu honetan berean, seigarren atala Assata Shakurren biografian argitaratutako olerki batekin amaitzen du. Artea politikatik mundua ulertzeko beste tresna baten gisa erabiltzen du. Zentzuzkoa da, beraz, bere ekoizpeneko liburu mardulena Gertrude Ma Rainey, Bessie Smith eta Billie Holiday blues abeslariari buruzko lan bat izatea (*Blues Legacies and Black Feminism*).

Davisen idazkerak diskurtso osatu bat dauka. Irmoa da baina ez du bere argudiaketetan mahai azpiko ostikorik ematen. Edo Marina Garcésen dioen bezala «Esfera publikoan etsaigo handia dago, harreman pribatuaren eta sare sozialetan, elkarri min egiten diogu elkarri hitz egiteko modu horiekin, larritasunez, biolentziaz, etsaigo izugarritz, nahiz eta benetako antagonismoak ez dagoen». ⁷ Min hori ekiditen du Davisek eta zapalduen arteko senidetasuna bilatzen du pauso

⁶ Ikus 83-84. or.

⁷ Marina Garcés, Antoni Bassas-en elkarrizketa *Ara* egunkarian: http://www.ara.cat/societat/marinagarces-fent-lhostilitat-adreces-altres_0_1661233910.html. Data: 2016-10-01.

bakoitzean. Eta irmotasun hori burkide izan zituen pantera beltzen ezaugarri horiei lotua dago.

Pantera Beltzak, 50 urte betetzen dituzten egunotan, haien umorea, hizkera eta artea eraldaketarako tresnen eredu dira. «Soilik bizitzarekiko direlako fidelak» Marina Garcések esango lukeen bezala. Eta halakoa da Angela Davis klasizismo punka «ekologia politiko erradikal bat da, alegia, adierazpideen aberastasunarekiko eta bizitzaren formekiko konpromiso bat dauka eta bizitza zapaltzen, akitzen eta usteltzen due-naren kontra»⁸ egiten du.

Bizitzaren, politikaren, gogoetaren eta loturen gorazarre honekin utziko zaitugu. Liburua euskaratu den asteotan gertu gertatu direnak gogoan idatzi ditugu hitzok. Eta nahi genuke geuk izan dugun xuxurla hura bera zeuk izatea. Angela Davis irakurtzean gogoan izan gu geu ere munduan gaudela. Eta orain urrun gertatzen direnak ulertzea geure egitekoetako bat dela. Hangoak bihar hemen ere gerta daitezkeelako soilik bada ere, besteei gertatzen zaiena geuretzat ere pentsatuta dagoelako.

Iruñea

2016ko azaroa

---

8 Marina Garcés, «Clasicismo Punkie», *Cultura en tensión*, Rayo Verde, 2016 Bartzelona. 30. or.

AURKEZPENA

CORNEL WEST

Angela Davis munduko distantzia luzeko askatasunaren aldeko borrokalari eta intelektual handi bakanetakoa dugu. 1960ko hamarkadako masa-mugimendu iraultzaileetatik gaur egungo ekinbide sozial matxinoetara, tinko iraun du Lurreko kondenatuen alde. Unibertsitateko ezkertiar gehienei ez bezala, garesti atera zaizkio bere analisi estrukturalak eta praxi ausarta, bere bizitzaren eta ongizatearen kaltean. Filosofiako irakasle laguntzaile hasiberria zela, Kaliforniako gobernadore Ronald Reaganek deabruaren pare aurkeztu zuen jendearen aurrean. Kaliforniako Unibertsitateko Zuzendaritza Taldeak kanporatu egin zuen bere lanpostutik, Alderdi Komunistako kide izateagatik. FBIk bilatuenen zerrendaren buru jarri zuen; ihesari eman zion, Estatubatuar Inperioaren segurtasun-indarrak atzetik zeuzkala, eta atxilotu eta kartzelatu egin zuten. Auzitegiaren aurrean agerturiko antzeak eta duintasunak mundua elektrifikatu zuten. Eta bere bokazio iraultzaileari eusteko adorea

–nazioarteko foku indartsuaren azpian egonik ere–
inspirazio izan da.

Estatuak borrokalaria beltzak sistematikoki exekutatu edo kartzelaturik, eta gobernuan profesional beltzak sarturik ere, Angela Davisek oraindik goian eusten die ahalmen intelektualari eta su moralari. Hogeita hamar urtez, neoliberalismoaren uztarpeko izotz-arogan, pizturik atxiki du pobreen eta langile-jendearen askatasunaren aldeko sua. Emakumeei, langileei eta koloreko jendeari buruz egin duen lan akademikoa lagungarria izan zen ikuspegi, analisi eta praxi erradikalek bizirik iraun zezaten Reaganen eta Bushen urteetan. Kartzela-sistemaren neurriz gairik hazkunde eragabeari buruz egindako lan intelektual eta politiko aitzindariak oinarriak ezarri zituen Fergusonen arorako. Eta, hegemonia neoliberalerako egun hotz eta asaldagarrietan, beraren nonahiko hitzaldiek, eskola miresgarriek eta munduko bazter guztiekiko elkartasun kementsuak pizturik atxikitzen dituzte esperantzarako sugarrak. Berrogeita hamar urtetik gora borrokatu, sufritu eta lagundu ondoren, oraindik ere bera da Estatubatuar Inperioko ezkerren aurpegirik ezagunena.

Bere obrako azken ale bikain honetan, analisi distiratsuak eta testigantza sendoa dakarzkigu Angela Davisek, honako eta harako. Argiki eta zehazki, *interseksionalitatea* ordezkatzeko eta baliatzen du: erantzun estruktural, intelektual eta politiko bat indarkeriaren, supremazismo zuriaren, patriarkatuaren, estatu-boterearen, merkatu kapitalisten eta politika inperialisten mekanismoetarako.

2014ko abenduaren 3an, Angela Davis nire arreba eta burkide maitearen ondoan egoteko ohorea izan nuen Oxford Unioneke eztabaida batean, Malcolm X handia Oxford Unionen izan zeneko berrogeita

hamargarren urtemugako ekitaldian. Zirraragarria izan zen; besteak beste, Angelak ezin egokiago gogorarazi baitzuen Malcolmen espiritua. Espiritu horrek blaitzen du liburu hau, eta espiritu horrek bultzatzen gaitu berarekin bat egitera jendearen alde aritzeko pozbide iraunkor horretan!

SARRERA

FRANK BARAT

Bruselan dudan bulego txikian eserita ari naiz idazten lerro hauek. Ia joana da ekaina, eta iritsi berria da beroa.

Eraikin honetan, badira justizia globalaren alde lanean diharduten zenbait erakunde eta ongintza-elkarte. Batzuk Mendebaldeko Saharari adi daude; beste batzuk, Palestinari; beste zenbait, torturari, Latinoamerikari, edo Afrikari. Giro ederra da lanerako: gizarte bidezkoago eta hobe batean sinesten du hemengo jendeak, eta sineskizun horien arabera jokatzeko; azken batean, mundua aldatzen saiatzeari emana bizi da jende hau. Utopikoa irudi dezake, beharbada. Baina, segur aski, ez duzue asmatuko zein den hitzik garrantzitsuenaren arestiko esaldian. Saiatzea baita garrantzitsuenaren. Behin eta berriz saiatzea. Gelditu gabe. Horratx garai-pen bat, bere horretantxe. Edonork eta edozerk esango dizu «kanpo»an ez duzula deus ere lortuko, berandu dela, iraultzak ez duela inongo aukerarik gaur egun. Errotiko aldaketak iraganeko kontuak dira. Bazterreko izan zaitezke, baina ezin egon zaitezke sistematik bazter; ideia politikoak izan ditzakezu, are erradikalak

badira ere, baina onargarritzat jotzen denaren mugen barnean betiere, hau da, elite gorenak zuretzat eraikia duen burbuilaren barnean.

Europako Batzordearen egoitza nagusiaren ondo-ondoan dut bulegoa. Gaur goizean bertan, bizikletaz igaro naiz kristalezko eraikin ilun erraldoi horren aurretik. Gaur egun, militarrek eta are segurtasun-konpainia pribatuek alderik alde zaintzen dute gunea. Askotan galdetzen diot neure buruari zertan ote datzan haien lana: jendea babesten dute – hau da, barruan dauden pertsonak– ala eraikina bera –kontzeptua, barruan gordetzen den ideologia–?

Gaur goizean, Grezia austeritatearen aurkako protestetan bete-betean murgildurik ikusi dudanean, kontraesanez beteriko *Europa* agertu zait begien aurrean. Gizarte-klase eta belaunaldi guztietako jendea kalean, garrasika, banderak astintzen, protestan. Taldean antolaturik ikusi dut jendea. Tokian tokiko batzarrak ikusi ditut, boluntarioek martxan jarritako klinikak. Akropolis ikusi dut, Exarkia, Sintagma plaza. Olibondoak ikusi ditut. Eguzkia ikusi dut. *Dēmokratia* ikusi dut. Jendearen araubidea, jendearen boterea. Gaur egungo munduan esanahia ia galdua duen kontzeptu horixe bera ikusi dut. Europako *handi-mandiek* (Alemania, Frantzia, Italia, Europako Banku Zentrala eta Europako Batzordea bera) baliagarritzat jotzen eta goresten duten kontzeptu hori bera, baldin eta asko urruntzen ez bada munduaz duten ikuspegitik eta harentzat pentsatuak dituzten planetatik. Azken hilabeteetan, Greziako hauteskundeek berrikuntza bat jarri dute mahai gainean, erroitik aldarazi dituzte joko-arauak, eta, European lehen aldiz, ezkerreko eta austeritatearen aurkako alderdi batek lortu du boterea: Syriza, hain zuzen. Harrezkeroztik, hura suntsitzea eta desagerraraztea dute helburu *handi-mandiek*. Eta

mehatxupean dira alderdia eta —are garrantzitsuagoa— mezua, hau da, alderdiak ordezkatzeko duen ideia. Alegia, badirela gure bizitza kolektiboki antolatzeke beste bide batzuk, herritarren % 99k geure burua goberna dezakegula, teknokraten, bankuen eta korporazioen beharrik gabe. Lerrook idazten ari naizela, mugimendu bilakatua da Greziako kale eta etxe guztietan barrena hedatzen ari den ametsa. Mugimendu bat, Greziako herritar xumeak beren ondare materialaren zati handi bat galtzen ari diren honetan. Eta bada edonorentzat balio duen mezu bat mugimendu horretan: posible da jendeak bat egitea, posible da oligarkiari aurre egitea demokrazia behetik eraikita, posible da migratzaileak kartzelatik ateratzea, posible da faxismoa garaitzea, eta berdintasuna askatzailea da.

Boteredunek mezu bat igorri digute: izan esanekoak; bestela, askapen kolektiboaren alde egiten baduzue, zigor kolektiboa jasoko duzue ordainetan. Europan, austeritatearen eta mugen indarkeria bultzatzea da zigorraren funtsa, migratzaileei bizitza ukatuz, itsasoan hondoratzen eta itotzen utziz. Estatu Batuetan, supremazismo zuriaren bitartez sistematikoki hertsatzen dute beltzen eta natiboen bizitza, aspalditik, eta areagotuz doaz zapalkuntza eta kolonialismo okupatzailea. Horretarako, droneak baliatzen dituzte; lurra eta identitatea ebasten diete milioika pertsonari; masa-kartzelatzea bultzatzen dute; jendea jendetasunaz gabetzen dute, eta baliabideak lapurtzen dituzte, indigenen bizitza eta are gure planeta bera aintzat hartzeari uko egiteraino. Hori guztia gure inguru hurbilean sumatuta ere ez arduratzeko esaten digute. Ez kolektiborik eratzeko, ez liskarrik pizteko.

Angela

Zer egin genezake? Nola? Norekin? Zer taktika erabili behar genuke? Nola defini genezake denontzako moduko estrategia bat, kontuan izanik despolitizazioa oso zabaldua dagoela iritzi publikoan, are basakeriak onargarri samarrak bilakatzeraino ia? Zein da gure ikuspegia? Nola ziurta genezake *gureak edonorentzat* balio duela? Nola bideratu eta uztar genitzake mugimendu iraunkorrak, nazioartekoak eta erradikalak? Aktibista ugarik halako galderak egiten dizkiote beren buruari egunero: orainean iltzaturik dauden galderak dira, eta gure etorkizuna baldintzatuko dute.

Erraza da adorea galdu eta ezikusiarena egitea besterik gabe. Kontzientziaren inongo ausirikik batere gabe. Azken batean, azpiegitura nagusiki politiko baten eta hedabideen ikuspegitik begiratuta, badirudi ezin irabazizko borroka batean ari garela. Aldiz, atzera egin eta ikuspegi zabalago batetik begiratzen badiugu gauzei, kontuan hartzen badugu zer ari den gertatzen munduan, eta borrokaren eta elkartasun-mugimenduen historiari erreparatzen badiogu, garbi ikusiko dugu -batzuetan, ageri-agerikoa izango da- aise honda daitekeela itxuraz suntsiezin den oro, jendearen borondateari, sakrifizioari eta egintzei esker.

Lehen aldiz pentsatu nuenean liburu bat argitaratzea Angela Davisekin batera, aktibista gisa egiten dugun borrokari buruz hitz egitea nuen helburu nagusi. Hitz erreal eta zehatzen bidez definitzen saiatzea borroka hori. Ulertzen saiatzea zer esanahi duen borroka jende engaiatuarentzat. Non eta nola hasten da? Bukatzen al da noizbait? Zein dira oinarri funtsezkoak mugimendu bat eraikitzeko? Zer dakar horrek fisikoki, filosofikoki eta psikologikoki?

Zinez garrantzitsua zitzaidan borrokari buruz mintzatzea Angelarekin, jakintza- eta inspirazio-iturri baita, hala niretzat nola beste askorentzat: haren bizipenetatik ikasi beharrean gaude, ikasbide ederrak ematen baitizkigute, edozein borrokatan ari garela ere. Angela ez da sekula geldirik egon; borrokak bizi du oraindik ere, egunez egun. Angela erresistentzia da bere horretan, eta gaur egungo askapen-mugimendu kolektibo asko eta askotan ikusten dut haren lan eta eragin etengabearen isla eta funtsa. Haren ekarpena da, besteak beste, kartzela industria-konplexu baten partetzat eta esklabotzan eta kapitalismoan sustraituriko egitatetzat hartzea, bai eta abolizioaren aldeko mugimendua jendeari ezagutaraztea ere. Haren ekarpena da, besteak beste, kolonialismoaren aurkako borrokei babesa ematea, baita Palestinakoari ere, non aktibista askok -tartean, nik- parte hartu baitute bertatik bertarako aktibismo solidarioan.

Liburu honen asmoa, aurretik Noam Chomsky-rekin eta Ilan Papperekin batera argitaratuak ditudan lanen ildo beretik, zera izan da: lehenbizi hitz-aspertu jori bat izatea, eta ondoren atea zabalik uztea Angelaren beste gogoeta mamitsuago batzuetarako, hasierako elkarrizketan izaniko hutsuneak betetzeko eta gaietan sakontzeko.

Lehen elkarrizketa Bruselan izan genuen, Fergusoneko istiluak piztu eta gutxira; bigarrena, berriz, Parisen, auzitegi batek aske utzi berria zuelarik Michael Brown hil zuen polizia. Palestina izan dugu hizpide nagusi gure elkarrizketetan: zehazki, nola eraiki egiazko mugimendu global eta sozial bat gaur egun oraindik konpondu gabe dagoen gatazka larrienetako baten inguruan, mugimendu eta pertsona gisa non gauden definitzen lagunduko digulakoan. Alegia, nola eratu beste borroka sozial batzuekiko

loturak. Nola azaldu Fergusoneko jendeari Palestinan gertatzen denak zuzenean eragiten diela haiei ere, eta gauza bera, alderantziz, Palestinako jendeari. Nola bildu borroka horiek egiazko borroka global bakar batean, planetako edonork aukera izan dezan parte hartzeko eta borroka zertan den ulertzeko. Nolako erantzun kolektiboa ematen diogu gure gizarteen militarizazioari? Zer eginkizun joka lezake feminismo beltzak prozesu horretan? Zer da, benetan, kartzelaren abolizionista izatea gaur egun?

Halako gaiak eta beste batzuk jorratu ditugu el-karrizketetan. Haietako batzuk sakonago aztertu ditu Angelak beste artikululu luzeago eta mardulago batzuetan, bereziki Fergusonen eta Charlestonen justiziaren alde eginiko borrokak, azalduz nola lortu duten agerian uztea berdintasunaren eta askatasunaren aldeko borroka pizturik dagoela oraindik.

Liburu honen azken bi ataletan, 1960ko urteetatik Obamaren gaur egungo arora bitarteko borroka politikoaz eta elkartasun transnazionalaz egiten du gogoeta Angelak. Bi ekarpen berritzaileok tresna eta argudio bikainak izan behar lukete jendearentzat, bai borrokarekin bat egiteko, bai ingurukoak piztera eta gurekin bat egitera bultzatzeko.

«Angela mirari hutsa da», esan zidan behin Alice Walker idazle, poeta eta aktibista estatubatuarra. Angela bat eta bakarra da, baina ez da salbuespen bat, haren ereduari eta lanari esker altxatu baitira ahots, ikertzaile eta aktibista berriak, haren ideiak bereganatu eta hedaturik. Nire ustez, Alicek, Angela miraritzat hartzean, adierazi nahi zuen argi erakutsi duela elkartasun kolektiboari esker posible dela bizirik irautea, bururaino eustea eta aurrera egitea, nahiz eta korporazioen eta estatuaren botere osoa norbera suntsitzen saiatu. Argi erakutsi du jendearen indarrak baduela

eragina, posible dela alternatiba bat izatea eta borroka izan litekeela alternatiba eder eta kitzikagarrietako bat. Denok bizi beharreko zerbait dela, pertsona garen heinean.

Eta nork bere esku duela borrokan parte hartzea.

Brusela
2015eko ekaina

BAT

BORROKA AURRERAKOIAK INDIBIDUALISMO KAPITALISTA ZITALAREN AURKA

**Frank Baraten elkarrizketa
(posta elektroniko bidez,
2014ko zenbait hilabeteen zehar)**

Askotan aipatzen duzu kolektiboaren boterea, norbanakoena baino gehiago, eta azpimarratzen mugimenduaren garrantzia. Nola eraiki genezake halako mugimendu bat etika horretan oinarriturik, berekoikeria eta indibidualismoa sustatzen diren gizarte honetan?

Kapitalismo globala eta neoliberalismoarekin loturiko antzeko ideologiak zabaltu zirenetik, bereziki garrantzitsua da garbi izatea zein diren indibidualismoaren arriskuak. Borroka aurrerakoia –arrazakeriaren, errepresioaren, pobreziaaren zein beste edozein egoeraren aurkakoak– porrot egitera kondenatuta egongo dira, baldin eta ahaleginik egiten ez badute kontzientzia kolektibo bat garatzeko indibidualismo kapitalista zitalaren inguruan. Nelson Mandelak berak behin eta berriz errepikatzen zuen bere lorpenak kolektiboak zirela, emakume eta gizon

burkideei esker eskuratuak zirela guztiak ere, baina, aldi berean, hedabideek ahalegina egin zuten hura santutzeko etabakanako heroibaten parejartzeko. Antzeko beste prozesu batean, xx. mendearen erdialdeko AEBko askatasunaren aldeko mugimenduaren harira, Martin Luther King mugimenduaren bihotzean egon ziren emakume-gizon andanatik bereizten ahalegindu dira. Funtsezkoa da banako heroiak goraipatzeko joera historikoari aurre egitea, jendea ohartu dadin gaur egun ere zeresan handia dugula denok, borroka-komunitate gero eta hedatuago bateko kide garen heinean.

Zer geratzen da gaur egun botere beltzaren mugimendutik?

Esango nuke botere beltzaren mugimendua –edo beltzen askapenaren mugimendua, gaur egungo hitzetan– une jakin bat besterik ez zela izan beltzen askatasunerako ibilbidean. Hein handi batean, erantzun bat eman zitzaien eskubide zibilen mugimenduaren mugei: gizartearen barruan legezko eskubideak aldarrikatzeaz gainera, funtsezko eskubideak eskatu behar genituen (lana, etxebizitza, osasuna, hezkuntza, eta abar), eta gizartearen egitura bera ere aldatu. Aldarrikapen haiek guztiak –eta baita kartzelatze arrazistaren, polizia-indarkeriaren eta zapalkuntza kapitalistaren aurkakoak ere– Pantera Beltzen Hamar Puntuko Programan daude bilduta.

Beltzak –norbanako gisa– hierarkia ekonomiko, sozial eta politikoetan sartu diren arren (horren adibide adierazgarriena dugu 2008an Barack Obama presidente izendatzea), oraindik ere beltz askok eta askok sufritzen dute arrazakeria ekonomian, hezkuntzan eta kartzelan, are eskubide zibilen aurreko garaian baino gordinago ere. Neurri handi batean, Pantera Beltzen Hamar

Puntuko Programako aldarrikapenak 1960ko urteetan bezain sendoak dira gaur egun –edo, beharbada, are sendoagoak–, hau da, lehenbizi formulatu zireneko egoera bertsuan gaude.

Barack Obama hautatu izana arrazakeriaren aurkako garaipentzat jo zuten askok. Amarru hutsa izan al zen? Ez ote du eten luze bat eragin ezkertiarren jardunean? Mundu bidezkoago baten alde borrokan arituriko afro-amerikarrak ditut gogoan.

Obamaren garaipenaren adierazgarritasuna go-raipatzen duten iritziak guztiz okerrak dira, batez ere arrazakeriaren azken oztopoa gainditu izanaren sinbolotzat hartzen dutenak gizon beltz bat AEBko presidente izatea. Nolanahi ere, iruditzen zait garrantzitsua izan zela, kontuan izanik jende gehienak –baita beltz gehienek ere– ez zuela sekula pentsatuko presidente beltz bat izan zitekeenik AEBn. Gazte-jendeak mugimendu eraginkor bat sortu zuen –zibermugimendu bat, askok esango luketen bezala–, baita ezinezkotzat jotzen zena lortu ere.

Mugimendu harekin bat egin zutenek, ordea, ez zuten asmatu indar kolektibo hura baliatzen Obama beste erabaki aurrerakoi batzuk hartzera behartzeko (esate baterako, Afganistanera soldadu gehiago bidaltzearen aurka eta Guantanamo ixtearen alde). Dena den, Obamari buruz iritzi kritikoa dugun arren, uste dut garrantzitsua dela azpimarratzea ez ginatekeela hobeki biziko Romney Etxe Zurian balego. Azken bost urteotan falta izan duguna ez da presidente egoki bat, baizik eta behar bezala antolaturiko masa-mugimendu batzuk.

Nola definituko zenuke feminismo beltza? Zer eginkizun bete lezake gaur egungo gizartean?

Feminismo beltza ahalegin teoriko eta praktikogisa sortu zen, bizi garen mundu sozialetan arraza, generoa eta klasea bereizezinak direla erakusteko asmoz. Sorrera hartan, emakume beltzei maiz eskatzen zitzaien aukera egiteko ea zer zen garrantzitsuena beren ustez: mugimendu beltza ala emakumeen aldeko mugimendua. Erantzuna zen galdera okerra zela hura. Egokiagoa zatekeen galdetzea ea nola ulertzen zituzten bi mugimenduen arteko intersekzioak eta loturak. Oraindik ere aurrez aurre dugu erronka hori; alegia, ulertzea nolako lotura konplexuak eratzen diren arrazaren, klasearen, generoaren, sexualitatearen, nazioaren eta gaitasunaren artean, bai eta nola jo ere halako kategoriez harago, itxuraz bereiziak eta loturarik gabeak diren ideia eta prozesuen arteko harremanak ulertzeko. Alde horretatik, prozesu feminista bat da lotzea, batetik, AEBko borrokak eta arrazakeria eta, bestetik, Israelek Palestinaren aurka darabilen errepresioaren aurkako borrokak.

Zure ustez, jendeak alde batera utzi behar al lituzke alderdi politiko nagusiak, bai eta gure liderrek ordezkartzako demokrazia esaten dioten kontzeptu hori ere? Diruak eta diru-goseak gobernatutako sistema ustel eta birrindu baten parte izateak sistema bera legitimatzen du, ezta? Zergatik ez alde batera utzi halako aho-korapiloak, hau da, bozkatzeari utzi eta zerbait berri eta organikoa sortzen hasi, behetik gora?

Ez dut inolaz ere pentsatzen gaur egungo alderdi politikoak izan daitezkeenik gure borroka-eremu nagusiak, baina halaber iruditzen zait antolakuntzarako esparru gisa erabil genitzakeela hauteskundeak. AEBn,

luzaroan egon gara alderdi politiko independente baten beharrean; alegia, langile feminista antirrazisten alderdi bat behar genuen. Dena dela, arrazoi duzu, kaleko aktibismoa da mugimendu erradikalak eraikitzeko osagairik garrantzitsuena.

Arabiar munduan, berebiziko aldaketak izan dira azken urteetan; esate baterako, iraultzak gertatu dira zenbait herrialdeetan. Mendebaldean, txalotu egin ditugu aldaketok, baina badirudi ahaztu egin zaigula zer gertatzen den gure herrialdeetan eta zenbaterainoko zerikusia duten gure liderrek arabiar munduko diktadorekin. Ez al zaizu iruditzen Mendebaldean ere iritsia zaigula iraultza egiteko garaia?

Beharbada, alderantzizkoa behar luke eskariak. Nire ustez, guztiz ulertzekoa litzateke arabiar munduko jendeak mendebaldarroi eskatzea gure gobernuak ez dezatela babestu erregimen errepresiborik, bereziki Israelgoa. Terrorismoaren aurkako gerra deritzon horrek sekulako kaltea eragin du munduan, eta, ondorioz, musulmanen aurkako arrazakeria areagotu egin da Estatu Batuetan, Europan eta Australian. Iparreko aurrerakoiak garen aldetik, oraindik ez dugu onartu erantzukizun handia dugula arabiar munduko jendearen aurkako eraso militar eta ideologiko etengabeetan.

Duela gutxi, hitzaldi bat eman zenuen Londresen, Palestinari, G4S-ri (Group 4 Security, munduko segurtasun-konpainia pribatu handiena) eta kartzela-industria konplexuari buruz. Azalduko al diguzu zer lotura dagoen hiruron artean?

Segurtasunaren eta segurtasun-estatuaren moztzearen azpian gorderik, mundu osoko jendearen

bizitzan muturra sartzea lortu du G4S-k, batik bat Britainia Handian, Estatu Batuetan eta Palestinan. Munduko korporazio pribatu handienetan hirugarrena da, Walmart-en eta Foxconn-en atzetik, bai eta Afrikan enplegatu gehien dituen erakunde pribatua ere. Ederki asmatu du nola atera etekina arrazakeriatik, immigranteen aurkako jardunetik eta zigor-teknologiatik, bai Israelen, bai mundu osoan. Palestinar preso politikoen kartzelaldiaren baldintzen erruduna da, bete-betean, baita beste errealitate batzuen ere: apartheidaren harresia, Hegoafrikako kartzelatzeak, Estatu Batuetako kartzela-itxurako eskolak, eta AEBren eta Mexikoren arteko mugako harresia. Harrigarria bada ere, Londresko topaketa hartan jakin genuen sexu-erasoak artatzeko etxeak ere G4S-ren eskuetan daudela Britainia Handian.

Zenbateraino da errentagarria kartzela-industria konplexua? Sarritan esan duzu esklabotza modernoaren parekoa dela.

Kartzela-industria konplexu globala etengabe ari da hedatzen, arestian G4S-ren adibideari esker ikusi dugunez. Beraz, ondoriozta genezake haren errentagarritasuna gora doala. Gainera, kartzela publiko eta pribatuez harago iritsi da (kartzela publikoak inork uste baino pribatizatuago daude, eta gero eta irabazi gehiago lortzea dute helburu), eta gazteentzako zentroak, kartzela militarrek eta galdeketa-zentroak ere bereganatu ditu. Are gehiago, kartzela-negozio pribatuari irabazi gehien ematen dion sektorea immigranteentzako atxikitze-zentroak dira. Orduan, aise uler liteke zertarako diseinatu zuten kartzela pribatuen konpainiek Estatu Batuetan immigranteen aurka sekula izan den legeria errepresiboena: beren irabaziak maximizatzeko, lotsarik gabe.

Zer da kartzelarik eta espetxerik gabeko gizarte bat: utopia bat ala lor daitekeen zerbait?

Nire ustez, kartzelarik gabeko gizartea aukera errealista bat da etorkizunera begira. Horretarako, baina, gizartea eraldatu beharra dago, jendearen premiek –ez etekinek– gidaturik. Aldi berean, kartzelaren abolizioa ideia utopikotzat jo ohi dugu, hain zuzen ere kartzela eta hura babesten duten ideologiak guztiz sustraituta daudelako gure mundu garaikidean. Estatu Batuetan, jende andana dago giltzapean –bi milioi eta erdi inguru–, eta kartzelatzea gero eta gehiago erabiltzen da sakoneko arazo sozialak –arrazakeria, pobrezia, langabezia, hezkuntzarik eza, eta abar– estaltzeko estrategia gisa. Halako arazoei ez zaie sekula heltzen serioski. Baina denbora-kontua besterik ez da, azkenean jendea ohartuko baita konponbide okerra dela kartzela. Borroka abolizionistak bat egin dezake eta bat egin behar luke kalitatezko hezkuntzaren, lan-politika antirrazisten eta doako osasun-zerbitzuaren aldeko aldarrikapenekin, beste mugimendu aurrerakoi batzuekin elkar hartuta. Eta kritika antikapitalista eta sozialismoranzko mugimenduak sustatzen ere lagundu dezake.

Kartzela-industria konplexuak berebiziko indarra hartu du. Gure gizarteari dagokionez, zer uzten du horrek agerian?

Jende kopuru ikaragarri handi bat dago giltzapean mundu osoan, eta jende hori guztia gatibu izateak gero eta errentagarritasun handiagoa dakar: horra kapitalismo globalaren joera suntsitzaileen adibide lazgarrienetarikoa bat. Izan ere, masa-kartzelatzeari esker lorturiko etekin higuigarri horiek zuzenki lotuta daude beste arlo batzuetan lortzen direnekin

(osasun-industria, hezkuntza eta merkantilizatuak dituzten beste oinarritzko zerbitzu batzuk); kontuan izan behar dugu halako zerbitzuek doakoak izan behar luketela denontzat.

Duela bi urte, The Black Power Mixtape [Botere beltzaren soinu-banda] dokumentala estreinatu zen, Pantera Beltzen/botere beltzaren mugimenduari buruzkoa. Eszena batean, kazetari batek galdetzen dizu ea indarkeriaren alde zauden. Zuk zera erantzuten diozu: «Indarkeriaren alde nagoen galdetzen didazu? Horrek ez du inongo zentzurik». Azalduko al zenuke hori?

Aditzera eman nahi nuen indarkeriaren monopolioa izan duten eta gaur egun ere hala duten erakundeei galdetu behar zaiela ea baliorik ba ote duen indarkeriak: poliziari, kartzelei, militarrei. Orduan ere azaldu nuenez, AEBko hegoaldean hazi nintzen, Ku Klux Klanek komunitate beltzen aurka eraso terroristak egiten zituen garaian. Eta gobernuek ez zuten txintik ere esaten. Espetxean sartu ninduten, hilketa, bahiketa eta konspirazioa leporatuta, salaketa faltsuak guztiak ere; indarkeria instituzionalaren jomuga bilakatu nintzen, eta, hala ere, neuri galdetzen didate ea ados nagoen indarkeriarekin. Bitxia, benetan. Bestalde, beste kontu bat ere eman nahi nuen aditzera erantzun harekin: eraldaketa iraultzailea aldeztu genuenon lehentasuna ez zen indarkeria, baizik eta munta handiagoko beste gai batzuk, hala nola bizi-baldintza hobeak erdiestea pobreentzat eta koloreko jendearentzat.

Gaur egun, jende ugari *k* pentsatzen du pantera beltz bat izan zirela, are sortzaileetako bat. Azalduko al diguzu zer rol bete zenuen zehazki eta zer alderditako kide izan zi-

nen garai hartan?

Ez nintzen Pantera Beltzen (BPP) sortzaile izan. 1966an, BPP alderdia sortu zen urtean, Europan nengoan, ikasten. 1968an, Alderdi Komunistan sartu nintzen; Pantera Beltzetako kide ere egin nintzen, eta alderdiak Los Angelesen zuen ordezkaritza batean ari-tu nintzen lanean, hezkuntza-politikako arduradun gisa. Baina, une jakin batean, buruzagitzak erabaki zuen BPPko kideak ezin zirela izan beste ezein alderditako kide, eta, orduan, Alderdi Komunistako kide izatea lehenetsi nuen. Nolanahi ere, BPPri laguntza ematen eta haiekin lanean segitu nuen. Espetxeratu nindutenean, Pantera Beltzek lan itzela egin zuten nire askatasunaren alde.

Dokumentalean indarkeriari buruz eman zenuen erantzunera itzulita, hura entzun nuenean, Palestina etorri zitzaidan gogora. Nazioarteko eta Mendebaldeko hedabideek baldintza gisa jartzen dute, behin eta berriz, palestinarrek indarkeria baztertzea. Halako diskurtsoak sekulako arrakasta izan du, hots, zapalduak ziurtatu behar dutela zapaltzaileen segurtasuna. Nola azalduko zenuke hori?

Indarkeria lehen lerrora eramanez gero, itzalpean geratzen dira ezinbestean justiziaren aldeko borroken auzi eta ardatz nagusiak. Gauza bera gertatu zen Hegoafrikan ere, apartheidaren aurkako borrokan. Bitxia bada ere, Nelson Mandela bera AEBko terroristen zerrendan egon zen 2008ra bitartean; gero, santutu egin zuten, eta gure garaiko bake-borrokalari handienetakotzat jo. Israelen apartheidaren aurkako palestinarren erresistentzia terrorismoarekin parekatzen saiatzean, hutsaren hurrengotzat hartzen dira palestinarren askatasunerako eta autodeterminaziorako borrokaren helburu nagusiak,

are ikusezin bilakatu ere.

Noiz izan zinen azkenekoz Palestinan? Zer-nolako sentipena geratu zitzaizun bisita haren ondotik?

2011ko ekainean joan nintzen Palestinara, indigenen eta koloreko emakume feminista ikertzaile/aktibisten ordezkaritza batekin. Hegoafrikako apartheidaren menpean, Jim Crow-ren garaiko Hegoaldean eta indiar erreserbetan bizi izandako emakumeak ere baziren. Guztiok ere arituak ginen aurretik Palestinaren aldeko aktibismo solidarioaren alde lanean, baina, hala ere, sor eta lor geratu ginen han ikusitakoarekin, eta hartara erabaki genuen gure indarrak batzea BDS (boikota, desinbertsioa eta zigorrak) mugimenduarekin bat egiteko eta Palestinaren askatasunaren aldeko kanpainari indarra emateko. Aurretixe, beste ekimen arrakastatsu batean parte hartuak ginen gutariko batzuk: Amerikar Ikasketen Elkartek boikot akademiko eta kulturalaren aldeko adierazpen bat onartu zuen. Horrez gainera, Israelen jarrera gaitzesteko erabakia hartu zuen Hizkuntza Modernoen Elkartek ere, AEBko akademikoei debekatua baitzien Zisjordanian sartzea eta Palestinako unibertsitateetan eskolak ematea eta ikertzea; gure ordezkaritzako kide batzuek ere parte hartu zuten ekimen hartan.

Erregimen arrazisten edo kolonialen eta atzerritar okupazioaren menpe zapaldurik bizi direnek bitarteko jakin batzuk erabili ohi dituzte erresistentziarako (Genevako Konbentzioetako I. protokolo gehigarriaren arabera), armen erabilera bera barne. Gaur egun, Palestinaren aldeko elkartasun-mugimenduak konpromisoa hartua du indarkeriarik

gabeko erresistentziaren bidea hartzeko. Zure ustez, nahikoa ote da hori, Israelen apartheidia amaitzeko?

Elkartasun-mugimenduak indarkeriaren aurkakoak dira berez, zalantzarik gabe. Hegoafrikan, nazioarteko elkartasun-mugimenduak antolatzen hasiak ziren garai bertsuan, ANC (Afrikako Kongresu Nazionala) eta SACP (Hegoafrikako Alderdi Komunista) alderdiek erabaki zuten beren mugimenduak adar armatu bat behar zuela izan: Umkhonto We Sizwe. Eta eskubide osoz hartu zuten erabaki hura. Bada, ildo berean, palestinarrek ere badute eskubidea erabakitzeko zer metodo baliatuko duten borrokarako. Horrekin batera, garbi dago Israel politikoki eta ekonomikoki barkatuz gero (horixe baita BDS kanpainaren helburua) herrialde horrek ez duela modurik izango apartheidari eusteko. Esate baterako, Obamaren administrazioak 8 milioi dolar ematen dizkio egunero Israeli, eta, dirubide hori moztea lortuko bagenu, aurrerapauso itzela litzateke Israelen okupazioa amai dadin.

Marwan Barghouti palestinar preso politikoa eta preso politiko guztiak aske uztearen aldeko batzordeko kide zara. Zenbateko garrantzia du presoak askatzeak?

Behar-beharrezkoa da Marwan Barghouti eta Israelgo espetxeetako preso politiko guztiak aske uztea. Barghoutik bi hamarkadatik gora daramatza giltzapean. Haren egoera zaila Palestinako familia gehienetan bizi duten egoeraren isla da, gutxienez familiako kide bat Israelgo kartzelaren batean baitute palestinar gehienek. Bost mila palestinar inguru preso daude une honetan, eta, esku artean ditugun datuen arabera, 1967az geroztik zortziehun mila palestinar sartu ditu kartzelan Israelek (gizonen populazioaren % 40). Palestinako preso politiko guztiak askatzeko

aldarrikapena giltzarri da okupazioa bertan behera gera dadin.

Birbeck Unibertsitatean eman zenuen hitzaldi batean, esan zenuen beharrezkoa zela Palestinako auzia global bihurtzea, sozial bihurtzea. Hau da, justiziaren aldeko mugimendu guztiek hartu behar luketela kontuan beren programan edo agendan. Zer esan nahi zenuen, zehazki?

Hegoafrikako apartheidak amaitzeko borrokak mundu osoko jendearen babesa izan zuen, eta justizia sozialaren aldeko agenda ugaritan txertatu zen. Gauza bera behar luke Palestinarekiko elkartasunak ere, hots, mundu osoko erakunde eta mugimendu aurrerakoiek bere egin behar lukete. Palestinakoa aparteko arazotzat –eta, gehiegitan, zoritxarrez, bazterrekotzat– hartzea izan da joera nagusia. Eta oraintxe dugu unerik egokiena berdintasunean eta justizian sinesten dugun orok Palestina aske baten aldeko aldarriarekin bat egiteko.

Amaigabea ote da borroka?

Esango nuke gure borroketan zaildu ahala ideia, auzi eta esparru berriak agertzen zaizkigula askatasuna lortzeko bidean. Nelson Mandelaren lorratzari segituz, askatasunerako bide luzeari heldu beharra daukagu.

BI

FERGUSONEK GOGORARAZTEN DIGU ZEIN GARRANTZIZKOA DEN IKUSPEGI GLOBALA

Frank Baraten elkarrizketa
(Brusela, 2014ko irailaren 21a)

Fergusonen gertatutakoaren haritik, zer iruditzen zaizu Michelle Alexander-ek The New Jim Crow [Jim Crow berria] liburuan proposaturiko markoa?

Michelle Alexanderrek masa-kartzelatzeaz idatzitako liburua une egokian plazaratu zen, orduan goia jotzen ari baitzen kartzela-industria konplexuaren aurkako antolakuntza. Salduenen zerrendan sartu zen, eta masa-kartzelatzearen aurkako borroka nabarmenki ezagutarazi zuen bazterretan. Jakina, berealdiko garrantzia du beraren arrazoibideak, erakusten baitu gaur ere berdin-berdin azaleratzen ari direla xx. mendearen erdialdean mugimendu beltzak borrokagai hartutako eskubide zibilen oinarrietako batzuk.

Fergusonek gogorarazi digu halako auziei buruzko pentsamoldea globalizatu beharra daukagula. Eta, testuarekin adeitsuki kritiko izan behar banu, esango nuke ikuspegi globala falta duela, nazioarteko

esparru bat. Egileak berak hala onartzen du; beraz, kontua ez da ez dela horren jakitun. Hitzaldietan azaldu ohi du ikuspegi global zabalago hori behar dugula [Estatu Batuetan] masa-kartzelatzea eratu duen aparatuaaren mekanismoak ulertzeko.

Zergatik gogorarazten digu Fergusonek zein garrantzizkoa den ikuspegi globala? Michael Brownen hilketaren aurkako erresistentziaren aurrean poliziak izandako erreakzioak erakusten du zenbateraino dauden arma militarrez, teknologia militarrez eta trebakuntza militarrez horniturik tokiko poliziak. Poliziaren militarizazioak Israel eta hango poliziaren militarizazioa dakartzkigu burura; poliziaren irudiak bakarrik agertu balira, eta manifestarienik ez, pentsa zitekeen Ferguson Gaza zela. Nik uste ezinbestekoa dela ohartzea nola hornitu diren baliabidez polizia-departamentu guztiak Estatu Batuetan barrena, «terrorismoaren aurka borrokatzeko» aitzakiatan, terrorismoaren aurkako gerra piztearen ondorioz.

Ohargarria da nola Fergusoni buruz aritzean norbaitek nabarmendu zuen poliziaren asmoa, itxura batean, herritarrek babestea eta laguntzea dela. Horixe da haien goiburua, behinik behin. Tiroz hiltzeko trebatuta daude soldaduak. Fergusonen ikusi genuen zer ondorio izan zituen horrek.

Hamar urtez Londresen bizi izan nintzen, eta, kalean polizia bat ikusten nuen bakoitzean, ikaratu egiten nintzen. Teorian, “funtzionario publikoak” dira, baina ez dute egin-kizun hori betetzen. Estatu Batuez jardun duzu, poliziaren militarizazioaz... Gazaren aldeko Parisko manifestazioetan, ez zegoen funtzionario publikorik kaleetan, istiluen aurkako polizia baizik. Robocop-itxurako jende modua. Horrek berez dakar indarkeria.

Hain zuzen ere. Horixe da gakoa. Eta orobat garantzizkoa da nabarmentzea israeldar polizia aritua dela AEBko polizia trebatzen. Beraz, hortxe duzu AEBko militarren eta Israelgo militarren arteko lokarria. Horrek, horrenbestez, esan nahi du Palestinaren aldeko elkartasun-kanpainak antolatzen saiatzen garelarik, Israelgo estatuari kontra egiten saiatzen garelarik, kontua ez dela bakarrik gure borrokak beste norabait zabaltzea, beste lekuren batera eramatea. Horrek badu zerikusirik, baita ere, AEBko komunitateetan gertatzen ari denarekin.

Maiz, okupazioaren birsortzeaz jarduten dugu: Palestinan gertatzen ari dena Europan, AEBn, hemen eta han birsortzen ari da orain. Funtsezkoa da jendeari lotura hori erakustea, borroka zein globala den ulertarazteko. Zure iritzian, baina, gertakari bakana izan al da Fergusonekoa?

Inola ere ez. Masa-mugimendu bat sortzeko ahalginean ari garenontzat egiaz poztekoa izan da nolako oihartzuna izan duten, herrialdean nahiz nazioartean, poliziaren eta zaindari parapolizialen zenbait hilketak arestian. Bagenuen Trayvon Martinen kasua; izozmendia-
ren puntta zen, noski. Etengabe gertatzen ari dira halako liskar eta erasoak, herrialde osoan, hiri handi nahiz txiki-
tan. Horra zergatik den okerra uste izatea halako auziak banaka konpon daitezkeela. Uste okerra da pentsatzea aski dela Michael Brown hil zuen polizia auzipetzea. Gaur egungo dema nagusia zera da: bat-batean agertzen diren mugimendu horiei ikusaraztea estatu-indarkeria estrukturala dela... Ez dakit gaur-gaurkoz esaterik daukagun mugimendu bat badagoela, mugimenduak antolatuak baitira. Halako erantzun espontaneoak behin eta berriro gertatzen ari dira; laster, antolatu egingo dira, eta etengabeko mugimendu bat sortuko da.

Zer iritzi izan behar dugu, bada, beltzen eskubide zibilen aldeko mugimenduaz, baldin eta, MLK eta Malcolm X hil zituztela berrogeita hamar urte baino gehiago igaro direnean, beltzak eta latinoak oraindik poliziaren jomuga badira? Zer esan nahi du horrek: beltzen eskubideen aldeko mugimenduak huts egin zuela ala borroka etengabea dela?

Eskubide zibilen aldeko mugimendua agertu baino askoz ere lehenago hasi zen estatua indarkeria erabiltzen beltzen eta koloreko jendearen aurka: kolonizazioaren eta esklabotzaren garaian. Trayvon Martinen inguruko kanpainan, aipatu zen George Zimmerman-ek –polizia gurako bat, edo agente parapolizial bat, hala esan nahi izanez gero– esklaboen aurkako patruilen rola beretu zuela. Orduan ere, gaur bezala, estatua zibilez baliatzen zen indarkeriarako, bere ordezkari armatuen osagarri gisa.

Beraz, ez dugu eskubide zibilen mugimenduaren garaian gelditu behar; ohartu behar dugu eskubide zibilen aldeko mugimenduak ezin zuzendu izan zituela esklabotzarekin batera sortutako praktika batzuk. Litekeena da gaur egun ez jasatea lintxamendurik eta Ku Klux Klanen indarkeriarik, ez lehen bezainbeste, baina oraindik hor dira estatu-indarkeria, poliziaren indarkeria eta indarkeria militarra. Eta, hein batean, oraindik bizirik dago Ku Klux Klan.

Horrek ez du esan nahi eskubide zibilen aldeko mugimenduak arrakastarik izan ez zuenik. Eskubide zibilen aldeko mugimenduak arrakasta handia bildu zuen bere helburua bete zuenean: legezko arrazakeria deuseztatzea eta segregazioaren aparatua eraistea. Halaxe gertatu zen, eta ez genuke gutxietsi behar horren garrantzia. Koska da sarri uste izaten dela legezko aparatua deuseztatzeak arrazakeriaren abolizioa dakarrela. Arrazakeriak, ordea, bere horretan

dirau esparru hagitzez zabalago batean, legediaren esparrutik hagitzez harago.

Arrazakeria ekonomikoak bere horretan dirau oraindik. Arrazakeria erakunde nagusietako maila guztietan ageri da; tartean, armadan, osasun-sisteman eta polizian.

Arrazakeria ez da hain aise deuseztatuko, sakon erroturik baitago gure gizartearen egituretan, eta horra zergatik den funtsezkoa analisi bat garatzea banakako arrazakeria-ekintzak ulertzetik harago, eta horra zergatik den ezinbestekoa banakako egileak auzipetzetik harago joatea.

Horrek Hegoafrika dakarkigu gogora. Bistan denez, han, legezko apartheidak bukatu zen arren, apartheid ekonomiko bat, are soziologikoa, indarrean dago oraindik. Russell Auzitegia dela-eta Lurmutur Hirian izan ginelarik, zirrara handia eragin zidan ikusteak nola elkartzen zen koloreko jendea goizero kale-kantoi batean, orduko hiru dolar ordainduko zieten enplegu-emaleen zain; ikaragarriak iruditu zitzaizkidan ghettoak eta txabola-auzoak. Lurmutur Hiriko hondartza ederren paretik ibiltzen zinen autoz, eta, handik minutu gutxira, iruditzen zitzaizun Mumbain edo halako leku batean zeundela.

Bai, Hegoafrikan bada beste kontu ohargarri bat: orain, beltzak daude apartheidaren garaian beltz-jendeak erabat debekaturik zeuzkan aginte-leku askotan, baita poliziaren hierarkian bertan ere. Marikanakomeatzarieiburuzko filmbatikusidutberriki: nola eraso zien poliziak, nola utzi zituen zaurituak eta hildako asko. Meatzariak beltzak ziren, poliziak beltzak ziren, probintziako poliziaburua emakume beltz bat zen. Estatuko poliziaburua emakume beltz bat da. Hala eta guztiz ere, Marikanan gertatuak, alderdi

nagusi askori dagokienez, Sharpevillekoa berritu zuen. Arrazakeria oso arriskutsua da, ez baitago norbanako aktoreen mende, aparatuan sakon txertaturik baizik...

Eta, behin aparatuan egonez gero...

Bai. Eta ez dio axola estatuko poliziaburua emakume beltz bat den. Teknologia, erregimenak, jomugak berberak dira haatik. Beldur naiz aintzat hartzen ez badugu nola dagoen txertaturik arrazakeria erakundeetan eta uste baldin badugu ezinbestekoa dela norbanako arrazista bat agerian egotea...

«Sagar ustel» bat...

... delitugile bat, orduan ez dugula inoiz lortuko arrazakeria deuseztatzea.

Aitzindari izan zinen interseksionalitateaz gogoeta egiten. Nolako bilakaera izan du zure pentsaerak?

Jakina, interseksionalitateak –edo arrazaren, klasearen, generoaren eta sexualitatearen arteko loturak ezarri zuten pentsatzeko, analizatzeko eta antolatzeke ahaleginak– izugarrizko bilakaera izan du azken hamarkadetan. Iruditzen zait nire lanak ez duela islatzen norbanako baten analisia, baizik eta mugimendu eta kolektiboen barruko sentipen bat: arraza-kontuak ezin bereizi dira klase- eta genero-kontuetatik. Interseksionalitateak aitzindari asko izan zituen, baina nik uste garrantzizkoa dela Hirugarren Munduko Emakumeen Aliantzari gorazarre egitea. Antolakunde horrek 1960ko urteen amaieran eta 70ekoetan jardun zuen, New Yorken, eta *Triple Jeopardy* [Mehatxu hirukoitza] izeneko berripaper bat argitaratzen zuen. Mehatxu hirukoitza arrazakeria,

sexismoa eta inperialismoa ziren. Noski, inperialismoak agerian uzten zuen bazela klase-auziaren nazioarteko kontzientzia bat. Elkarte asko ari ziren auzi horiek uztartu nahian. Nire liburua, *Emakumea, arraza eta klasea*, garai hartan argitaratutako askoren arteko bat izan zen; badira, bakan batzuk aipatzearren, *This Bridge Called My Back* [Nire lepoa zubi], Gloria Anzaldúak eta Cherrie Moragak editatua, bell hooks-en eta Michelle Wallaceren lanak, eta *All the Women Are White, All the Blacks Are Men, but Some of Us Are Brave: Black Women's Studies* antologia [Emakume guztiak zuriak dira, beltz guztiak gizonak dira, baina gutako batzuk ausartak gara: emakume beltzen ikasketak].

Beraz, interseksionalitatearen kontzeptuaren azpian, badago borroka-historia mamitsu bat. Akademikoen arteko eta mugimenduko aktibisten arteko solasaldien historia bat da. Genealogia hori aipatu dut, mugimendu erradikalak antolatzea eginkizun nagusitzat daukaten horien lan epistemologikoak aintzat harturik, zeren nire ustez garrantzizkoa da interseksionalitate terminoak aktibismoaren funtsezko historiari ez ezabatzea, hori eragozte. Gutako batzuk antzez edo bizipenez –ez hainbeste analisi akademikoen bitartez– ohartu ginen moduren bat asmatu behar genuela auziok uztartzeko, ez baitzeuden bereizirik gure gorputzetan, ezta borrokari zegokionez ere.

Nik egiaz uste dut gaur egun interesgarriena, kontuan izanik orduetik zein luzea izan den aktibismoaren historia eta zenbat artikulua eta liburu idatzi diren, nik uste interesgarriena zera dela: borroken interseksionalitatearen kontzeptualizazioa. Hasieran, gorputz eta bizipenei zegokien interseksionalitatea. Gaur egun, ordea, besterik da. Nola hitz egin justizia sozialaren aldeko borrokak bateratzeaz estatuen mugez gaindi? Fergusonez eta Palestinaz ari baikinenez hizketan. Nola

sor genezake esparru egoki bat halako auziez batera pentsatzeko eta haien inguruan batera antolatzeko?

New Yorkera joan ginen, Palestinari buruzko Russell Auzitegiaren saiora, natibo amerikarrentzat eta mugimendu beltzarentzat babesa lortu nahian, eta oso gogorra izan zen. Zortziehun ikusle elkartu ginen. Ehunetik bost-edo izango ginen kolorekoak.

Ez daukazu, baina, jendeari besterik gabe dei egiterik zurekin bat egitera segituan onartuko zaituztelakoan, batik bat haiek ordezkaturik egon ez badira aurretiko antolakuntza-lanetan. Antolakuntza-estrategia egokiak mamitu behar dituzu, jendea auzi horrekin identifika dadin, auzia harena balitz bezala. Horra zergatik iradoki dudan, Michelle Alexanderri buruzko galderari erantzutean, lotura horiek borroken beren barruan egin behar direla. Beraz, poliziaren krimenen aurka antolatzen ari bazara, poliziaren arrazakeriaren aurka, orduan antzekotasunak eta parekotasunak ezarriko dituzu munduko beste bazter batzuekin.

Eta, antzekotasunak ez ezik, lotura estrukturalak ere aipatuko dituzu. Zer lotura dagoen AEBko poliziaren entrenatzeko moldeen eta arma-hornikuntzaren eta Israelgo poliziaren eta armadaren artean... Beraz, horren berri zabaltzen duzularik, jendeari pentsarazten diozu horretaz...

... ikuspegi global batetik...

... horixe. Besteak beste, nik uste, horrexegatik hasi zen jendea identifikatzen Hegoafrikako apartheidaren kontrako borrokarekin. Sentipena ez zen «Oi, elkartasuna erakutsi behar diogu hango, Hegoafrikako jendeari».

Kontua da hangoek eta hemengoek bazeukatela... lotura bat. Halakorik sortzen ez bada, alferrik saiatuko zara jendeari deika, alferrik saiatuko zara inori ezin zintzoago dei egiten zurekin bat egitera: haiei, izan ere, irudituko zaie ekimena zurea dela, ez haiena.

Funtsezkoa da lotura hori egitea, ezta? Ulertarazteko denok auzokoak garela, zeren bestela hortxe hasten da arrazakeria. Jendeak uste duenean pertsona beltzek eta zuriek ez dauzkatela gene berak...

Palestinaren aldeko elkartasun-mugimenduak dibertsifikatzeko premia dela eta, besteak beste, bururatu zait badela joera bat norbera zinez kilikatzen duten auzietara soilik hurbiltzeko, betiere interes-esparru estu baten barruan. Jendeak halaxe jokatzan du, beraren kezkak zeinahi direla ere. Baina bereziki Palestinaren aldeko elkartasun-mugimenduan. Nik ikusitakoaren arabera, askoren ustea da aditua izan beharra dagoela Palestinaren alde engaiatzeko.

Beraz, jendea beldur da engaiatzeko, zeren esaten du: «Ez dut ulertzen. Korapilatsuegia da». Gero, egiazko aditu bati entzuten diote, mugimenduaren ordezkari bati, gatazkaren historiaren ipi-apa guztiak dakizkien bati, Osloko Itunen porrotaz eta abarrez hizketan, zergatik gertatu zen eta zergatik den garrantzizkoa, baina gehiegitan jendeak uste du ez daukala behar adina informazio Palestinarentzako justiziaren alde jarduteko. Gakoa da nola ireki leihoak eta ateak justizian sinesten duen jendearentzat, barrura sartzeko eta Palestinaren aldeko elkartasun-mugimenduarekin bat egiteko.

Beraz, mugimenduak uztartzeko modua loturik dago norberak darabilen hizkerarekin eta norberak zabaldu nahi duen kontzientziarekin. Nik uste garrantzizkoa dela mugimenduen intersektionalitatea

nabarmentzea behin eta berriro. Mugimendu abolizionistan, saiatu gara Palestinaz halako moldez mintzatzen, non AEBn kartzelak eraistearen aldeko kanpaina batek erakartzen duen jendeak gogoeta egin beharko baitu Palestinaren okupazioa amaitu beharraz. Ezin izan daiteke ondotiko gogoeta bat. Mementoko analisiaren parte izan behar du.

Mugimendu abolizionistaz ari garela eta, nire seme-alabekin jostatzean, ohartu naiz mutikoak esaten duela «Aizu, gaiztoa izan zara, kartzelara joango zara». Eta hiru urte eta erdi ditu. Beraz, beraren pentsamoldea zera da: gaiztoa = kartzela. Beste hainbeste esan liteke jende gehienaz. Beraz, kartzelaren abolizioa aldezte a ez da samurra. Nondik hasi? Eta nola aldeztu kartzelaren abolizioa kartzela-erreformaren gainetik?

Kartzelaren instituzioaren beraren historia erreforma baten historia da. Foucaultek adierazi zuen. Erreforma ez zen etorri kartzela agertu ondoren; kartzela sortuaz batera hasi zen. Beraz, kartzela-erreformaren emaitza bakarra gero eta kartzela hobeak sortzea izan da beti. Zenbat eta kartzela hobeak sortu, hainbat eta jende gehiago hartu dute zaintzapean sare zigortzaile eta lege-betearazleek. Zuk aipatutakoak erakusten du zenbateraino espetxea edo kartzela ez den bakarrik zerbait materiala edo objektiboa eta zenbateraino den orobat ideologikoa eta psikologikoa. Barneratua dugu gaiztoak giltzapean ixteko leku horren ideia. Hain zuzen, horregatik pentsatu behar dugu auzi ideologiko eta psikologiko horiei ere heltzen diela mugimendu abolizionistak. Ez da instituzio edo baliabide materialak baztertze hutsa.

Zergatik da gaiztoa pertsona hori? Kartzelak

bahitzen digu horretaz eztabaidatzeko aukera. Zein da gaiztakeriaren izatea? Zer egin zuen pertsona horrek? Zergatik egin zuen hori? Indarkeriaz baliatu den norbaitez ari bagara, zergatik da posible halako indarkeria? Zergatik darabilte gizonak hain jokabide bortitza emakumeen kontra? Kartzela egoteak berak bahitzen dizkigu halako jokabideak deuseztatzeko beharrezko ditugun eztabaidak.

Sar itzazu kartzelara, eta kito. Segi kartzelara sartzen, eta kito. Gero, noski, kartzelan, indarkeria birsortzen duen instituzio bortitz batean egongo dira. Esan daiteke instituzioak hainbat eratarik elikatzen eta birsortzen duela indarkeria, halako moldez non pertsona bat, ziur asko, gaiztoagoa izango baita hura askatzen dutelarik.

Beraz, nola gogatu jendea bestela pentsatzera? Antolakuntza-kontu bat da. Estatu Batuetan, 1960ko hamarkadaren amaieran eta 70ekoaren hasieran agertu zen mugimendu abolizionista. Kartzelak abolitzearen-edo aldeko ideien atzean, hein handi batean, kuakeroak egon ziren. Kuakeroek kartzelaren jaiotzan parte hartu zuten, XVIII. mendearen amaieran eta XIX.aren hasieran. Aurrenak izan ziren pentsatzen kartzela aukera onberago bat zela orduko zigor moten aldean, errehabilitaziorako bidea ematen baitzuen.

Egingo nuke 1970eko urteetan memento batez aintzat hartu zela abolizioa. Atticako mutinaren garaitsuan hasi zen jendea aintzat hartzen ideia... Abokatu, epaile eta kazetari izen handikoak hasi ziren kartzela ez zen beste aukeraren bat buruan erabiltzen. Jakina, halako batean, penduluak beste muturrera egin zuen. Horixe izan da, alde batetik, kartzelaren historia. Beste alde batetik, izan dira aldaketak, indarkeria gutxiagoren, errepresio gutxiagoren aldeko deiak, erreformaren edo errehabilitazioaren aldeko deiak. Ez

dute, ordea, inoiz izan emaitzarik. Eta, gainera, baziren delitu-eragoztearen eta kontrol zorrotzagoen aldeko deiak. Kontuak kontu, sistemak bere horretan iraun du.

Kartzela abolitzeko lanean ari zirenen akuilua, nik uste, zera izan zen: ingurune zabalago bat hartu behar dugula kontuan. Ez ditugu krimena eta zigorra huts-hutsik kontuan hartu behar. Ezin pentsatu dugu kartzela krimenak egin dituztenak zigortzeko leku bat dela besterik gabe. Ingurumari osoa hartu behar dugu kontuan. Honelako galderak dakartza horrek: zergatik da hain neurriz gaindikoa beltzen eta koloreko jendearen proportzioa kartzelan? Horrek dakar arrazakeria aipatu beharra. Kartzelaren abolizioa eta arrazakeria abolitzen saiatzea lotuta doaz. Zergatik da analfabetismo-maila hain handia espetxeetan? Zergatik dira analfabetoak hainbeste preso? Horrek dakar hezkuntza-sistemari erreparatu beharra. Nolatan dira, bada, kartzelak herrialdeko hiru instituzio psikiatriko handienak: Rikers Island New Yorken, Cook Konderriko Espetxea Chicagon eta Los Angelesko Konderriko Espetxea L.A.-n? Horrek dakar osasun-arreta kontuan hartu beharra daukagula, eta bereziki buru-osasunerako arreta. Asmatu beharra daukagu nola abolitu etxegabetasuna.

Horrek dakar ezin hartu duzula kontuan soilik esparru murritz bat. Horrexegatik jarraitu zuten kartelek hazten eta hedatzen, nire ustez. Nola edo hala denok daukagulako buruan delitu bat eginez gero zigortu egin behar zaituztela. Beraz, horregatik saiatu gara krimena eta zigorra indargabetzen kartzela-industria konplexuaz gogoeta eginez. Mike Davis izan zen aurreneko ikertzaile/aktibista termino hori erabiltzen, batik bat Kaliforniako kartzela-ekonomia hazkorrari erantsirik. Erresistentzia Kritikoa sortu zuen taldeak pentsatu zuen terminoa bide bat izango

zela jendea betiko aurreiritzietatik aldenarazteko (gaiztoek zigorra merezi dutela) eta kartzelaren alderdi ekonomiko, politiko eta ideologikoez galderak egiten hasteko.

Dirua egiteko negozio handi bat da.

Dirua egiteko negozio bat da, goitik behera.

Presoen premia daukate, ezta?

Erabat. Batez ere kontuan izanik kartzelen pribatizazioa gero eta gehiago ari dela hedatzen, baina bada orobat pribatizaziorik kartzela pribatuetatik kanpo ere. Izan ere, kartzelako zerbitzuak denetariko korporazio pribatuen esku uzten dira, eta kartzela-populazioa emendatzea nahi dute korporazio horiek. Gorputz gehiago nahi dituzte. Irabazi gehiago nahi dituzte. Eta, gero, begira nola konturatu diren politikariak, kriminalitate-tasa handia nahiz apala izan, erretorika ordenazaleak beti laguntzen duela botoa mobilizatzen.

Legeez zer pentsatua ere ematen du. Gogoan dut Australian izan nintzelarik aborigenekin ikasi nuela herrialdearen erdialdean bazela lege bat funtsean zera esan nahi zuena: «Hiru irristada, eta barrura». Hiru irristadak izan litezke: ogi zati bat ostea egun batean, horra irristada bat; bolaluma bat ostea, horra bigarrena; beste bolaluma bat ostea, horra hirugarrena. Aborigen batzuk halako irristadengatik daude kartzelan. Lehenbizi, erokeria bat iruditzen zaizu, baina gero konturatzen zara jende pila dagoela kartzelan delitu txikiak egiteagatik.

Hara, nik uste esan daitekeela mundu osoan kartzelaren instituzioak balio duela arazo sozial handiak dakartzaten pertsonak biltzeko. Estatu Batuetako

kartzeletan beltzen proportzioa neurriz kanpokoa den bezala, Australian giltzapean dauden aborigenen proportzioa ere neurriz kanpokoa da. Jendea paretik kentzea, jendea kartzelatzea, immigrazioari aurre egin behar ez izateko bide bat da European. Ekonomian izan diren aldaketa globalen ondorioz gertatzen da immigrazioa, noski: hor duzu kapitalismo globala, hor duzu Hegoko herrialdeetan ekonomiek jasan duten berregituraketa, han bizitzea ezinezko bihurtzerainokoa. Garai honetako arazo sozial larrienak jorratzeko estatuaaren gaitasunik ezari eta ukoari irauarazten die kartzelaren instituzioak, hainbat eratan.

Mugimendu abolizionista etorri zait burura berriro, gizarte hobe bat nahi baitu. Kartzelaren aboliziotik harago doa, askoz gehiago dago jokoan.

Kartzelaren abolizioa da helburua. Abolizioaren nozioa W.E.B. Du Bois idazlearengandik jaso zuen mugimenduak. Du Boisek adierazi zuen, esklabotzaren abolizioaz idaztean, esklabotzaren azkenak ez zuela berez konponduko esklabotzaren instituzioak sorturiko arazo elementia. Kateak kentzea daukazu, baina, lehen esklabo izandakoei gizarte demokratiko baten parte izateko era emango dien erakunderik eratzen ez baduzu, orduan esklabotza ez da egongo aboliturik. Alde batetik, argudiatzen ari gara XIX. mendeko esklabotzaren aurkako borroka abolizionistaren ondorengo dela kartzela abolitzeko borroka; demokrazia abolizionista baten aldeko borrokaren xedea zera da: gizarte demokratiko bat zinez ekarriko duten instituzio batzuk sortzea.

Zer diozu presoez? Hitz egingo diguzu ekimenez eta borrokez, presoez eta beren baitako borrokez?

Justizia sozialaren aldeko borrorak kontzeptualizatzen dituzun guztietan, zeure helburuak hondatuko dituzu, baldin eta borrokatzean zure pareko kideztat hartzen ez badituzu inguruko lagunak. Hortaz, zuk, eta arazo hau mugimendu erreformista guztiek dute, zuk uste baduzu presoak besteren karitatearen hartzaille hutsak direla, kartzelen aurkako lanaren helburu behinena hondatzen ari zara. Haiek gutxiagotzat hartzen ari baitzara beren eskubideak defendatu bitartean.

Mugimendu abolizionistak ulertu du presoek prozesuan zinez parte hartu ezik ezin egon dela ekinbiderik. Izan ere, preso askok lagundu dute kartzela-industria konplexua abolitzearen aldeko kontzientzia garatzen. Litekeena da batzuetan ez erraza izatea presoen parte-hartzea bermatzea, baina, haiek parte hartu ezean eta haiek gure parekotzat hartu ezean, porrot egitera kondenatuta gaude.

Emakumeak ordezkaturik daudela ziurtatu beharraz ari zinenez, haraxeago jo beharra daukazu. Adibide batzuk emango dizkizut. Presoek badaukate hartzailleak ordaintzeko deiak egiteko eskubidea, eta, beraz, nola moldatu jendaurreko ekitaldietan parte har dezaten? Ez da teknologia askorik behar telefonoari anplifikadore bat egokitzeko eta deia hartzeko. Mumia Abu-Jamali buruzko ekitaldi batean egin nuen. Ager-tokian nengoen, telefono batekin. Mumiak hots egin zuen, eta entzule guztiei mintzatu ahal izan zitzairen. Gogoeta egin beharra dago halako metodoez. Australiako emakume presoen aldeko elkarte batekin egiten dut lan. Zuzendaria Debbie Kilroy da, eta elkarteak Barruko Ahizpak du izena. Australiara noan guztietan, eta laster joango naiz berriro, kartzelara sartzen gara beti, espetxean baitaude elkartearen buruzagietako asko. Hain da erraza ahaztea, eta modu abstraktu batean pentsatzea kartzelaz eta presoiez. Berdinen arteko

harremanak sortzen zorrotza bazara, asmatuko duzu nola egin halako loturak. Nola jarri harremanetan giltzapean daudenekin. Nola entzunarazi haien ahotsak.

Ezin egon gara egonean. Nola lor daiteke hori? Nola erakarri gizonak emakumeak askatzeko borrokara? Nola erakarri zuriak arrazakeriaren kontra eta koloreko jendearen emantzipazioaren alde borrokatzeko? Ideia bera da, ezta?

Bai, hala da. Pentsamolde identitario estuetatik atera behar dugu, jende aurrerakoia halako borrokak bere egitera bultzatzeko. Borroka feministei dagokienez, gizonak egin beharko dute lan nagusiaren zati handi bat. Sarritan, feminismoaz mintzatzen naiz ez gorputzei atxikitako zerbait balitz bezala, ez gorputz generodunetan oinarritutako zerbait balitz bezala, ezpada ikusmolde gisa... kontzeptualizatzeko bide gisa, metodologia gisa, borrokarako estrategien gida gisa. Alegia, feminismoa ez da inorena. Feminismoa ez da fenomeno bat bakarra, eta, beraz, gero eta gizon gehiago ari dira ikasketa feministetan, esaterako. Irakasle naizen aldetik, gero eta gizon gehiago ikusten ditut unibertsitatean ikasketa feministetan, eta ona da hori. Nahi nuke bereziki ikuspegi feminista oparoko gizon gazteak egotea mugimendu abolizionistan, baina nola bermatu halakorik gertatuko dela. Ez da lanik egin gabe gertatuko. Denek egin beharko dute lan hori, izan gizon, izan emakume, izan trans, baina ez dut uste kontua denik emakumeek gizona borrokara dei egitea. Uste dut kontua dela kontzientzia molde jakin bat bultzatu beharra dagoela gizon aurrerakoiak ohartu daitezen nolako edo halako erantzukizuna daukatela beste gizon batzuk erakartzeko. Gizonak, askotan, beste molde batez mintza daitezke gizonekin. Funtsezkoa da borrokara ekarri nahi ditugun horiek

ereduei begiratzea. Zer eredu feminista eskaini, baina, gizon bati? Unibertsitate batetik bestera ibili ohi naiz aldian-aldian, eta, Hego Illinoisko Unibertsitatean hizketan ari nintzela Beltzen Historiaren Hileko ekitaldien barruan, gizon gazte batzuen ezaupidea egin nuen; Maskulinitate Alternatiboak taldeko kideak ziren, eta erabat txunditurik utzi ninduten. Emakumeen bulegoarekin egiten dute lan. Bortxaketa-kasuetan larrialdi-deiak egiteko trebatuta daude. Egiatan erabat engaiaturik zeuden ustez emakumeei bakarrik dagokien aktibismo mota horretan. Eta, gero, gogora etorri zitzaidan duela urte asko, 1970eko hamarkadan, gizon talde batzuk sortu zirela (Gizonak Bortxaketen Aurka, Gizon Beltzak Bortxaketen Aurka, Etxeko Indarkeriaren Aurka), eta gogoan dut pentsatzen nuela denbora-kontua izango zela gizonak denean egotea. Ez zen, ordea, halakorik gertatu. Beraz, Maskulinitate Alternatiboetako gizon gazte horiek oroitarazi zidaten joera ugariago baten ordezkari izan behar luketela hainbeste hamarkadaren ostean. Nahitaezko gauza horietako bat da hori.

Ez da berez gertatzen. Ez da automatikoki gertatzen. Esku hartu beharra daukazu. Ezagueraz esku hartu beharra daukazu.

Heriotza-zigorra dela eta. Ba al dago aukerarik hura abolitzeko Estatu Batuen lurralde osoan?

Begira, zorionez, badirudi (badira-eta zantzu batzuk) New Yorken aboli litekeela heriotza-zigorra. Noski, estatu jakin batzuetan zenbait alditan bazirudien heriotza-zigorra abolitzekotan zirela, eta gero ez da halakorik gertatu; inor ez exekutatu arren, indarrean dirau. Troy Davis hil zutelarik, 2011ko irailaren

21ean, nazioarteko mugimendu bat sortu zen. Jendea sinetsirik zegoen Georgiako estatuak ez zuela exekutatu. Exekutatu egin zuten, hala ere. Nik ez dakit heriotza-zigorra abolitzeko gauza izango garen masa-mugimendurik ezean. Eta estatuz estatuko bidea luzeegia izan daiteke.

Aldi berean, ordea, esan beharrean nago inguruabar sorta egoki bat suertatzen dela maiz, abagune bat, zerbait lortzeko aukera salatzen duena. Adibidez, Okupatu mugimendua agertu zelarik 2011n, une zinez zirrargarri bat izan zen. Abagune hari atarramentua ateratzeko antolakuntzazko aurrelanak egin bagenitu, aukera hartaz baliatzen ahalko ginen taldeak sortzeko eta antolatzeko, alderdi politikoak izan edo ez, eta mugimendu antikapitalista indartsuago bat geneukake gaur egun. Nik uste abagune hura garrantzizkoa izan zela, aukera bat ekarri baitzuen kapitalismoaren kritika gizarteratu gabeko bat garatzeko, eta, gaur egun, ahotan hartzen ditugu «% 99a» eta «% 1a»: gure hiztegiaren parte dira.

... diskurtsoa aldatzen...

Bai. Batzuetan, lan egin beharra dago, zeruertzean oraindik argi-txintarik ikusi ez arren, jakin gabe egiaz posible izango den.

Prestalana egunerokoan egin behar da...

Kartzelaren abolizioaren aldeko mugimendua, orobat, heriotza-zigorra abolitzeko aldarrikapenak beretzen ari da. Zabaldutako egin behar dugu heriotza-zigorraren aurkako erresistentzia. Mumien kasuan, eskala txikian izan zuen emaitzarik: heriotzaren korridoretik atera zuten, baina hura abiaburu gisa baliatu

behar genukeen Mumiaren askatasun osoa lortzeko, eta heriotza-zigorra eta, noski, kartzelak berak abolitzeko. Heriotza-zigorraren auzia giltzarri da oraindik. Jendeari esplikatu eta ulertarazi behar diogu nola sostengatzen dituen arrazakeriak heriotza-zigorra eta beste hainbat instituzio. Heriotza-zigorra arrazakeria estrukturalarekin loturik dago, eta esklabotzaren oroitzapen historikoak dakartza. Ez dago ulertzerik nolatan dagoen oraindik indarrean heriotza-zigorra Estatu Batuetan, esklabotza aztertzera jotzen ez badugu. Beraz, berriro hortxe dago aurrez aurre dauzkagun auzi giltzarrietako bat. Hala eta guztiz ere, nik uste masa-mugimendu bat eta mugimendu global bat beharrezko izango direla heriotza-zigorra behin eta betiko indargabetzeko.

HIRU

ALDAKETA SISTEMIKO BATEN BEHARREAN GAUDE

Frank Baraten elkarrizketa
(Paris, 2014ko abenduaren 10a)

Fergusoni buruz hitz egin genuen azken aldian, krimena egina zegoen, baina epaimahai handiak artean eman gabea zuen epaia. Kontuan izanik poliziak beste gizon beltz bat hil duela harrezkeroztik (Eric Garner), berriz hitz egin nahi nuke gaiari buruz. Bi gizon beltz hil dira, eta poliziak aske daude. Zer dago aldatu beharra?

Lehenik, azpimarratu nahi nuke ez dela ezohikoa poliziak emakume eta gizon beltzak hiltzea. Interesgarria irudituko zaizu Robin D.G. Kelley-k duela gutxi idatzitako artikulua bat; Portsideren webgunean irakur dezakezu. Artikuluaren izenburua: «Why We Won't Wait» [Zergatik ez garen zain egongo]. Fergusoneko epaiaren zain geunden bitartean poliziak hildako beltzen zerrenda dakar artikulua.

Bi hilabeteen hil al zituzten pertsona horiek guztiak?

Bai, epaimahai handia frogak aztertzeke saioan zegoen bitartean. Nire ustez, askotan, salbuespenak balira bezala hartzen ditugu halako kasuak, ezohikoak balira bezala. Baina etengabe gertatzen dira. Eta onartua dugu delitugilea zigortzea dela justizia egiteko bide bakarra. Izan ere, hura bezain ikaragarria izan zen epaimahai handiak uko egitea Michael Brown eta Eric Garner hil zituzten bi poliziak auzipetzeari; auzipetu izan balituzte ere, ez dakit zerbait aldatuko zatekeen. Alegia, nabarmendu nahi nuke polizia auzipetzen denean ere ezin jakin daitekeela aldaketa agendan dagoen ala ez.

Ipar Carolinan edo, Jonathan Ferrell izeneko gizon gazte bat hil zuen poliziak: auto-istripu bat izan, eta norbaiten atea jo zuen, laguntza eske. Antza, lapur bat zela pentsatu eta poliziari deitu zioten, eta poliziak, orduan, berehalako batean hil zuen gaztea. Hasiera batean, ez zuten polizia auzipetu, baina, fiskalak bereari eutsi, eta epaimahai handiak auzipetu egin zuen, azkenean. Alegia, azpimarratu nahi nuke aldaketa sistemiko baten beharrean gaudela, banakako egintzak ez baitira aski.

Aldaketa sistemikoak, baina, beste gauza asko dakartza berekin. Poliziaren rola birkontzeptualizatzea dakar. Beharbada, komunitateak polizia kontrolatzea dakar, hau da, ez egintzak aztertzea poliziak krimen bat egin ondotik soilik, baizik eta komunitateko erakundeek ahalmena izatea haien egintzak kontrolatzeko eta haiei aginduak emateko. Arrazakeriari zentzu zabalago batean heltzea dakar. Eta, halaber, aztertzea zerk eragiten duen indarkeria izatea poliziaren lehen baliabidea eta zer lotura dagoen indarkeria instituzionalizatu horren eta beste indarkeria mota batzuen artean. Fergusonen dagokionez, bereziki, polizia desmilitarizatzea ere badakar, eta hori herrialde osora zabaldu behar litzateke gero.

Beraz, aldaketa sistemiko batez ari gara, ezta?

Bai, hori da.

Sistemaren barren-barreneko aldaketa batez.

Bai, guztiz ados.

Autoa hondatu zitzaion gizon beltza aipatu duzu. Laguntza eskatu, eta jendeak segituan susmatu zuen lapur bat edo antzeko zerbait izango ote zen. Zure ustez, halako jokabideek ba al dute zerikusirik estereotipoekin? Hots, gizarteak eta hedabideek beltzen irudi bat sortzen dute, arriskutsuak edo kriminalak izan daitezkeela zabaltzen dute, eta horrek halako irudi bat, aurreiritzi bat sorrarazten du jendearen buruan.

Bai, erabat ados nago. Gainera, halako estereotipoak esklabotzaren garaitik datoz. Frederick Douglasssek krimenak koloreko jendeari leporatzeko joeraz idatzi zuen. Azaldu zuen ezen aurpegi beltzuko gizon zuri batek krimen mordo bat egin zuela, bai baitzekien zuria izanik ez zuela sekula susmorik piztuko. Beltz-jendeari dagokionez, aldiz, lotura ideologikoa egiten zen belztasunaren eta kriminalizazioaren artean.

Arrazakeriak Estatu Batuen historian izan duen garapenari erreparaturik, garbi dago beti egon dela oso lotuta kriminalizazioarekin. Hori dela eta, ez da zaila ulertzea zergatik eusten zaien oraindik ere halako estereotipoei eta zergatik lotzen den oraindik beltza izatea eta kriminala izatea. Jendea arrazaren arabera sailkatzea dugu horren adibide. Beltzek gihatzea arriskutsua izan daitekeela, esate baterako. Duela gutxi, Twitterreko *trending* elkarrizketa batean, «zurien krimenak» gaiak indar handia hartu zuen (#CrimingWhileWhite). Zuri-jende pila batek bere

krimenak kontatu eta deskribatu zituen. Ziotenez, sekula ez zuten piztu susmo txarrik, eta pertsona batek kontatu zuen behin gozoki bat lapurtzeagatik atxilotu zituztela bera eta beraren lagun beltz bat: poliziak gozokia oparitu zion lagun zuriari, eta beltzak, berriz, kartzela-zigorra jaso zuen.

Halakoak nonahi gertatzen dira, nolabait. Parisen ere bada jendea arrazaren arabera sailkatzeko joera. Han, marokoar edo aljeriar jatorriko norbaitekin hitz eginez gero, berehala ikusten da AEBko afro-amerikarren estereotipo eta asmakeria bertsuei egin behar dietela aurre. Zergatik eratzen dira, zure ustez, halako estereotipoak? «Bereizi eta irabazi» estrategiaren adibide bat ote dira?

Tira, arrazakeria oso fenomeno konplexua da. Oso elementu estruktural garrantzitsuak ditu, eta, askotan, ez dira aintzat hartzen arrazakeria errotik erauzteaz edo eragozteaz hitz egiten denean. Bestalde, psikearen eragina ere kontuan hartu behar da, hantxe bilatu behar baitira estereotipoei eustearen arrazoiak. Batetik, beltzei gizatasuna kendu zaie hainbat hamarkada eta mendetan zehar; alegia, pertsonatik beheragokotzat jo izan dira. Bestetik, beltza izatea kriminala izatearekin lotzen dute ordezkari politikoeak, bai hedabideetan, bai beste komunikabide batzuetan, bai sare sozialetan. Beraz, ez da batere zaila ulertzen zergatik iraun duten hainbeste estereotipoek.

Galdera zera da: zergatik ez da oraindik inor ahalegindu ganoraz ulertzen zer-nolako eragina duen arrazakeriak erakundeetan eta norbanakoaren jarretan? Bide horretatik jotzen ez badugu arrazakeria ulertzeko, bere horretan iraungo dute estereotipoek.

Zer diozu Obamari buruz? Oraingoz, ez da Fergusonera azaldu ere egin. Zer leku du gaur egungo argazki politikoa?

Begira, nik uste, besteak beste, Obama presidente hautatu izana arrazakeriaren osteko garaiazen balizko hasiera balitz bezala ospatzeak esplikatzen duela, nahiz eta beste era askotako esplikazioak ere badiren, zergatik ari diren eraikitzen arrazakeriaren, indarkeria arrazistaren eta polizia-indarkeriaren aurkako mugimendu baterako oinarri interesgarri hauek. Noski, ez da batere zentzuduna pentsatzea pertsona jakin bat hautatzeak errotik aldatuko zuela arrazakeriak herrialde osoko erakunde eta jarreretan duen eragina. Baina uste osoa daukat presidente beltz bat izateak ageriago uzten dituela arrazakeria eta jendeak bizi izan duen indarkeria arrazista hori, eta halaber lazgarriago egiten duela indarkeria. Eta ez, Obama ez zen Fergusonera joan. Bai, ordea, Eric Holder fiskal nagusia, eta, administrazioarekin kritiko naizen arren, uste dut garrantzitsua izan zela hark, hasieran behintzat, nabarmentzea poliziaren militarizazioa pisuzko auzi bat zela. Militarren uniforme eta ekipamenduak ikusi genituen, hasieran, Fergusonen. Bitxia bada ere, azkenaldian ikusi gabeak ginen halako irudirik, hau da, poliziak militarren uniformeaz, armaz, teknologiaz eta abarrez hornituta.

Nolanahi ere, boterean nor dagoen gorabehera, ez dut uste gobernuen zain egon behar dugunik berez masa-mugimenduek soilik egin dezaketen lana egiteko. Nire ustez, gaur egun etengabe gertatzen ari diren manifestazioen alderdi garrantzitsuena zera da: hala-ko auziak ez ahazten laguntzen dutela.

Aipatu duzu pertsona bakar batek ez duela aldatuko sistema osoa. Beraz, zer muga ipintzen dizkio sistemak Obamari, kontuan izanik sistemak berak hautatu zuela?

Agerikoa da aparatu oso batek kontrolatzen duela presidentetza eta edozein aldaketa oztopatzen duela. Baina horrek ez du zuritzen Obamak pauso ausartagorik ez ematea. Iruditzen zait ekinaren ekinez lor zezakeela aurrerapauso batzuk ematea. Dena dela, AEBko arrazakeriaren aurkako borroken historiari erreparatuz gero, aise ohartuko gara ez dela sekula deus aldatu presidente batek bide aurrerakoiagoak aukeratu dituelako soilik.

Aldaketa guzti-guztiak masa-mugimenduei esker lortu izan dira, bai esklabotzaren garaietan, bai Gerra Zibilean; eta beltz-jendeak Gerra Zibilean izan zuen parte-hartzea bera ere erabakigarria izan zen. Jende ugari uste du Abraham Lincoln izan zela eragilerik garrantzitsuena; egia da lagundu zuela abolizioa burura eramaten, baina esklaboek berek –bai emakumeek, bai gizonek– lortu zuten egiaz esklabotza deuseztatzea, emantzipatzeko eta Batasunaren Armadan sartzeko erabakia hartu zutenaz gero. Esklaboek berek eta, noski, mugimendu abolizionistak lortu zuten esklabotza eraistea. Eskubide zibilen garaiari erreparatuz gero ere, masa-mugimenduek (emakumeen babesarekin, noski) bultzatu zuten gobernua aldaketak egitera. Ez zait iruditzen gauzak bestela izango direnik gaur egun.

Beraz, zure ustez, Fergusoneko kasua mugimendu berri baten katalizatzaile izan liteke? Giltzarri izan ote liteke?

Nire ustez, mugimenduek denbora behar dute garatzeko eta heldutasuna lortzeko. Ez dira bat-batean agertzen. Antolakuntza eta lan gogor baten emaitza

dira, nahiz eta lan hori ezkutuan geratu sarritan. Azken bi hamarkadetan edo, jendea etengabe antolatzen ikusi dugu polizia-indarkeriaren, arrazakeriaren, polizia-indarkeria arrazistaren, kartzelen eta kartzela-industria konplexuaren aurka, eta gaur egun behin eta berriz pizten ari diren protestek zerikusi handia dute antolakuntza horrekin. Argi geratzen ari da zenbait komunitateren kontzientzia politikoa jendeak uste baino askoz ere handiagoa dela. Herriak ulertu duela polizia-indarkeria arrazista eta auzi sistemikoak lotuta daudela. Kartzela-industria konplexuak, bestalde, badu zerikusia CIAren kartzela sekretuekin eta torturarekin ere (duela gutxi jakinarazi da torturarena, gainera). Ildo horretan, iruditzen zait badugula oinarri bat mugimendu bat eratzeko. Ez dut esango mugimendu antolatu bat badenik, oraindik ez baikara horraino iritsi, baina badugu oinarri sendo bat eta badugu jendea mugimendu bat eratzeko prest.

Kartzela-industria konplexuari eta AEBko kartzelak abolitzearen aldeko mugimenduei dagokienez, zer lor liteke gaur egun mugimenduei esker? Zer ikasi dugu 1960ko eta 1970eko urteetatik?

Begira, nik uste 1960ko eta 1970eko urteetatik ikasia dugula masa-mugimenduek aldaketa sistemiko bat eragin dezaketela ezbairik gabe. Garai bateko legeak (esate baterako, Eskubide Zibilen Legea, Boto Eskubidearen Legea) ez zuten aurrera egin presidente batek aparteko aurrerapausorik eman zuelako, baizik eta jendeak haien alde egin zuelako eta mugimenduak antolatu zituelako.

Gogoan dut 1963an, eskubide zibilen garaian, Washingtonerako Martxaren uda hartan, haurren kanpaina bat izan zela Birminghamen (Alabama).

Haurrak potentzia handiko ur-turrusten eta Bull Connor-en poliziaren aurka bildu ziren. Izan zen haurrak halako ekimen batean parte hartzearen aurka azaldu zenik ere, noski; Malcolm X-k berak adierazi zuen ez zela egokia haurrak arriskupean jartzea, baina haurrak berak prest agertu ziren parte hartzeko. Mundu osoan barrena hedatu ziren haur haien irudiak, hantxe polizia-txakurrei eta ur-turrustei aurre egiten zietela: arrazakeriaren basakeriaz kontzientzia global bat pizten lagundu zuen. Aurrerapauso ikaragarria izan zen. Askotan ahazten zaigu haurrek egundoko garrantzia izan zutela arrazakeriaren inguruan eraikia zuten isiltasun-hesi hura botatzeko.

Beraz, esango nuke aldaketa posible zela ikasi genuela 1960ko eta 1970eko urteetan. Ez zen, ordea, guk nahi genuen aldaketa. Ez nuke esango halakorik lortu genuenik. Esango nuke ez zela aski izan, legearen esparruan gauzatu baitzen aldaketa, eta izugarri garrantzitsua zen hori, baina ez zen izan aldaketa ekonomikorik, ezta beste aldaketa estrukturalik ere, eta horixe behar genuen arrazakeria errotik mozten hasteko.

Hori da kontua. Nola lor lezake mugimenduek politikari uzkurrenak ere aldaketara bultzatzea?

Garai hartan, Lyndon B. Johnson zen presidente, Hegoaldeko politikari uzkur bat, arrazakeriaren aldezele sutsua. Hori horrela izanik ere, lege garrantzitsuak onartu ziren haren administrazioaren garaian. Alegia, nik uste dut, zalantzarik gabe, mugimenduek pausoak ematera behartu ditzaketela are politikari uzkurrenak ere. Hegoafrikako adibideari erreparatzen badiogu, nork pentsatuko zukeen halako jarrera izango zuenik De Klerk-ek azkenean? Hegoafrikako eta Hegoafrikaz

kanpoko mugimenduek eta elkartasun-kanpaina globalak bultzatu zuten jarrera hura hartzera.

AEBtik begira, zer etorkizun du politika beltzak?

Tira, ez dakit Obamak halako garrantzia izan duen AEBko politika beltzaren etorkizunari begira. Nolanahi ere, arrazakeriaren aurkako politikaren etorkizunaz mintzatu behar genuke, nik uste.

Lehentxeago ere aipatu dugu, baina Obama presidenten hautatu izana ez ote zen oztopo izan nolabait...

Egia esan, uste dut garrantzitsua dela politika beltza egitura zabalago baten barnean kontzeptualizatzea gaur egun. Ezin jardun dugu politika beltzari buruz garai batean jarduten genuen bezala. Esan nahi dudana da askatasunaren aldeko borrokaren ikur dela AEBko beltz-jendearen borroka, alde askotatik. Askatasunaren aldeko beste borroka zabalago batzuen ikur. Izan ere, beste borroka batzuk ere bilduko nituzke politika beltzaren gerizpean: genero-borrokak, homofobiaren aurkako borrokak, bai eta immigrazio-kontrol errepresiboen aurkako borrokak ere. Iruditzen zait garrantzitsua dela tradizio beltz erradikala deritzona nabarmentzea. Tradizio beltz erradikala ez dagokio beltz-jendeari soilik, baizik eta askatasunaren alde borrokatzen den jende guztiari. Beraz, alde horretatik, etorkizuneko atea zabalik utzi behar genuke. Zalantzarik gabe, beltzen askatasunak ez du, ikuspuntu hertsia batetik, garaipenik lortu oraindik. Batez ere kontuan hartzen badugu beltz asko eta asko pobrezian bizi dela gaur egun. Kontuan izan behar dugu, orobat, beltz gehiegi dagoela gaur egun kartzelan, kartzela-industria konplexuaren sarean

harrapatuta, baina beste talde batzuei ere begiratu behar diegu aldi berean, hala nola latinoei, indigenei eta natibo amerikarrei. Ohartu behar dugu nola elikatu den musulmanen aurkako arrazakeria beltzen aurkako arrazakeriaren oinarriez. Alegia, egoera askoz konplexuagoa da orain, eta ez nuke inolaz ere esango ikuspuntu hertsiki batetik begiratu dakiokeenik beltzen askatasunaren auziari. Gainera, kontuan izanik erdiko klase beltz bat agertzen hasia dela, Obama presidente izatea norbanako beltzen goraldiaren ikur da, ez politikaren arloan bakarrik, baizik eta baita maila ekonomikoan ere. Eta horrek ez du nahitaez aldatzen beltz gehienaren egoera.

Oso interesgarria iruditzen zait ikuspuntu hori. Ez dakit nola azaldu, baina, biztanleriaren zati bat –Hegoafrikako jendearen adibideak ere balio lezake hemen– politikako edo negozio-munduko goi-postuetara iritsi, eta badirudi diruak hartzen duela lehentasuna, are beltz edo natibo amerikar izatearen gainetik ere. Hala al da, zure ustez? Txilen izan nintzen duela gutxi, eta munduko palestinar komunitate handiena bizi da han. 450.000 palestinar inguru dago Txilen...

Hara, ez nekien.

Txilen, hitzaldiak ematen aritzeaz batera, Villa Grimaldi bisitatu nuen, Pinochetek jende mordo bat torturatu eta hil zuen toki bat. Esan didatenez, Txileko palestinarren % 60k Pinocheten alde egin zuen erregimenaren garaian; kontuan izan behar da munduko komunitate palestinar aberatsenetariko bat dela Txilekoa. Ez ziren haren alde jarri jendea torturatu eta hil zuelako, baizik eta neoliberalak zelako. Komeni zitzaielako beren aberastasunari eta pribilegioei eustea. Alegia, tortura gaitzetsi ez, eta diru-zorroari begiratu zioten. Gauza bera gertatu zen Hegoafrikan ere...

Oso konplexua da dena, bereziki kapitalismo globalaren eta neoliberalismoaren garai honetan. Hegoafrikan, biztanleria beltzaren sektore bat gero eta boteretsuagoa eta aberatsagoa da: burgesia beltz bat sortu da, nolabait. Aurretik ez zuten inolaz ere uste halakorik sortuko zenik, jendaurrean behinik behin ez zen halakorik aipatu apartheidaren aurkako borrokak iraun bitartean: denek uste zuten beltz-jendeak botere politiko eta ekonomikoa erdietsiz gero askatasun ekonomikoa izango zela denentzat, baina ikusi dugu ez dela hala izan ezinbestean. Antzeko egoera dugu, funtsean, AEBn ere.

Azkenaldian, maiz izan naiz Brasilen, eta esango nuke aitzindari bilakatzen ari dela arrazakeriari dagokionez. Brasildarrek oraintxe dute aukera erabakitzeke ea Hegoafrikaren eta AEBren bidetik segitu nahi duten... Horregatik harritzen nau palestinarrek Pinocheten alde egin izanak, baina ez zait iruditzen guztiz sinesgaitza ere.

Ez palestinar guztiek, jakina...

Ez, «% 60k» esan duzu, eta asko da hori. Uste dut arras garrantzitsua dela azkenaldian elkartasun-kanpainak antolatu izana hango eta hemengo borrokak uztartuta. Palestinarrek AEBko beltzen borroketan aurkitu zuten arnasa, eta beltz-jendeak haiengan bilatu behar luke askatasunaren aldeko borrokan aurrera egiteko adorea. Baina, beste alde batetik, baliteke palestinarrek barneratuta edukitzea horrako aurreiritzi hori, hots, auziaren berezko alderdietako bat dela gero eta norbanako beltz gehiagok boterea lortzea egoera aldatzeko. Palestinarren askatasuna lortzeko, dirua baino zerbait konplexuagoa beharko da.

Zer eman diezaiokeite feminismo beltzak eta borroka beltzak palestinarren askapen-mugimenduari?

Ez nuke galdera hori horrela egingo, elkartasunak mutualitatea baitakar berekin, nire ustez. Kontuan izan behar dugu AEBn barneratua dugula –horretara bultzatu baikaituzte– guk onena daukagula beti, nola borrokatu behar diren ere azaldu behar dietela gure aktibistek munduko gainerako borrokalariei, AEBren bikaintasunaren ondorioz. Ni ez nator bat horretan, uste baitut bizipen berak bizi ditugula denok. Feminismo beltzak eta koloreko emakumeen feminismoak ideiak, bizipenak eta analisiak eskain diezazkieke palestinarrei, eta, aldi berean, feminismo beltzak eta koloreko emakumeen feminismoak asko ikas dezakete palestinaren jendearen eta palestinaren feministen borrokatik. Ildo horretan, interseksionalitatea da arestian aipatu ditugun feminismoen ezaugarri behinena; alegia, ezin begiratu diogu generoari beste arlo batzuk aintzat hartu gabe, hala nola arraza, klasea, sexualitatea, nazionalitatea, gaitasuna, eta are palestinarekin eta palestinaren aldeko borrokan diharduen jendearekin loturiko beste auzi batzuk. Bada, interseksionalitatearen kontzeptuak berak eman dio ahotsa horri guztiari, eta horrexek lagundu dio AEBko jendeari ikusten adiera zabalagoa izan dezakeela interseksionalitateak.

Zertan aldatu da Palestinako auzia AEBn, azken urteetan?

Sumatzen dut aldaketa garrantzitsuak izan direla. Palestinaren askatasunaren auzia baztertuta egon da luzaroan. Ondorioz, estatubatuar askok jarrera aurrerakoia agertu izan du Palestinakoa ez beste auzi guztietan. Rebecca Vilkomerson-i hartu diot ideia hori, PEPri edo «Aurrerakoiak, baina ez Palestinarekin»

aldarria egiten dutenei buruz idatzi baitu. Orain, ordea, aldatzen ari da hori. Sionismoa erabat sustraituta egon da, baina gero eta eragin txikiagoa du. Palestinako Justiziaren Aldeko Ikasleak taldea (SJP) hazi egin da goi-eskoletako eta unibertsitateetako campus guztietan, eta gero eta lagun gehiago biltzen dira haren inguruan, are palestinarrak, arabiarrek edo musulmanakez direnak ere. Palestinako auzia ikaragarri ari da hedatzen, eta gero eta gehiago hartzen da aintzat justizia sozialarekin loturiko auzi nabarmenenetan. Neuk ere bizi izan dut hori: lehen, Palestinari buruz aritzen nintzenean, aurre egiten zidaten, aurka; orain, ordea, gero eta harrera hobea egiten didate. Nire ustez, horrek badu zerikusia Palestinan bertan gertatzen ari denarekin. Eta badu, orobat, zerikusia munduan barrena –ez AEBn bakarrik– Palestinarekiko elkartasunez sortzen ari diren mugimenduekin. Eta, orobat, AEBko mugimendu beltz, natibo eta latinoek Palestinako auzia beren agendan txertatu izanarekin. Uste dut azken elkarrizketan aipatu nuela aktibista palestinarrak zenbait txio idatzi zituztela Fergusoneko manifestarientzat, aholku gisa, negar-gasari nola aurre egin azalduz; alegia, hedabide sozialei esker zuzeneko lotura hori izatea ere garrantzitsua izan da.

Duela gutxi, Sevillan izan naiz, konferentzia batean, zure ezagun batekin, UCLAko⁹ SJP taldeko Rahim Kurwarekin. Zurekin biltzekoa nintzela kontatu nionean, galdera interesgarri bat egin zidan, zuretzat, ikasleen aktibismoari buruz: zer eginkizun du gaur egun ikasleen aktibismoak? Unibertsitateak eliteko erakunde bilakatzen ari diren garaiotan, zer gogoeta egin behar lukete ikasleek unibertsitatearen inguruko komunitate eta mugimenduekiko harremanez?

⁹ UCLA: Kaliforniako Los Angelesko Unibertsitatea. (Hemendik aurrerako oin-ohar guztiak itultzaileek erantsiak dira).

Ezbairik gabe, historikoki, komunitatearekin loturiko borroka ugariren erdigune izan da UCLA. Neuretzat ere borrokarako gune izan zen, izatez. Nire ustez, orain, ikasleek aurre egin nahi diete unibertsitatearen mugei eta unibertsitateak elitismo neoliberalaren gotorleku bilakarazteko asmoei, eta halako borroka oso garrantzitsuak dira. SJPrek kasuan, herrialde osoko campusek BDS mugimenduarekin bat egin dute, eta, horri esker, BDSri hauspoa emateaz gainera, ikasleei aukera berriak ireki zaizkie kartzelen pribatizazioari aurre egiteko: korporazio batzuek irabaziak lortzen dituzte Palestinaren okupazioari esker, eta, zenbait campusetan, horren aurkako erabakiak hartzen ahalegindu dira. Era berean, kartzelen pribatizaziotik irabaziak lortzen dituzten enpresen aurkako erabakiak hartzeko ere ari dira borrokatzen. Iruditzen zait bi auziok sinbiotikoki lotuak daudela. Eta badira antzeko beste adibide batzuk ere.

AEBra itzulita, zer antzekotasun eta desberdintasun dituzte Palestinari buruzko diskurtsoak eta apartheidaren aurkako garaikoak?

Antzekotasun ugari dituzte; hain zuzen ere, BDSk masa-boikotaren metodoa baliatzen du –hots, apartheidaren aurkako borrokaren oinarri berak hautatu ditu–, eta itxaropena dakar horrek, zentzu global handiagoa ematen baitio elkartasunari. Desberdintasunei dagokienez, presio-talde sionista sendo bat sortu izana aipatuko nuke. Zalantzarik gabe, lehenago ere bazen apartheidaren aldeko presio-talde sendo bat, baina ez zuen inondik ere lortu presio-talde sionistak lortu duen eragina. Erlijio beltzean, oso nabarmena da eragin hori: presio-talde sionistaren adarrak Eliza beltzera ere iritsi dira, eta Israelgo estatuak ahalegin berezia egin

du pertsonaia beltz esanguratsuak bereganatzeko. Eta ez dakit halako sofistikazio-mailarik bizi izan genuen apartheidaren aurkako garaian. Ez dago zalantzarik Israelgo estatuak asko ikasi duela mugimendu hartatik. Baina, aldi berean, gaur egungo aktibista talde ugari Palestinako borrokaren antz handia dute; esango nuke ez dugula sekula bizi izan halakorik kaleko borrokaren esparruan. Eta nik bizi izandakoak erakutsi dit garai batean halako grina eutsi bat ez ote zegoen Palestinako borrokarekiko; orain, aldiz, jendea nonahi ageri da borroka horren alde. Amerikar Ikasketen Elkartek erabaki garrantzitsu bat onartu zuen Palestinarekiko elkartasunari buruz. Duela gutxi, Emakume Ikasketen Elkarte Nazionalaren (NWSA) konferentziako eztabaida-talde batean parte hartu dut; NWSAk ez du inoiz agertu inongo jarrerarik Palestinari buruz, eta esango nuke sionisten eraginarengatik jokatu duela horrela. Palestinari buruzko saio batean, aretoa bete-betea zela (2.500 pertsona inguru), baten batek esan zuen bozketa bat egin genezakeela hantxe bertan, ea aretoan zen jendeak nahi ote zuen NWSAk jarrera irmoa hartzea eta BDS kanpaina babestea, eta ia jende guztia altxatu zen. Sekula ez zen halakorik gertatu lehenago. Hamar-hogei bat lagun geratuko ziren eserita, baina zinez hunkigarria izan zen txalo-zaparrada luze hura entzutea.

Halako aldaketak ezinbestekoak dira aldaketa handiago bat lortzeko bidean. Uste dut Ekialde Hurbileko Ikasketen Elkarte (MESA) bera ere BDSren aldarriari lotu zaiola...

... akademiko israeldarrek berek ere esan zuten oso aldaketa esanguratsua zela.

Gogoratu dezagun Asiar Amerikar Ikasketen Elkartek onartu zuela lehenbizi erabakia eta ondoren

gauza bera egin zuela Amerikar Ikasketen Elkartek, eta, orain, noski...

MESAk eta...

... eta Ikasketa Etniko Kritikoen Elkartek. Antolakunde akademiko andana batek, beraz.

Miragarria da. Dena dela, zure ustez, zer egin genezake AEBko justiziaren aldeko mugimendua are gehiago indartzeko? Galdera bera egin liteke, nik uste, munduko justiziaren aldeko mugimenduari buruz ere.

Begira, nik uste dut etengabeko loturak sortu behar ditugula. Indarkeria arrazistaren aurkako borroketan ari garenean, Fergusoneko Michael Brownen eta New Yorkeko Eric Garnerren kasuen harira, ezin ahaztu ditugu Palestinarekiko loturak. Horregatik, esango nuke interseksionalitate-ariketa bat egin behar genukeela arlo askotan, loturak lehen lerrora ekarri, jendeak ez dezan ahatz halako gertaerak ez direla bakanak. Alegia, polizia ikusten dugunean Fergusonen protesten aurka oldartzen, pentsatu behar dugu Israelgo poliziak eta armadak ere antzera jokatzeko dutela Palestina okupatuko protesten aurka oldartzen direnean.

Poliziaren militarizazioaz aritu gara, eta esan duzu horren isla ikusten duzula Fergusonen, Zisjordanian, Gazan, eta baita, oraintsu, Atenasen ere (Grezia). Polizia-indarrak robocop-itxuran... Borroka globalaren ideia are agerikoago bilakatzen da halako loturak eginez gero...

Baina maltzurak dira oso: dagoeneko ez dugu halakorik ikusten Fergusonen, erabaki baitute militarizazioa ez hain agerikoa izatea. Dena dela, ikusten

ez badugu ere, hor dagoela nabarmendu behar dugu. Beharbada, jendeak berak militarizazio horri antzema-ten ikastea da garrantzitsuena, nahiz eta eragin militar oro ikusezin bilakarazten saiatuko diren.

*Loturez ari garela, ikusten al duzu zeure burua arabi-
biar munduko arrazakeriaren aurkako mugimenduak eta
AEBko beltzen kontzientziazioa eta askapen-mugimendua
lotzeko rola betetzen?*

Begira, ez dakit rol indibidualik emango niokeen
neure buruari, baina ziur nago ikusi ikusten duda-
la neure burua halako loturak egiteko ahaleginetan,
loturak agerian jartzen eta ikusgarriago egiten. Mugi-
menduetatik asko ikasten dugu; esate baterako, kaleko
borroketan. Baina kontuz ibili behar genuke, ez baitugu
pentsatu behar halako ikasbideak gureak direnik, ez
baitugu tentsatu behar norbanako gisa edo pertsona
ezagun gisa guri dagozkigunik; onartu beharra dugu
halako mugimenduetatik dakigula dakigun guztia eta
besteekin partekatu nahi dugula. Rol horretan, bai, iku-
siko nuke neure burua.

*Feminismo beltzari dagokionez, berriz ere, zer aurre-
rapauso ari zara ikusten AEBn?*

Zinez garrantzitsua da Palestinarekiko elkar-
tasunarekin bat egitea. Beverly Guy-Sheftall datorkit
akordura, funtsezko izen bat feminismo beltzaren ga-
rapenean. Spelman Goi Eskolan ari da eskolak ematen,
hau da, beltzen hezkuntzaren erakunde historikoetari-
ko batean...

Howard Zinn ere hango irakasle zen...

Bai, hala da. Alice Walker ere Spelmanera joan zen. Emakumeen goi-eskola bat da, txikia, baina garrantzi handikoa. Eta ni Palestinan izan nintzen ordezkaritza bereko kide zen Beverly Guy-Sheftall. Ikertzaile-aktibisten ordezkaritza bat zen, indigenek eta koloreko feministek osatua. Beverly Guy-Sheftall oso pertsona garrantzitsua da, umil-umila, ez baitu inoiz eskatzen beretzako espaziorik, baina haren lanaren garrantzia azpimarratu nahi nuke. Spelman Goi Eskola nagusiki beltzen erakunde bat da, eta badu SJP sail bat ere, HBCUko bakarra. Nire ustez, lidergoz hornitzen ari da beltzen gainerako goi-eskola eta unibertsitate historikoak, eta iruditzen zait badugula motiborik pentsatzeko harreman polita sortuko dela etorkizunean haien artean. Beverly tinko eta nekaezin aritu da palestinarren borrokaren berri zabaltzen.

Esango zenuke feminismoa finkatuta dagoela eta atakazalean jarri dituela bai patriarkatua bai pribilegio zurien aldeko feminismo liberala deritzona?

Nire ustez, mugimendu bat –mugimendu feminista zein beste batzuk– indartsua dela esateko, beharrezkoa da lortzea berez halako mugimenduekin identifikatzen ez direnen ikusmoldea eta ikuspegia aldatzea. Ildo horretan, feminismo erradikalek edo arrazakeriaren aurkako feminismo erradikalek garrantzi handia dute, errotik aldarazi baitute gazte-jendeak justizia sozialaren aldeko borroka pentsatzen duena. Alegia, ezin sinetsi dugula ezer lortuko dugunik arrazakeriaren aurkako mugimenduetan, non eta ez dugun aintzat hartzen zer leku duen generoak mugimendu horietan, zer leku duten generoak, sexualitateak, klaseak eta nazionalitateak. Izan ere, askatasunaren aldeko borroka gizonen borrokatzat

hartu izan dira. Askatasun beltz maskulinoa beltz-jendearentzat, hau da, gizon beltzentzat. Behin eta berriz errepikatzen da joera hori, bai Malcolm X-ren borrokan, bai beste batzuenan. Baina, orain, ezinezkoa da hori. Feminismoa ez da emakumeek soilik jorratu beharreko ikuspegi bat, baizik eta genero guztietako jendeak jorratu beharrekoa. Ahalik eta jende gehien biltzea komeni da.

Zein da politika beltzean izan den aldaketa esanguratsuen eskubide zibilen aldeko mugimendua bukatu zenetik? Ba al du loturarik feminismo beltzarekin?

Nire ustez, ezinbestekoa da arrazakeriaren aurkako mugimenduak generoarekin lotzea, baita klasearekin, nazionalitatearekin eta etniarekin ere: ezin irudikatu ditugu mugimendu beltzak garai batean bezala. Beltzen askatasuna gizon beltzen askatasunarekin identifikatzeak halako muga bat ezarri zion borroka beltzari, eta ezin onar dezakegu halakorik. Beraz, tradizio beltz erradikalaren barnean bildu behar da musulmanen aurkako arrazakeria desagerrarazteko borroka ere, arrazakeriaren aurpegi doilorrena baita gaur egun. Beltzen aurkako arrazakeria deuseztatzeak ez du zentzurik, musulmanen aurkako arrazakeria deuseztatzen ez bada.

Izan ote liteke arrazakeriarik gabeko polizia- eta kartzela-sistemarik AEBn?

Orain, AEBren historiako une honetan, ez dut uste izan daitekeenik arrazakeriarik gabeko polizia-rik. Ez dut uste arrazakeriarik gabe funtziona dezakeenik justizia kriminalaren sistemak. Alegia, arrazakeriarik gabeko gizarte bat baldin badugu buruan, kartzela-

rik gabeko gizarte bat izan beharko du ezinbestean. Gaur egungo polizia bezalakorik gabekoa. Nire ustez, beharrezkoa da bestelako azpiegiturak aldarrikatzea, justizia oneratzeko azpiegiturak edo antzeko zerbait, gizarte seguru bat izan dezagun. Segurtasuna lehentasunezko kontu bat da, baina ez du izan behar polizian eta kartzelan oinarritua. Justizia eraldatzaileak, akaso, eman liezaguke azpiegitura bat etorkizuneko segurtasuna bestelakoa izan dadin.

Hamarkadak daramatzazu aktibista gisa. Zerk ematen dizu aurrera jarraitzeko adorea? Zure ustez, baikor izan behar genuke etorkizunera begira?

Egia esan, ez dut uste baikor izatea beste aukerarik dugunik. Guztiz premiazkoa dugu baikortasuna, are, Gramscik zioen bezala, adimenez ezkor baina borondatez baikor bagara ere. Niri, egiaz, komunitate era berriak garatu izanak eman dit adorea. Ez dakit bizirik nengokeen mugimenduak bizirik ez baleude, erresistentzia-komunitaterik ez balego, borroka-komunitaterik ez balego. Egiten dudana egiten dudala ere, komunitate horiekin zuzenean lotuta nagoela sentitzen dut: nire ustez, gure garaian, komunitatearen zentzu horri heldu behar diogu, batez ere kontuan izanik jendea norbanako gisa pentsatzera bultzatzen duela neoliberalismoak, ez kolektibo gisa. Kolektiboak itxaropen- eta baikortasun-gordailu dira.

LAU

PALESTINAZ, G4S-Z, ETA KARTZELA-INDUSTRIA KONPLEXUAZ

Londresko Unibertsitatearen SOAS eskolan
emandako hitzaldia (2013ko abenduaren 13a)

G4S segurtasun-korporazio transnazionalaren aurkako boikotaren garrantzia nabarmentzeko ekitaldi hau antolatu zelarik, artean ez zegoen jakiterik Nelson Mandelaren heriotzarekin eta gorazarrearekin bat etorriko zenik.

Mandelarekin loturiko borroken oinordetzaz hausnartzean, ezinbestean gogora ekarri behar ditut haren askapenaren garaipena jorratzen lagundu zuten borrokak, Hegoafrikako apartheidia eraisteko ere lagungarriak guztiak ere. Horregatik gogoratzen ditut Ruth First eta Joe Slovo, Walter eta Albertina Sisulu, Govan Mbeki, Oliver Tambo, Chris Hani, eta dagoeneko gure artean ez diren beste asko eta asko. Mandelak beti borroka kolektiboaren barruan paratzen zuenez bere burua, aproposa da haren burkide bakan batzuen izenak oroitera ekartzea, apartheidia amaitzeko eginkizun gailenak bete baitzituzten.

Hunkigarria den arren Nelson Mandelaganako laudorio-adierazpen etengabe eta nonahikoen lekuko izatea, garrantzizkoa da santutze horren esanahia azaleratzea. Jakin badakit Mandelak ez zuela nahiko bera, norbanako gisa, aldare laikoetara igotzerik; aitzitik, lekua eskatuko zuen bere burkideentzat, eta, hala, arrisku bizian jarriko zuen santutzeko prozesua. Markaz fuerakoa zen, izan ere, baina benetan paregabea zen norbanako gisa, indibidualismoari aurre egin baitzion, bere ondoan egon zirenen kontura ez nabarmentzeko. Haren indibidualtasuna, hain zuzen, indibidualismoari eginiko uko kritikoan datza, eta indibidualismoa neoliberalismoaren osagai ideologiko behinenetakoa da.

Nik, hartara, aukera honetaz baliatu nahi dut eskerrak emateko hemen Erresuma Batuan apartheidaren aurkako mugimendu ahaltsu eta eredugarri bat eraiki zutenei; tartean, orduan erbesteraturik zeuden ANCKo eta Hegoafrikako Alderdi Komunistako kideei. Sarritan etorri naiz hona 1970eko eta 1980ko hamarkadetan, apartheidaren kontrako ekitaldietan parte hartzera. Askatasunaren aldeko engaiamenduan Nelson Mandela bezain tinkoak izan ziren lagunei, mila esker. Nire prestakuntza politikorako, hein berean izan ziren funtsezkoak Erresuma Batuan halako elkartasun-mugimenduetan parte hartzea zein nire bizia salbatu zuten mugimenduak.

Nelson Mandelaren heriotza dela-eta nire doluminak agertuaz batera, nire eskerrik bihotzekoenak eman nahi dizkiet apartheidaren kontrako borroka hainbeste hamarkadatan pizturik atxiki zuten guztiei, hamarkada guztiok behar izan baitziren mundua apartheidaren sistemari loturiko arrazakeriatik eta errepresiotik libratzeko. Eta gogora ekarri nahi dut Hegoafrikaren Konstituzioaren espiritua, nola azaltzen

den arrazakeriaren eta antisemitismoaren aurka, bai eta sexismoaren eta homofobiaren aurka ere.

Ingurumari honetan, berriz ere bat egin dut zuekin, apartheideko beste erregimen baten kontrako ekinbideak areagotzeko, Palestinako herriaren borrokekiko elkartasunez. Nelson Mandelak esan zuenez: «Ondotxo dakigu gure askatasuna ez dela osoa izango palestinarren askatasunik ezean».

Mandela agertoki politikora atera zenean, baze-
goen halako internazionalismo bat askapen-borroken artean loturak egitera bultzatzen gintuena, Estatu Batuetako hegoaldeko beltzen borrokaren eta Afrikako askapen-mugimenduen artean (ANC buru Hegoafrikan, MPLA Angolan, SWAPO Namibian, FRELIMO Mozambiken, eta PAIGC Ginea Bissaun eta Cabo Verden). Nazioarteko elkartasun hori ez zen afrikar jatorriko jendearen artera mugatzen. Asiako eta Latinoamerikako borrokekin ere bazegoen halakorik; besteak beste, Kubako iraultzarekin (gaur egun ere bai), eta AEBren Vietnameko eraso militarren aurka borrokatzen zirenekin.

Mende erdi geroago, elkartasun horien oinordetzak jaso ditugu –borroka jakin horiek ondo nahiz gaizki amaitu–, esperantzaren eta inspirazioaren eragile baitira, eta aurrerabiderako baldintza errealak sortzeko lagungarri.

Orain, Palestinako gure neba-arrebei laguntzeko betebeharra daukagu, Israelen apartheidaren aurkako gaur egungo borrokan. Haien borrokek antzekotasun handiak dauzkate Hegoafrikako apartheidaren aurka-koekin; nabarmenetako bat, terrorismoaren izenpean gaitzesten dutela ideologikoki askatasunerako haien ahalegina. Jakina da badirela frogak CIAren eta Hegoafrikako apartheidaren gobernuaren arteko lankidetzaren historikoa erakusten dutenak; izan ere, badirudi CIA-

ko agente batek eman ziela Hegoafrikako agintariei Nelson Mandelaren gordelekuaren berri 1962an, bera atxilotu eta espetxeratu aurretik.

Are gehiago, 2008. urtera arte ez zuten terroristen zerrendatik ezabatu, duela bost urte George W. Bushen lege bat sinatu zuenean Mandela eta ANCKo beste kide batzuk zerrendatik kentzeko. Bestela esanda, askatu ondoren 1990ean Mandela AEBn izan zelarik eta, geroago, Hegoafrikako presidente gisa han izan zelarik, oraindik terroristen zerrendan zegoen, eta berariaz alboratu behar izan zen hari AEBn sartzen ez uzteko agindua.

Erakutsi nahi dudana da gaur egun palestinar buruzagi eta aktibista askok dutela Mandelak eta haren burkideek luzaroan izandako estatus bera eta, bestalde, AEBk, Hegoafrikako apartheidaren gobernuarekin elkarlanean ziharduen bezalaxe, Palestinaren okupazioa babesten segitzen duela, Israeli egunean 8,5 miloi dolarretik gorako laguntza militarra emanez. Obamaren administrazioari jakinarazi behar diogu munduak badakiela zein inplikaturik dauden Estatu Batuak okupazioan.

Ohorea da bilera honetan parte hartzea, palestinar preso politikoen alde dei eginez, bereziki Nazioarteko Preso Politikoen Batzordeko kide naizen aldetik, zeina berriki eratu baita Lurmutur Hirian, eta orobat Palestinari buruzko Russell Auzitegiko epaimahaikide naizen aldetik. Eskerrak eman nahi nizkioke War on Want erakundeari, bilera hau babesteagatik, eta SOASko ikasle, irakasle eta langile aurrerakoiei, arratsalde honetan hemen zuen artean egoteko aukera emateagatik.

Gaur arratsaldeko bilkuraren gai nagusia BDS mugimendua da –boikotaren, desinbertsioaren eta zigorren aldeko mugimendua, palestinar gizarte zibilak antolatua–. Hegoafrikako apartheidaren aurkako mugimenduaren eredu ahaltsuaren moldean antolatuta

dago, eta berealdiko garrantzia du haren berri zabaltzeak. Korporazio transnazional ugari hartu dira boikotaren jomugatzat; esaterako, Veolia, Sodastream, Ahava, Caterpillar, Boeing, Hewlett Packard, eta beste batzuk. Gaur, ordea, G4S-z jardungo dugu.

G4S-k garrantzi berezia dauka, Palestinako errepresio-aparatuak mantentzen eta birsortzen jarduten baitu zuzenki eta gordinki –kartzelak, kontrol-postuak eta apartheidaren harresia, adibide bakan batzuk bakarrik aipatzearen–. Segurtasun deritzonaren eskari gero eta ugariagoaren erakusgarri da G4S. Estatu neoliberalaren babesean, segurtasunari buruzko ikuspegi ideologiko batek, segurtasunaren pribatizazioa ez ezik, kartzelen pribatizazioa eta gerraren pribatizazioa ere sustatu ditu, bai eta osasun-zerbitzuen eta hezkuntzaren pribatizazioa ere.

Israelen barruan preso politikoei jasaten duten tratu apalesgarriaren arduradun da G4S. Addameer erakundeak, Sahar Francis buru dela, jakinarazi digu nolako torturazko unibertso lazgarriari aurre egin behar dioten hainbeste palestinarrek giltzapean, eta orobat jakin dugu gose-greben eta bestelako erresistentzia moldeen berri.

G4S munduko korporazio pribatu handienetan hirugarrena dugu –aurretik Walmart eta Foxconn dituela, handiena eta bigarren handiena–. G4S-ren webgunean, ikas daiteke enpresak babesa eman diezaiekeela orotariko «pertsonei eta jabetzei», hasi «musikako eta kiroleko izarrei bidaietan portu eta aireportuetan egonaldi seguru eta atsegingarriak segurtatuz» eta buka «herrialde batean legez egoteko eskubiderik ez daukaten pertsonak segurtasunagatik atxikiz eta zaintzapean hartuz».

«Ezin sumatuzko hainbat modutara», dio webguneak, «G4S seguruago egiten ari da zure mundua».

Erants genezake ezin sumatuzko hainbat modutara sartu dela G4S gure bizitzetan, segurtasunaren eta segurtasun-estatuaren aitzakian: hala palestinarren aurkako kartzelatze politikoak eta torturak, nola segregaziorako eta apartheidarako teknologia arrazistak; hala Israelgo harresia, nola kartzela-itxurako eskolak Estatu Batuetan, eta AEBren eta Mexikoren arteko mugako harresia. G4S-Israellek kontrolerako teknologia sofistikuak eraman ditu HaSharon-eko kartzelara, non atxilotuen artean umeak ere bai baitira, eta Damun-eko kartzelara, non emakumeak baitaude itxian.

Dekoratu hori atzean izanik, araka dezagun zein den G4S-ren zinezko parte-hartzea kartzela-industria konplexu globalean. Kontua ez da bakarrik enpresak kartzela pribatuak dauzkala eta kudeatzen dituela mundu osoan, baizik eta horrez gainera eskolen eta espetxeen arteko muga lausotzen laguntzen ari dela. Estatu Batuetako koloreko komunitateetako eskolak hain nahaspilaturik daude segurtasun-estatuarekin, non batzuetan ez baita erraza eskolak eta espetxeak bereiztea. Eskolek espetxeak dirudite; espetxeetako detekzio-teknologia berberak erabiltzen dituzte, eta, batzuetan, legea betearazteko agente berak ere bai. Estatu Batuetan, agente armatuek oinarritzko hezkuntzako ikastetxe batzuk patruilatzen dituzte. Are gehiago, G4S edo halako segurtasun-enpresarik kontratatzeke dirurik ez daukaten eskola-barrutien artean boladan egon da irakasleei pistolak eta tiro-praktikak eskaintzea. Ez naiz adarra jotzen ari.

Hala, bada, G4S-k, nagusiki segurtasunaren arloan aritzen den arren, eskolak ere kudeatzen ditu. «Great Schools» izeneko webguneak informazioa eskaintzen du Floridako Central Pasco Neskentzako Akademiak, eskola publiko txiki alternatibo bat dela esanez. G4S-ren webguneko baliabideen orrira joz

gero, sarrera hau aurkituko duzu: «Central Pasco Neskentzako Akademia arrisku moderatuko neskak hartzen ditu, 13-18 urtekoak, profesionalen arabera buruko osasun-arreta intentsiboa behar dutenak». G4S-k aipatzen du «generoaren arabera moldaturiko zerbitzuak» darabiltzatela, eta sexu-abusuak, substantzien abusua eta beste jakinarazten dituzte. Berez aski kaltegabea irudi lezakeen arren, adibide ohargarri bat da, erakusten diguna zenbateraino hedatu den segurtasuna hezkuntza-sisteman eta, gisa berean, zenbateraino elkartu diren hezkuntza eta kartzela irabazpide kapitalistaren mende. Adibide horrek orobat frogatzen du kartzela-industria konplexuaren hedadura kartzelaz haraindikoa dela nabarmen.

Estatu Batuetan, enpresa horrek «segurtasuna» eskaintzen die agentzia askori, eta, «arriskuan» dau-den neska gazteei, errehabilitazio-zerbitzuak; Europan, Afrikan eta Australian, berriz, kartzela pribatuak kudeatzen ditu, eta Zisjordanian ekipo eta zerbitzuak eskaintzen dizkie Israelen kontrol-postuei, Israelen apartheidaren harresian zehar doan errepidean, eta baita Gaza etengabe setiatuak edukitzeko erabiltzen diren igarobideei ere. G4S-k Zisjordaniako israeldar polizia ere hornitzen du, produktuz eta zerbitzuz, eta orobat segurtasuna eskaintzen die negozio pribatuei eta etxeei lurralde okupatuetao lege kanpoko kokagune israeldarretan.

Kartzela pribatuen enpresek maiz aitortu dutenez, immigranteak atxikitze eta deportatzeko lanak dira arlorik errentagarriena kartzela-industria konplexuan. Estatu Batuetan, deportatuak AEBtik Mexikora kanporatzeko garraioa eskaintzen du, AEB barrukoimmigrazio-praktikageroetaerrepresiboagoekin elkarlanean. Erresuma Batuan gertatu zen, ordea, paperik gabeko pertsona bat deportatzean inoiz izan

den errepresio-ekintzarik larrienetako bat.

Urrian Londresen izan nintzelarik, Birkbeck Zuzenbide Eskolan hizketan, Inquest-en zuzendari Deborah Coles-ekin jardun nuen Jimmy Mubengaren kasuaz. Mubenga G4S-ko zaindari batek hil zuen, Erresuma Batutik Angolara deportatzean. British Airwaysen hegaldi batean, eskuak atzean loturik, G4S-ko agenteek indarka sakatu zuten Mubenga bere aurreko jarlekuaren kontra, *tapiz-karaoke* izeneko giltza debekatua erabiliz, erresistentzia ozenki ez adierazteko moduan. Harrigarria da legea betearazteko giltza batek, legez kanpokoa den arren, halako izena hartzea. Terminoak adierazten du giltza jasaten duen pertsona «tapizean kantatzera» behartua dela edo –Mubengaren kasuan bezala– aurreko jarleku tapizatuaren kontra, beraren protestak itotzeko edo ulergaitz bihurtzeko. Jimmy Mubenga jarrera horretan atxiki zuten berrogei minutuetan inork ez zuen ezer egin. Azkenean lehen laguntzak ematen saiatu zirenerako, hila zen.

Erresuma Batuko eta Estatu Batuetako paperik gabeko immigranteenganako tratu apalesgarriak palestinarrekin loturak egitera bultzatzen gaitu, gogoz bestera immigrante bihurtu baitituzte; hain zuzen, paperik gabeko immigrante beren arbasoen lurretan. Berriz esango dut: beren lurrean. G4S-k eta antzeko enpresek baliabide teknikoak eskaintzen dituzte palestinarrek beren lurrean immigrante izatera bortxatzeko.

Dakigunez, G4S kartzela pribatuak kudeatzeaz arduratzen da mundu osoan barrena. Arestian, Hegoafrikako Sindikatuen Kongresuak (COSATU) hitz gogorrak egin ditu G4S-ren kontra, Free State probintziako Mangaung Zentzategia zuzentzeko moduagatik. Protesta antolatu zuen poliziako sindikatuko hirurehun kide inguru kanporatu zituzten,

greba egiteagatik. COSATUren adierazpenak dioenez:

G4S-ren jarduteko moldeak kapitalismo neoliberalaren eta Israelen apartheidaren ezaugarri kezkarrienetako bi ageri ditu: *segurtasunaren* ideologia eta estatuak betidanik kudeaturiko sektore gero eta gehiagoren pribatizazioa. Segurtasunak, testuinguru honetan, ez dakar segurtasunik inorentzat; aitzitik, G4S Securityren bezero nagusiak zein diren ikusirik (bankuak, gobernuak, korporazioak, eta abar), bistakoa da G4S-k dioenean «zure mundua babesten» ari dela, enpresaren goiburuak hala baitio, zapalkuntzaz, errepresioz, okupazioz eta arrazakeriaz beteriko mundu batez ari dela.

Duela bi urte Palestinara bidaiatu nuelarik indigena eta koloreko emakume ikertzaile/aktibisten ordezkaritza batekin, lehen aldia zen ordezkaritza kideak Palestinara zihoazela. Gutako asko arituak ginen Palestinaren aldeko elkartasun-lanetan, baina denok zur eta lur utzi gintuen ikusteak zein agerikoa eta gordina zen Israelen kolonialismo okupatzaileak ekarritako errepresioa. Israelgo armadak ez du batere ahaleginik egiten palestinarren aurka darabilen bortizkeriaren tamaina estaltzeko edo arintzeko ere. Emakume eta gizon armadunak –asko izugarri gazteak– nonahi zeuden. Harresiak, hormigoiak, nonahiko txarrantxa zorrotzak pentsarazten ziguten kartzelan geundela. Palestinarrak, atxilo hartu aurretik ere, kartzelan daude. Hanka-sartze bakarra aski da atxilotu eta kartzelara firrindan eraman zaitzaten; aire zabaleko kartzela batetik kartzela itxi batera aldaraz zaitzakete.

Palestina hain ohikoak diren kartzelen sektorerainoko ibilbide horien erakusgarri garbia da G4S; eta halako ibilbideak gero eta arruntagoak dira AEBn eta mundu osoan, masa-kartzelatzearen hazkundearekin lotutako korporazio transnazionalen mugimendu irabazi-asmodunetan.

Eguna joan eguna etorri, ia bi milioi eta erdi lagun daude gure herrialdeko kartzeletan, espetxeetan eta kartzela militarretan, kontuan izanik amerindiar herrialdeko kartzeletan eta immigranteentzako atxikitze-zentroetan daudenak ere. Egun bateko errolda da. Hala, ez du erakusten zenbat lagun igarotzen diren kartzela-sistematik astero, hileroko edo urtero. Gehienak koloreko pertsonak dira. Gehienak hazten ari den preso taldea emakumeena da, koloreko emakumeena. Asko queer edo trans dira. Izan ere, koloreko trans-jendeak beste ezein taldek baino aukera gehiago dauka atxilotua eta kartzelaturia izateko. Arrazakeria bazka da kartzela-industria konplexua mantentzeko, birsortzeko eta hedatzeko.

Eta, hala, kartzela-industria konplexua abolitzeko eskatzen dugun neurrian, apartheidak eta Palestinaren okupazioa amaitzeko ere eskatu behar genuke!

Estatu Batuetan azaltzen dugularik nolako segregazioa jasaten duten Palestina okupatuan, Ameriketako Estatu Batuetako hegoaldean izaniko apartheidaren ispilua argia da; batez ere entzuleak beltzak badira, erantzuna zera izaten da: «Zergatik ez digute inoiz halakorik kontatu? Zergatik ez digu inork kontatu autobide segregatuak daudela kokagune batetik bestera joateko, Hebronen seinaleek oinezkoen segregazioa arautzen dutela (ez daude hain urrun Jim Crowren garaiko Hegoaldearekin lotutako zeinuetatik). Zergatik ez digu inork halakorik esan orain arte?».

Holokaustoa ekarri zuen faxismoari «Aski da!» esaten diogun bezalaxe, Hegoafrikako eta AEBko hegoaldeko apartheidari ere «Aski da!» esan behar genieke. Alegia, ororen gainetik, Palestinako herriarenganako elkartasuna hedatu eta areagotu behar genuke. Genero eta sexualitate guztietako jendea. Kartzeletako

hormez honaindiko eta haraindiko jendea, apartheidaren harresiaz honaindikoa eta haraindikoa.

Boikota G4S-ri! Babestu BDS!

Palestina aske!

Mila esker.

BOST

AMAITZEAZ ETA JARRAITZEAZ

Birkbeck Unibertsitatean emandako hitzaldia
(2013ko urriaren 25a)

*Askatasuna etengabeko borroka dela esaten dute.
Askatasuna etengabeko borroka dela esaten dute.
Askatasuna etengabeko borroka dela esaten dute.
O, Jauna, luzaroan egin dugu borroka.
Aske behar dugu izan, aske behar dugu izan.*

Nire hitzaldiaren izenburua askatasunari buruz-ko kanta batetik atera dut, zeina behin eta berriro abestu baitzen xx. mendeko askatasunaren aldeko mugimenduan, Ameriketako Estatu Batuetako hegoaldean. Kanta horren gainerako ahapaldiek negarra, atsekabea, dolua eta heriotza oroitarazten dituzte: *askatasuna etengabeko borroka dela esaten dute / luzaroan hil ondoren, aske behar dugu izan.*

Eta gustuko dut ahapaldi bakoitzeko azken le-
rroaren ironia: *luzaroan egin dugu borroka / luzaroan egin
dugu negar / luzaroan atsekabetu gara / luzaroan kexatu*

gara / luzaroan hil gara / aske behar dugu izan, aske behar dugu izan. Jakina, azken lerro horretan, batera ageri dira etsipena eta promesa, kritika eta inspirazioa: *aske behar dugu izan, aske behar dugu izan.* Baina aske al gara benetan?

2007an, Lola Young baroisak Londresen hitz egitera gonbidatu ninduen, Erresuma Batuan esklabotza abolitu zeneko berrehungarren urtemugaren harira. Azken unean, baina, ezin etorri izan nintzen, etortzekoa nintzen egunean bertan hil baitzitzaidan ama. Zorionez, honako hau urteurren handien urtea ere bada, AEBko beltzen askatasunaren aldeko borrokaren historia islatzen duten urteurrenena. Hortaz, askatasunaren esanahiaz hitz egiteko eskatu didate AEBko Emantzipazioaren Aldarrikapenaren ehun eta berrogeita hamargarren urtemugan eta xx. mendeko AEBko beltzen askatasunaren aldeko borrokan izan ziren gertaera erabakigarrien berrogeita hamargarren urtemugan.

Uztazue, beraz, ezer baino lehen, berrogeita hamargarren urtemugako gertaera batzuk gogora ekartzten. Berrogeita hamar urte bete dira Martin Luther Kingek «Birminghameko espetxetik eskutitza» idatzi zuenetik. Birminghamen kanpoko asaldatzaille izatea leporatu zioten, eta berak honela defendatu zuen han antolatzeko erabakia: «Jakin badakit –idatzi zuen– komunitate eta estatu guztiak lotuta daudela. Ezin gera naiteke Atlantan ezer egin gabe, eta Birminghamen gertatzen denaz ez kezkatu. Nonahiko injustizia nonahiko justiziaren aurkako mehatxua da».

Agian, ezaguna egingo zaizue aipu hau: «Harra-patuta gauzka mutualitatearen sare ezinbestekoak, batera gauzka lotuta halabeharrak. Bakarren bati zuzenean eragiten dionak guztioi eragiten digu zeharka».

Eta, gero, historia gogoratzen hasten da: «Bi mendez baino gehiagoz, gure arbasoek ordainsaririk gabe egin zuten lan herrialde honetan; errege egin zuten kotoia; nagusien etxeak eraiki zituzten, eta injustizia latza eta apalkuntza lotsagarria nozitu. Eta, hala ere, bizi-indar amaigabe bati esker, aurrera egiten eta indartzen jarraitu zuten. Esklabotzaren ankerkeria azkengabeak ezin gelditu izan gaitu, eta, orain, aurkari dugunak porrot egingo du».

Hemen dugu Birminghameko Haurren Kanpainaren berrogeita hamargarren urteurrena ere. Akaso ez da izango batere ezaguna Birminghameko ekimenak arrakasta izan zuela, 1963ko maiatzaren hasieran, zergatik eta eskola-haur ugarik –neska zein mutil– polizia-txakurrei eta potentzia handiko ur-turrustei aurre egin zieten. Orduko manifestazioak telebistaz eman zituzten –bide batez, telebista nahiko berria zen, eta Hegoaldetik kanpokoek lehen aldiz ikusi ahal izan zituzten orduan manifestazioak–, eta munduari hala erakutsi beltz-jendeak irmo jarraitzen zuela askatasunaren aldeko borrokan.

Washingtonerako Martxaren urtea ere izan zen 1963a. Lanaren eta Askatasunaren aldeko Washingtonerako Martxan, 250.000 lagunek hartu zuten parte, eta Washingtonen ordura arte sekula izandako elkarretaratzerik handiena izan zen.

Joan zen abuztuan, bi martxa izan ziren Washingtonen: bata Obama eta Clinton presidenteei deitua, eta bestea, beren burua eskubide zibilen aldeko oraingo lider gisa aurkezten dutenek deitua. Ez ditut azken horien izenak aipatuko.

Hainbat ekitaldik markatu zuten berrogeita hamargarren urteurrena. Jende askok ez zuen jakin zein martxatara joan (uste dut bata 24an izan zela eta bestea 28an). Nolanahi ere, joan zen hilean, irailean,

zenbait ekitaldi izan ziren Birminghamen, Alabaman; dakizuen bezala, ni jaio eta hazi nintzen lekuan.

Ekitaldi haietan, Hamaseigarren kaleko eliza baptistaren kontrako bonba-atentatua eta lau neska beltz gazteren hilketa gogorarazi zituzten. Oroitzapen-ospakizunen une gorenean, AEBko Kongresuaren Urrezko Domina –ohore zibiletan gorenaren eman zieten bonba-atentatuan hil ziren lau nesken familiei. Nesketariko baten ahizpa, Sara Collins (Addie Mae Collinsen ahizpa), ez zen erasoan hil; begi bat galdu, eta larriki zauritu zen, baina oraindik ere ez du jaso osasun-fakturak ordaintzeko laguntza ofizialik.

Oroitzapen-ospakizun horietako askok beldurra ematen didate, amaiera historikoak adierazteko joera baitute. Historiako une goren gisa irudikatzen dira, azkenean garaile izango den demokraziarako bidean. Demokrazia hori eredugarri da munduarentzat, eta horrek eraso militarrek justifikatzeko aitzakia gisa erabiltzea ekar dezake, terrorismoaren aurkako gerra deritzon horretan droneak gero eta gehiago erabiltzea ere bai, nahiz eta jende ugari hil den haien erruz, bereziki Pakistanen.

Obamaren administrazioa kritikatzeko badut ere droneak gero eta gehiago erabiltzeagatik, ontzat eman behar dut, aldi berean, presidenteak Washingtonerako Martxaren berrogeita hamargarren urteurrenaren harira egindako hitzaldia, askatasunaren aldeko borroka oraindik amaitu gabe dagoela agertu baitzuen eta, gutxienez, jarraipenak nabarmentzen ahalegindu baitzen, eta ez amaierak. Esaera zaharra gogoan, baina, esan behar dut hitzek baino indar handiagoa dutela ekintzek.

Ezin uka daiteke herri-kultura globala xx. mendeko beltzen askatasunaren aldeko mugimenduaren erreferentziaz gainezka dagoela.

Badakigu Martin Luther King pertsonaia historiko ezagunenetariko bat dela munduan. King jaunaren izena duten bederatziehun kale baino gehiago daude AEBko berrogei estatutan, Washington Hirian eta Puerto Ricon. Izendatze-ohitura horiek ikertu dituzten geografoek iradoki dutenez, ordea, arreta arazo sozial iraunkorretatik desbideratzeko erabili izan dira halako izendapenak –hala nola hezkuntzaren, etxebizitzaren edo lanaren arloko gabezietatik–, bai eta halako arazoen iraupena isilean edukitzeko baliatzen diren kartzela-estrategietatik ere.

Bederatziehun kalek baino gehiagok dute King jaunaren izena, batetik, baina, bestetik, bi milioi eta erdi pertsona inguru daude AEBko espetxeetan, kartzelatan, gazteentzako zentroetan, kartzela militarretan eta amerindiar lurraldeko espetxeetan. Instalazio horietako populazioak munduko populazio kartzelatuaren % 25 osatzen du; hain zuzen, planeta osoko populazioaren % 5. Munduko populazio kartzelatuaren % 25 hori bazka da neurri globaleko kartzela-industria konplexu itzelarentzat, etekina ateratzen baitu esklabotzaren garaitik konpondu gabe gelditutako arazo sozialak ezkutatzeke estrategietatik.

Bestalde, polizia-indarkeria eta zaindari parapolizialen indarkeria arrazista gorenean daude. AEBko Trayvon Martinen kasuak hemengo Stephen Lawrence-ren kasua dakar gogora. Eta, gainera, beltzen aurkako indarkeria arrazistak indarkeria islamofobikoa ere elikatzen du. Alde batetik, sekulakoa da askatasunaren aldeko mugimenduaren kulturaren hedadura geografikoa, baina, bestetik, mugimendu horren inguruan dakiguna ez da ezagutza abstraktua baino askoz ere gehiago.

Ausartuko nintzateke esaten, Martin Luther King ezagutzen duen jende gehienak –eta gehiengo zabal

batek ezagutzen du munduan—ez duela ezagutzen hark zeukan ametsa besterik. Guztiok dauzkagu ametsak, jakina. Eta, egia esan, *I have a Dream* [Badut amets bat] hitzaldia da haren prediku guztietan ospetsuena.

Nahiko jende gutxik ezagutzen du Riverside-ko elizan Vietnami buruz egin zuen hitzaldia eta nola agertu zituen beltzen askapen-mugimenduaren eta Vietnameko gerra amaitzeko kanpainaren arteko intersekzioak eta interkonexioak. Alegia, xx. mendeko beltzen askatasunaren aldeko mugimenduaren interpretazioak ezkutatu dira, nahiz askatasunaren geografien eta aldien inguruko ideia konplexuagoak lantzeko lagungarri diren.

Beltzen askatasunaren aldeko mugimenduaren irudikapen nagusiak une historikozko segida eten bat dira, batik bat 1955eko Montgomeryko autobusetako boikotak sorraraziak. Martin Luther King bera boikot haren ondorioz gailentzen hasi bazen ere, betidanik eskubide zibilen mugimenduko hizlari eta liderra izan zela jotzen da.

Liburu akademiko nahiz publiko zabalarentzako liburu ugari idatzi bada ere emakumeek 1955eko boikotean izan zuten rola inguruan, mugimenduaren pertsonaia nagusia King jauna da oraindik ere, nahiz eta bera erabat ezezaguna izan ordurako sortua zen mugimendu baten bozeramaile izatera gonbidatu zutenean.

Jakin nahi nuke inoiz benetan aintzat hartuko ote dugun antolakuntza erradikaletik sortutako historiaren subjektu kolektiboa. 1930eko eta 1940ko hamarkadetako hasiera hartaz ari naiz; hor dugu, adibidez, Hegoaldeko Negro Gazteen Kongresua deritzon antolakundea, historia ofizialaren kroniketatik ezabatua haren lider nagusietako batzuk komunistak izateagatik.

Carole Boyce Daviesek Claudia Jonesi buruz idatzitako *Left of Karl Marx* [Karl Marxen ezkerrean] liburu zoragarrian adierazi bezala, Claudia Jones liderretako bat izan zen Negro Gazteen Kongresuan (Amerikako Negro Gazteen Kongresua eta Hegoaldeko Gazteen Kongresua). Bi arrazoiengatik aipatu dut Jones: AEBn lan handia egin zuelako, eta pertsonaia giltzarria izan zelako hemen, Britainia Handian, komunitate karibetarrak antolatzen, AEBn egindako lana zela-eta atxilotua eta azkenik deportatua izan ondoren.

Nola iraul genezake agente historikoez gizabanako boteretsu gisa –gizabanako maskulino boteretsu gisa– duten irudikapena eta, esaterako, etxe-langile ziren emakume beltzen parte-hartzea agerrarazi?

Arraza-segregazioaren erregimenak ez ziren kordokarazi lider, presidente eta parlamentarien lanari esker, baizik eta jende arruntak jarrera kritikoa hartu zuelako errealitatearekiko harremana hautemateko moduan. Aldagaitz eta zurrin iruditutako zezaketen errealitate sozialak malgu eta aldakor bilakatu ziren; eta jendeak ikasi zuen irudikatzen zer izan zitekeen supremazismo zuriaren arauak bakarrik gobernatzen ez zuen mundu batean bizitzea. Kontzientzia kolektibo hori borroka sozialen testuinguruan sortu zen.

Orlando Pattersonen esan izan du askatasunaren kontzeptua bera, Mendebaldean hain preziatua den eta hainbeste iraultza historiko bultzatu dituen askatasunaren kontzeptua bera, esklaboek mamitu zutela lehenengoz, segur aski. xx. mendeko beltzen askatasunaren aldeko mugimenduaren aroan, emakume beltz etxe-langileak beren arbasoen –hau da, esklaboen– antzeko atakan egon ziren. Emakume haiek etxea garbitzeaz, janaria prestatzeaz eta lixiba egiteaz arduratzen ziren.

Izan ere, 1950eko hamarkadan, emakume beltz guztien % 90 inguru etxe-langilea zen. Aintzat harturik etxe-langile beltzak zirela 1955ean Montgomeryn autobusez ibiltzen ziren pertsona gehienak, zergatik zaigu hain zaila irudikatzen eta aitortzen zer-nolako irudimen kolektibo aparta izan zuten etxe-langile ziren emakume beltz haiek pentsatzeko posible izango zela arraza-, genero- eta klase-zapalkuntzarik gabeko mundu bat etorkizunean?

Ez dakigu zer izen zuten Montgomeryko beltzen komunitate txiroetatik zurien komunitate aberatsetara autobusez joateari uko egin zioten emakume haiek, baina, hala ere, haien lorpen kolektiboa aitortu behar genuke, gutxienez. Boikotak ez zuen arrakastarik izango, emakume haiek kritiko izan ez balira uko eginez. Haiek gabe, ez zen inoiz gailenduko Martin Luther Kingen eiteko pertsonaia bat.

Fannie Lou Hamer –zuetako batzuek ikasiko zenuten AEBko eskubide sozialen mugimenduaren historia, AEBko askatasunaren aldeko mugimenduarena, eta egingo zenuten topo Fannie Lou Hamer izenarekin– uzta-biltzaile partzuerra eta etxe-langilea zen. Kotoi-plantazio batean denbora kontrolatzen egin zuen lan, 1960ko hamarkadan. Indarkeria Ezaren Aldeko Ikasleen Koordinakundearen buru gisa eta Mississippiko Askatasunaren Aldeko Alderdi Demokrataren buru gisa egin zen ezagun. «Bizitza osoa daramat gaixorik eta nekatuta. Gaixorik eta nekatuta egoteaz nazkatuta nago orain».

1964an, nazio osoan egin zen ezagun, Mississippiko Askatasunaren Aldeko Alderdi Demokratako kideei eskatu baitzien –alderdi arrazaniztuna zen– eserleku bat nahi zuela Alderdi Demokrataren Konbentzio Nazionalean; hain zuzen, alderdi demokrataren ordezkari zurientzat erreserbatutako eserlekuetako bat.

Bidea urratu zuen Barack Obamarentzat, hainbat modutan. Baina hori beste kontu bat da.

Hau ez da, ordea, berrogeita hamargarren urteurrenen ospakizuna soilik; Emantzipazioaren Aldarrikapenaren ehun eta berrogeita hamargarren urteurrena ere bada. Ohargarria da gogoratzea zoritxarrez ez gaituztela gonbidatu urteurren horren nazio-mailako ospakizun-ekitaldi bakar batera ere. Gogoan dut hemen behintzat aukera izan zenutela esklabotzaren abolizioaren berrehungarren urteurrena ospatzeko, eta, jakina, hemengo pertsonaia nagusia Wilberforce¹⁰ izango zen. Bada, ezbaian jarri behar zenukete, era berean, halako pertsonaia bat esklabotzaren abolizioaren sinbolo izatea hemen.

Baina, egia esan, ez gaituzte gonbidatu ospakizun handietan parte hartzera. Beharbada, *Lincoln* film ezaguna izango da gertuen izan dugun ospakizuna, zeren Hamahirugarren Zuzenketa onartua izateko egindako lanari jartzen baitio arreta. Onarpen haren ehun eta berrogeita hamargarren urteurrena bi urte barru izango da. Emantzipazioaren Aldarrikapenaren munta historikoa ez da hainbestekoa afro-amerikarren emantzipazioa aldarrikatu zelako, ezpada estrategia militar bat izan zelako. Hala ere, mugimendu historiko haren esanahia aztertzen badugu, hobeki ulertuko ditugu emantzipazioaren porrotak eta lorpenak.

Pentsatu izan dut beharbada ez gintuztela gonbidatu Emantzipazioaren Aldarrikapenaren muntaz hausnartzera, beldurrez agerian geratuko ote zen ez ginela sekula benetan emantzipatu. Nolanahi ere, gai izan behar genuke emantzipazioaren dialektikak ulertzeko, oraindik uste baitugu Lincolnek askatu zituela esklaboak, herri-kulturan betikotuta jarraitzen baitu

---

10 William Wilberforce (1759-1833) politikari ingelesa, Londresko parlamentuan esklabotza abolitzearen alde aritua.

mitoak, are gehiago *Lincoln* filmaz geroztik. Lincolnek ez zituen esklaboak askatu, ordea.

Bizirik dagoen mito bat da, halaber, xx. mendearen erdialdeko eskubide zibilen mugimenduak askatu zituela bigarren mailako herritarrak. Eskubide zibilak garai hartan aldarrikatzen zen askatasunaren funtsezko elementu dira, jakina, baina ez dira istorio osoa. Geroago helduko diogu horri, menturaz. Erich Fonerrek zera idatzi zuen *The Fiery Trial: Abraham Lincoln and American Slavery* [Proba gogorra: Abraham Lincoln eta Estatu Batuetako esklabotza] liburuan:

Emantzipazioaren Aldarrikapena izango da Estatu Batuen historia itxuratu duten dokumentuen artean okerrean ulertu dena. Mitoak bestela dioen arren, Lincolnek ez zituen ia lau milioi esklabo askatu bere idazluma astinduz. Ez zuen eraginik izan mugako lau estatuetako esklaboengan, haiek ez baitzeuden matxinatuta. Aldarrikapenak salbuetsi egin zituen Batasunak okupatutako Konfederazioaren zati jakin batzuk ere. Guztira, 750.000 esklabo inguru utzi zituen, hortxe, gatibu.

Eta, jakina, bada esklabotzaren amaierari buruzko diskurtso nagusi bat, Abraham Lincolnek emantzipazioa aldarrikatzeari lehentasuna ematen diona beltz-jendearen eragiletza zokoraturik. Nire ustez, *Lincoln* txalotu beharrean ere bagaude. Izan ere, nahiko burutsua izan zen, pentsaturik beltzei beren askatasunaren alde borroka egiteko aukera ematea zela Gerra Zibila irabazteko itxaropen bakarra, eta horregatik izan zen handia Emantzipazioaren Aldarrikapena.

Bide batez, izan al da film hori hemengo aretoetan? Gogoratzen al dituzue lehen eszena eta eszena horretako soldadu beltzen arteko elkarrizketa? Uste dut filmeko eszenarik garrantzitsuena dela, eta, hortaz,

baten bat berandu iritsi bazen zinema-aretoa, galdu egingo zuen filmeko unerik garrantzitsuena.

Ildo beretik, W.W.B. Du Bois eta *Black Reconstruction* [Berreraikuntza beltza] liburuko laugarren kapitulua ekarri nahi nituzke gogora. Izan ere, Emantzipazioaren Aldarrikapenaren ondorioak greba orokor baten ondorioekin parekatzen dira kapitulu horretan. Langile-mugimenduaren hiztegia erabiliz, honelaxe aurkezten du «Geba orokorra» laugarren kapitulua: «Nola ekarri zuen Gerra Zibilak emantzipazioa eta nola irabazi zuten gerra langile beltzek, beren eskulana plantazio-jabe konfederatuetatik Iparraldeko inbaditzaileen lerroetara aldatuz, non langileak lan-indar berri gisa antolatzen hasi baitziren».

Hortaz, Du Boisek dioenez, esklaboek beren lana bertan behera uztea eta beren lan-indarra lekuz aldatzea izan zen gerra irabazteko giltzarria. *Lan-indar harrigarriaren armada* izendatzen duen horrek berrehun mila soldadu jarri zituen: «Haien borrokarako gaitasunak erabaki zuen gerra». Soldadu haien artean zen, esate baterako, Harriet Tubman izeneko emakumea. Soldadu izateaz gainera, espioi ere bazen; hainbat urtez egin behar izan zuen borroka, eta, azkenean, soldaduen pentsioa lortu zuen.

Gerra osteko garaia AEBren historiako arorik ezkutuenetariko bat da: Berreraikuntza Erradikalaren garaia. Ameriketako Estatu Batuen historia osoko aldirik erradikalena da, ezbairik gabe, eta nekez aitortzen da hala historia-liburuetan. Hautetsi beltzak izan genituen, eta hezkuntza publikoa garatu zen. Bada, esklabo ohiek hezkuntza publikoaren alde egin zuten borroka, hau da, hemengoa ez bezala dirutan ordaintzen ez den hezkuntza baten alde. Eta esan dezadan, bide batez, hezkuntza ez-merkantilizatuaren aldeko borroka bat izan zela. Berez, esklabo ohien borrokari zor zaio

Hegoaldeko haur zuriek, hezkuntzarik jasotzen ez zuten haur zuri txiroek, hezkuntzarako aukera lortu izana. Bestalde, supremazismo maskulinoa zalantzan jarri zuten lege aurrerakoi batzuk ere onartu ziren. Nekez aitortzen da garai haren garrantzia.

Jakina denez, aldi hartan sortu ziren orain beltzen goi-eskola eta unibertsitate historikotzat ditugunak ere, eta ekonomia garatu egin zen. Aldi hark ez zuen, ordea, luzaro iraun: esklabotzaren abolizioaren ostean hasi zen –1865. urtea har genezake abiaburutzat–, eta 1877an bukatu, Berreraikuntza Erradikala baztertu zutenean. Ez zuten besterik gabe baztertu, haatik: historiaren orrietatik ere ezabatu zuten. Hortaz, 1860ko hamarkadan gaindituak beharko zuten kontuei egin genien aurre 1960ko hamarkadan, ehun urte geroago.

Ku Klux Klan taldea eta arraza-segregazioa, zeinei xx. mendearen erdialdeko askatasunaren aldeko mugimenduak gogor aurre egin baitzien, ez ziren esklabotzaren garaian agertu, baina bai, ordea, geroago. Beltz askeak kontrolatzeko saiakera bat izan ziren, bestela aise lortuko baitzuten guztiontzako demokrazia bat.

Horrela ikusten dugu beltzen askapen-mugimenduaren garapen dialektikoa. Askatasunaren aldeko mugimendua dugu, batetik, eta, bestetik, askatasunaren aldeko mugimendua mugatzeko saiakera, eskubide zibilen muga askoz ere estuagoetan sar dadin. Ez dut esan nahi eskubide zibilak biziki garrantzitsuak ez direnik, baina eskubide zibilak baino askoz ere zabalagoa da askatasuna.

Mugimendu hark Afrikako, Asiako, Latinoamerikako eta Australiako askapen-borrokak izan zituen inspirazio-iturri, eta, aldi berean, haien inspirazio-iturri ere izan zen, hazi eta garatu ahala. Haien helburua ez zen, besterik gabe, gizartean parte hartzeko eskubide

formal osoak eskuratzea; horrez gainera, eskubide errealak lortu nahi zituzten: lana, doako hezkuntza, doako osasun-arreta, etxebizitza duina eta, halaber, komunitate beltzetako polizia-okupazio arrazistaren amaiera.

Hala, 1960ko hamarkadan, Pantera Beltzak eta halako antolakundeak sortu ziren (bide batez, esan behar dut 1966an sortu zirela Pantera Beltzak eta, beraz, laster izango dugula berrogeita hamargarren urteurreneko ospakizuna!). Jakin nahi nuke nola helduko diogun, adibidez, Pantera Beltzen Hamar Puntuko Programari. Programa laburtu besterik ez dut egingo, eta ulertuko dutue zergatik ez duten ahaleginik txikiena ere egin Pantera Beltzen berrogeita hamargarren urteurreneko ospakizun handi bat ziurtatzeko.

Hau zen lehenengoa: «Askatasuna nahi dugu».

Bigarrena: «Lana nahi dugu denontzat».

Hirugarrena: «Gure komunitate beltz eta zapalduetan kapitalistek egiten duten lapurreta amaitzea nahi dugu». Antikapitalistak ziren!

Laugarrena: «Pertsonen aterpea emateko moduko etxebizitza duinak nahi ditugu».

Bosgarrena: «Hezkuntza duina nahi dugu gu-reentzat, gain behera datorren gizarte amerikar honen benetako izaera agerian utziko duen hezkuntza bat. Gure benetako historia eta gaur egungo gizartean dugun rola irakatsiko dizkigun hezkuntza nahi dugu».

Seigarrena bereziki esanguratsua da, kontuan izanik nola ahalegindu den eskuina eragozten Obamarren administrazioak AEBko jende txiroari osasun-arreta eskaintzeko egin duen ahalegin txiki bakoitza: «Doako osasun-arreta nahi dugu beltz eta zapaldu guztientzat».

Zazpigarrena: «Poliziaren ankerkeria eta AEBko beltzen, koloreko pertsonen eta zapaldu guztien hilke-

tak berehala buka daitezen nahi dugu».

Zortzigarrena: «Eraso-gerra guztiak berehala buka daitezen nahi dugu». Begira zer-nolako gaurkota-suna duen horrek.

Bederatzigarrena: «Askatasuna nahi dugu, orain, AEBko federazioko, estatuetako, konderrietako eta hirietako kartzeletan eta espetxe militarretan dauden beltz eta zapaldu guztientzat».

Eta, azkenik, hamargarrena: «Lurra, ogia, etxebizitza, hezkuntza, arropa, justizia eta bakea nahi ditugu, eta teknologia modernoaren gaineko herri-kontrola ere bai».

Manifestu horrek interes berezia du, XIX. mendeko abolizionisten pentsaera laburbiltzen duen heinean, eta, jakina, XIX. mendeko abolizionista aurrerakoienak ohartu ziren esklabotza ezin amaituko zela esklabotza negatiboki abolituta soilik eta, hala, instituzioak sortu beharko zirela esklabo ohiak gizarteratzeko garatuz joango zen demokrazia berri batean.

Pantera Beltzak alderdia 1966an sortu zuten; haien programak XIX. mendeko abolizionisten egitasmoak laburbiltzen zituen, eta oraindik ere oihartzuna izaten jarraitzen du XXI. mendeko abolizionisten agendan.

Aipa dezadan orain Pantera Beltzetako kide bat: Herman Wallace. Zuetako batzuei ezaguna izango zaizue, beharbada, Angolako Hiruretako bat baitzen (preso politikoak askatzearen aldeko kanpainetan erabili zen izen hori). Hil honen lehen egunean askatu zuten, berrogeita bat urte bakarturik pasatu ondoren, eta urriaren 4an hil zen, askatu zutenetik hiru egunera. Herman Wallace interesatzen bazaizue, *The House That Herman Built* [Hermanek eraikitako etxea] artelana ikus dezakezue, berak ere parte hartu baitzuen. Artista batek eskatu zion irudikatzeko zer-nolako etxea nahi lukeen bizitzeko, ia mende erdiz bi metro bider bi me-

tro eta erdiko ziega batean bizi ondoren.

Pantera Beltzetako beste kide bat, Assata Shakur, 1980ko hamarkadan AEBko kartzela batetik ihes egin eta Kuban asilo politikoa jasotakoa bera, munduko hamar terrorista bilatuenen artean sartu zuten duela gutxi, hirurogeita sei urte zituela. Assata Shakur idazle eta artistak bizimodu berria zuen Kuban. Blackwaterrekoen estiloko mertzenarioen beldur izan behar du orain, bi milioi dolarreko saria eskaini baitute hura harrapatzearen truke, Hamar Terrorista Bilatuenen Zerrendan sartuz geroztik.

Esan dezadan, bide batez, maiatzean horren berrri izan nuenean, ni hamar bilatuenen zerrendan egon nintzenekoa etorri zitzaidala gogora. Ez ninduten sartu Hamar Terrorista Bilatuenen Zerrendan (ez dut uste orduan halakorik bazutenik); bai, ordea, Hamar Kriminal Bilatuenen Zerrendan, eta armaturik nengoela eta arriskutsua nintzela zabaldu zuten. Neure baitarako pentsatu nuen: «Zer arraiio da hau? Zer egin nezake?». Eta gero ikusi nuen ez zuela zerikusirik nirekin, ez zuela zerikusirik norbanakoarekin. Jende andana handi bati mezu bat bidaltzea zen kontua, uste baitzuten garai hartako askatasunaren aldeko borrokekin bat egiteko asmoa kenduko ziotela.

Assata Shakur da munduko hamar terrorista bilatuenetako bat, Segurtasun Nazionalaren eta FBIren arabera. Nire gaztaroko Birminghameko indarkeria etortzen zait gogora segituan: bonbak jartzen zituzten behin eta berriz, eta etxeak, elizak eta biziak suntsitzen. Ekintza terroristatzat jo behar genituzke orain ekintza haiek.

Terrorismoa, kanpoko eta urruneko fenomenoak dela jo ohi bada ere, oso hemengo fenomenoak da. Terrorismoak eragin handia izan du Ameriketako Estatu Batuen historian. Onartuz gero badagoela jarraitutasu-

na xix. mendeko esklabotzaren aurkako borrokaren, xx. mendeko eskubide zibilen aldeko borrokaren eta xxi. mendeko borroka abolizionistaren artean –eta, borroka abolizionista diodanean, kartzelaren abolizioaz ari naiz batez ere, kartzela-industria konplexuaren abolizioaz, zigor mota nagusia den aldetik–, jarraitutasun horrek zalantzan jartzen du etenik dagoenik xx. mendeko eskubide zibilen aldeko borrokaren eta aurreko eta ondorengo mendeetako borroken artean.

Gure eginkizuna ez da jarraitutasun horretaz jabetzea soilik; badagokigu, baita ere, jarraipen horizontalez, gaur egungo askotariko mugimendu eta borrokekiko loturez jabetzea. Eta berariaz aipatu nahi nuke Palestinan abian den subiranotasunaren aldeko borroka. Palestinan, duela ez hainbeste, Israelgo estatuaren apartheidari kontra egitera atera zen Palestinaren askatasunaren aldeko karabana.

Luzeegi aritu naiz dagoeneko. Eta, amaierak edo etenak kritikatu baditut ere, gaur arratseko hitzaldi hau amaitu beharrean nago, denbora mugatua da eta. Bada, abiaburu batekin amaitu nahi nuke. Mundu zabalean, bada jendea elkarrekin borroka egin nahi duena, komunitate global gisa, xenofobiarik eta arrazakeriarik gabeko mundu bat lortzeko. Pobrezia deuseztatuko duen mundu bat, non janariaren eskuragarritasuna ez baita egongo irabazi kapitalisten mende. Mundu bat, non Monsanto eta halako korporazioak kriminaltzat joko baitira, non homofobia eta transfobia behialako erlikiak izango baitira egiazki, kartzela-zigorrarekin eta ezinduak kartzelatzeko instituzioekin batera, eta non denek ikasiko baitute ingurumena eta munduan bizikide ditugun izaki guztiak –pertsonak izan zein ez– errespetatzen.

SEI

**MICHAEL BROWN DELA,
ASSATA SHAKUR DELA:**
AEB-KO ESTATU ARRAZISTAK
BIZIRIK DIRAU

Jatorriz 2014ko azaroaren 1ean argitaratua,
The Guardian egunkarian

Estatu arrazistaren indarkeria pisuzko gaia izan da beti Ipar Amerikako afrikar jatorriko jendearen historian, baina arreta berezia eman zaio lehen presidente afro-amerikarraren agintaldian. Areago, askok eta askok arrazakeriaren osteko garai berri baten zeinutzat jo zuten hura presidente hautatu izana.

Poliziak gazte beltzak hiltzen dihardu oraindik ere, eta okerra da pentsatzea ezohiko gertaera bakanak direnik. Floridako Trayvon Martinen eta Fergusoneko (Missouri) Michael Brownen hilketak ditugu ezagunenak, baina poliziak eta zaindari parapolizialek ezin konta ahala pertsona hil dituzte Obamaren agintaldian. Indarkeria arrazistaren jario amaigabearen erakusgarri dira guztiak ere, horratik, bai indarkeria ofizialarena, bai legez kanpokoarena: hasi esklaboen aurkako patruiletan eta Ku Klux Klanen, eta buka gaur egun jendea identifikatzeko praktiketan eta zaindari parapolizialen jardunean.

Duela hiru hamarkada baino gehiago, Assata Shakurri asilo politikoa eman zioten Kuban, eta han bizi da harrezkero, han egin ditu ikasketak, eta han aritu da lanean, gizarteko kide produktibo gisa. 1970eko urteetan, behin baino gehiagotan, akusazio faltsuak egotzi zizkieten, eta hedabideek haren izen ona zikintzeari ekin zioten. Hizkera sexista erabiliz, Askapen Beltzaren Armadako «ama oiloa» esaten zioten; Askapen Beltzaren Armada, bestalde, joera oldarkor aseezineko talde gisa irudikatzen zuten. FBIk, hamar bilatuenen zerrendan sartu, eta zenbait delitu leporatu zizkion: arma bidezko lapurreta, banku-lapurreta, bahiketa, hilketa eta polizia bat hiltzeko saiakera. Nahiz eta guztira hamar auzibide ireki eta hedabideek erruduntzat jo, azkenean, errugabetzat jo, auzia baliogabetu edo kasua artxibatu zuten bat ez beste auzi guztietan; kasu bakar horren ondorioz hartu zuten preso, hain zuzen. Arras eztabaidagarria izan bazen ere, New Jerseyko estatututatu-polizia bat hiltzen lagundu zuelakoan kondenatu zuten.

Haren aurrakako kanpainatik lau hamarkadara, hura beste behin ere deabruaren pare agertzea erabaki zuen FBIk. Iaz, Werner Foerster estatu-polizia New Jerseyko ordainpeko autobidean tiroz hil zuteneko 40. urteurrenaren harira, FBIren Hamar Terrorista Bilatuenen Zerrendan sartu zuten Assataren izena, hotsandikeriaz. Askoren ustez, bitxia eta ulertezina izan zen FBIren maniobra hura, eta horrek galdera bat dakar berekin, ezinbestean: zer atarramentu aterako ote zuen FBIk hirurogeita sei urteko emakume beltz bat zerrendan sartuta? Kontuan izan behar da hiru hamarkada eta erdi zeramatzala Kuban bizitzen, lasai ederrean, eta hara non sartzen duten munduko terrorista arrisksuenen zerrendan, Iraken, Afganistanen eta Sirian

eraso militarrek egiteaz akusaturiko beste pertsona batzuekin batera.

Galdera horri hein batean –eta, beharbada, modu erabakigarri batean– erantzuteko, *terrorismo* hitzaren definizioa zabaldu behar genuke, bai espazioan, bai denboran. Apartheidaren arrastoan, AEBko beltzen askapenaren aldeko aktibistei ere erantsi zieten *terrorista* izendapena 1960ko eta 1970eko urteetan, Hegoafrikako gobernuak Nelson Mandela eta Afrikako Kongresu Nazionala ere hala izendatu zituen bezalaxe.

Nixon presidentearen erretorika ordenazalearen ondorioz, *terrorista* izendatu zituzten zenbait talde, hala nola Pantera Beltzak, eta halaxe identifikatu ninduten ni ere. Dena dela, George W. Bushen *terrorismoaren aurkako gerra* globalari ekin zion arte, 2001ko irailaren 11ko gertakarien harira, *terroristak* ez dira izan Mendebaldeko *demokraziaren* etsai unibertsalak. Assata Shakur atzeraeraginez nahaspilatu zuten garai bereko konspirazio *terrorista* ustezko batean, eta horrek beste ondorio bat ere badakar: haren oinordetza jaso eta arrazakeriaren eta kapitalismoaren aurkako borrokan dihardutenak ere *indarkeria terroristaren* izenpera biltzea. Are gehiago, Kubaren aurkako antikomunismo historikoari antiterrorismoa batu zaio orain (kontuan izan han bizi dela Assata), eta oso arriskutsua da hori. Kubako Bosten kasua dugu horren adibide ezin argiagoa.

Terrorismoaren aurkako gerra, erabili ere, Mendebaldeko ^{xxi}. mendeko *demokraziaren* proiektuaren izendapen zabal gisa erabili izan da. Musulmanen aurkako arrazakeria zuritu du; Palestinaren okupazioa areago legitimatu, eta immigranteen aurkako errepresioa birdefinitu du. Horrez gainera, herrialde osoko tokiko polizien departamentuak militarizatzea ere ekarri du terrorismoaren aurkako gerrak, zeharka bada

ere. Polizia-departamentuek –goi-eskoletako eta unibertsitateetako campusetakoek barne– ekipamendu militarren soberakinak jaso dituzte Irakeko eta Afganistaneko gerretatik eta Defentsa Departamentuaren Soberakinen Programatik. Horrenbestez, poliziak Michael Brown hil berri duen honetan, poliziaren indarkeria arrazistaren aurka atera diren manifestariek aurrez aurre izan dituzte kamuflajezko uniforme zantzitako poliziak, armamentu militarra eta ibilgailu blindatuak.

Poliziak gazte beltz bat hil du Mendebalde Ertainekoko hiri txiki batean, eta erantzuna globala izan da. Horrek aditzera ematen du gero eta kontzientzia handiagoa dagoela eta gero eta kezkarriagoa dela arrazakeriak halako indarra izatea AEBn oraindik ere, gain behera egon behar bailuke. Assataren oinordetzari men eginez, arrazakeriaren aurkako borrokak hedatu eta sakondu beharrean gaude. Aurrez argitaratu da haren biografia, eta zera eskatzen digu, borroka-tradizio beltz erradikala gogora ekarri: «Eutsi. / Eman lekukoa haurrei. / Eman lekukoa. Eutsi... / Askatasunerantz!».

ZAZPI

EGIA KONTARI PROIEKTUA: INDARKERIA AEB-N

**Saint Louisen (Missouri) emandako hitzaldia
(2015eko ekainaren 27a)**

Zorionak Cori Bushi eta David Raglandi, Egia Kontari proiektuan egiten ari diren lan bikainagatik. Eskerrik beroenak ematen dizkizuet, Fergusoneko manifestarien eta Saint Louis aldeko beste aktibista batzuen topaketa honetan parte hartzera gonbidatzeagatik. Niretzat, ohorea da zuekin batera hemen egotea, eta ikustea zer gogoeta ari zareten egiten AEBn oraindik bizirik dirauen indarkeriaz eta nola ari zareten sakonki aztertzen arrazakeriari buruzko egiaren esanahi zahar zein berriak, aspaldiko eta betiko egiak baina oraindik ere ezezagunak. Gure mundua sortu zenetik, izurri baten gisara hedatu da arrazakeria, anker. Badakigu kolonizazioaren historia pertsonaren eta haren lurraldearen konkista bortitz bat dela. Estatuaren eta zaindari parapolizialen indarkeria ororen jatorria ulertzeko, funtsezkoa zaigu gure aurretik lurralde honetan bizi izan ziren lehen

pertsona haien aurkako eraso genozidetara jotzea. Are gehiago, Afrikaren, Asiaren, Ekialde Hurbilaren eta Amerikako hemisferioaren historiek badute antzekotasun bat bederen: europar kolonizazioaren indarkeria, esklabo-trafikoa barne. Bestela esanda, historian atzera eginez gero, ikusiko dugu luzea eta hedatua dela gaur egun bizi dugun indarkeriaren soka. Indarkeria arrazistaz dakizkigunak eta haren gaur egungo ezaugarriak aski ditugu ondorioztatzeko historian guztiz errotuta dagoela indarkeria, bai natibo amerikarren aurkako kolonialismo okupatzailearen indarkeria, bai esklabo afrikarren aurkako indarkeria. Berdintasunaren, justiziaren eta askatasunaren aldeko borroka globalak, beraz, amaigabeak dira, eta horixe erakustea da, orain, gure zeregina.

Eskerrik asko hizlari guztiei, han gertatua kon-tatzeagatik; besteak beste, nire ahizpa Fania Davisi, Fergusonera lehenbizi joan zenetik aritu baita proiektu honetan lanean. Ia urtebete joan da poliziak Michael Brown hil ondoko udako protestak izan zirenetik. Gaur goizean, hura hil zuten lurra zapaldu dugu ahizpak eta biok, baita manifestarien biderei jarraitu ere, Ferguso-neko komunitatean. Badakit Fergusoneko manifestari ugari dagoela zuen artean: jakin ezazue niretzat ohorea dela orain hemen egotea. Arrazakeriaren eta polizia-in-darkeriaren aurkako borrokekin bat egiten duen orok bezala, neuk ere makina bat aldiz ahoskatu ditut *Ferguson* eta *Michael Brown* izenak. Hemen zein atzerrian Ferguson aipatze hutsak borroka, pertseberantzia, kemena eta etorkizunerako ikuspegi kolektibo bat da-karzkigu gogora, bai niri neuri, bai munduko edonori.

Istorio bat kontatuko dizuet zuen pertseberantziaren oihartzun globalari buruz. Joan den irailean Savonara joan nintzen, Kubako Bostei buruz hitz egitera gonbidatuta; Italiako ipar-mendebaldeko

hiri bat da, Genovatik hurbil, 600.000 biztanle ingurukoa. Hango jendea irrika handiz bizitzen ari zen Fergusoneko protestak. Entzule izan nuen taldeak urteak emanak zituen bost kubatarren askatasunaren alde, zeinak AEBko gobernuak atxilotu baitzituen, 1998an, Kuban eraso terroristak saihesten saiatzeagatik. Jakingo duzueenez, abenduan askatu zituzten azken hirurak, preso-truke batean. Gaur arratsaldean hemen bilduta gauden bitartean, Kubako Bostak omentzen ariko dira Johannesburgeko hirian, heroiak balira bezala, mundu osoko jendeak lorturiko tinkotasun kolektiboa eta askatasunaren alde hamasei urtean eginiko borroka etengabea gogoan. Azpimarratu nahi dudana da Savonara iritsi nintzenean ere Michael Brownen eta Fergusonen berri entzuteko irrikaz zegoela hango jendea. Lurbira osoko askatasunaren eztandatzat hartu dituzte Fergusoneko manifestarien protestak, baita Kubako Bosten askatasunaren aldekotzat ere.

Gaur arratsaldean hona etortzera bultzatu nauen arrazoi nagusia ez da zuei gidaritza bat eskaintzea edo aholkuak ematea hemendik aurrera hartu beharreko norabideaz. Gustura ariko nintzateke halako gaiei buruz ere zuekin, baina ez naiz horretara etorri. Besterik gabe, Fergusoneko aktibistoi eskerrak ematera etorri naiz, borrokaren sugarra ez itzaltzeko egin duzuen lanagatik. Etxera joateko eta beti bezala lanera itzultzeko agindu zizueten, eta ezetz esan zenuten. Eta halaxe lortu zenuten Ferguson erresistentziaren sinbolo izatea mundu osoan barrena. Konponbide azkarrak, erantzun errazak eta erabaki zurrinak eskaintzen dizkiguten garaiotan, ezetz esan zenuten Fergusoneko manifestariak. Prest zeundeten komunitate beltzen aurkako indarkeria agerian uzten jarraitzeko. Uko egin zenieten azalpen sinplistei, eta ederki erakutsi ez duzuela inolaz ere onartuko auzia lur azpira eramatea beltz askoren bizia

eta beltzen bizien aldeko borroka asko eta asko eramaten duten bezala. Horregatik, milioika pertsonak bezala, eskerrak ematen dizkizuet ez etsitzeagatik, ez etxera itzultzeagatik, Fergusoneko (Missouri) kaleetan gure askatasun-aldarria zabaltzeagatik. Ikaragarritzko indarra erakutsi, eta protesta aurrerakoiaren ikur bihurtu duzue Ferguson, Palestinatik hasi eta Hegoafrikaraino, Siriatic hasi eta Alemaniaraino, Brasildik hasi eta Australiaraino.

Bereziki hunkituta nago hemen egoteagatik, hemen hasi baitzen dena. Duela ia urtebete, Mike Brown hil zutenean, Fergusoneko aktibistek ozenki aldarrikatu zuten altxamenduaren arrazoia ez zela inongo beharrik gabe hildako gizon gazte hura bakarrik, baizik eta bera bezala hildako beste hamaika pertsona ere bazituztela gogoan. Fergusonengatik izan ez balitz, beharbada ez genukeen premiarik izango beste kasu batzuei ere erreparatzeko: New Yorkeko Eric Garner, Clelandeko Tamir Rice hamaika urteko haurra, Ipar Charlestoneko (Hego Carolina) Walter Scott eta Baltimoreko Freddie Gray. Fergusonengatik izan ez balitz, beharbada ez genituzkeen gogoratuko Washington Hiriko Miriam Carey, Chicagoko Rekia Boyd eta Los Angelesko Alesia Thomas. Fergusoneko manifestariek salatu dute emakume beltzak, koloreko jendea, queer-komunitateak eta Palestinako aktibistak ere jomuga direla ofizialki onartua den indarkeria arrazistarentzat, eta, haiengatik izan ez balitz, beharbada ez genukeen lortuko halako kontzientziazio sakona eta ez ginatekeen konturatuko lan handia egin beharra dagoela mundu hobe bat eraikitzeko.

Beharbada ez genukeen biziko Charlestoneko tragedia lazgarria halako moldez non mundu osoko jendea elkartu baitzen, 2015. urtean arrazakeriak bizirik eta sendo dirauela oharturik. Beharbada ez ginatekeen konturatuko norbanakoengandik eta sinboloetatik

harago begiratu behar dugula, eta barneratu beharra dugula arrazakeria estrukturalak bizirik dirauela, are legezko segregazioa historikoki zaharkitutzat joa delarik ere, are jarrera arrazisten adierazpen indibidualak eragozteko kostatzen delarik ere. Pozgarria da, jakina, Konfederazioko bandera desagertzearen egotea, azkenean. Berrogeita hamar urte luzez eskubide zibilen eta beltzen berdintasunaren aurkako erresistentzia agerikoaren sinbolo izan ondoren, bai eta beltzen eta musulmanen aurkako indarkeriarena ere, azkenean badirudi Konfederazioko bandera desagertzekotan dela gure politika ofizialaren esparrutik. Nolanahi ere, beste bat dugu auzia: nola identifikatu eta nola aurre egin indarkeriaren egiturei eta sinboloei.

Interesgarria da ikustea nola zabaldu den Pandoraren kutxa Obamaren agintaldiaren hondarraldian. Batzuk, hala ere, berriz ixteko irrikatan dira. 2011n, Troy Davisi heriotza-zigorra ezarri ziotenean, etsi-etsian saiatu ginen haren bizitza salbatzeko mugimendu indartsu bat sortzen. Jendeak, ordea, ez zuen ulertu –ez behar bezainbeste, behintzat– zenbaterainoko garrantzia zuen heriotza-zigorrak arrazakeria estrukturalari eusteko, eta ez genuen lortu erantzun kolektibo sendo bat ematea. 2012an, Trayvon Martin hil zutenean, «Justizia Trayvon Martinentzat!» oihuak jendea altxarazi zuen, arrazakeriaren aurkako mugimenduak lehenbailehen eratzeko. Baina gehiegi tematu ginen George Zimmermanekin, banako hiltzailearekin, eta ez ginen gai izan indarkeria arrazistaren egiturak identifikatzeko eta, batez ere, zaindari parapolizialen indarkeriaren eta estatu-indarkeriaren arteko loturak azaleratzeko. Dena dela, Michael Brown hil zutenean Fergusonen, mugimenduak ez zuen etsi. Poliziak, teknologia eta taktika militarrek baliatu bazituen ere manifestariak

makurrarazteko, ez zuen mugimendua geldiarazi. Palestinako aktibistek, ohituta baitaude poliziaren negar-gasari aurre egitera, aholkuak eta kemena eman zizkieten Fergusoneko manifestariei, Twitterreko mezu batzuetan. Amorru biziak manifestari batzuek bultzatu zituelarik ere kalterako izan zitekeen modu batean erantzutera, mugimenduak ez zuen amore eman, ez zuen etsi. Jendea manifestarien izena zikintzen ahalegindu zenean ere, mugimenduak ez zuen etsi. Pertsonaia ezagun batzuek zera galdetu zuten: «Non dira liderrak?». Eta, orduan, mugimenduko kideek erantzun zuten ez garela liderrik gabeko mugimendu bat, baizik eta liderrez josiriko mugimendu bat.

Zuen mugimenduari esker, argi eta garbi ikusi dugu orain ez dugula behar betiko gizon beltz karismatiko nabarmen haren lidergorik. Maite ditugu Martin eta Malcolm, ez da dudarik, eta ezbairik gabe goستن ditugu haien ekarpen historikoak, baina ez daukagu iragana errepikatu beharrik. Gainera, *xxi.* mendean gaude, eta dagoeneko ikasia behar genuke lidergoa ez dela gizonen eskumen eksklusiboa. Emakumeak beti aritu dira mugimendu beltz erradikalak antolatzeke zereginetan; beraz, emakumeek ere egon behar lukete lidergoan. Mugimendu beltzean, *xx.* mendearen hasieratik gabiltza halako genero-borroketan, bereziki 1960ko eta 1970eko hamarkadetan. Azkenean, emakume beltz erradikalak, emakume beltz queer erradikalak aintzat hartzen dituen mugimendu bat lortu dugu. Emakume beltzak altxatzen direnean, munta handiko aldaketak gertatzen dira; horren erakusgarri ditugu Montgomeryko autobusetako boikota edo beltzen askapenaren garaia.

Dena dela, Barbara Ransby historialari aktibistak azpimarratu duenez, ez zaigu komeni liderrik eza idealizatzea. Honela adierazi du duela gutxi:

Liderrik gabeko mugimenduen kontzeptua idealizatzen dutenek oker ulertuak dituzte. Ella Baker-en esanak: «Jende indartsuak ez du behar lider indartsu bat». Bakerrek behin baino gehiagotan zabaldu du mezu hori, arrazakeriarik gabeko justiziaren aldeko borroken lubakietan lanean eman dituen berrogeita hamar urteetan, baina haren hitzak testuinguru jakin batean ulertu behar dira. Hark lider mesianiko eta karismatikoen ideia baztertzeko deia zabaldu nahi zuen jendearen artean; gurtzaren truke salbamen politikoa ekarriko duten liderrena, alegia. Aldi berean, dio Bakerrek, mugimenduak berez hazteko, beharrezkoa da analisi kolektibo bat egitea, ganorazko estrategia bat pentsatzea, antolatzea, jendea mobilizatzea eta adostasunak eraikitzea.

Aipa ditzadan belaunaldi berriek sortu berriak dituzten erakundeetarikoz batzuk: Beltzen Biziak Axola Du, Ametsen Aldezleak, Gazteria Beltzaren Proiektua 100, NYC Justizia Liga eta Genozidioa Salatzen Dugu. Hain zuzen, lidergorako eredu berriak garatu, eta aintzat hartu dute zein garrantzitsuak diren feminismo beltzaren ikasbideak mugimendu beltz erradikal bideragarriak itxuratzeko ^{xxi}. mendean. Argi ohartu dira ustez unibertsalak diren kategoriak arrazaren eta generoaren arabera itxuratu direla, isilpean. Esate baterako, ohartuak dira askotan estrategia hutsa dela «Beltzen biziak axola du» leloari erantzunez beste lelo orokorrago bat aldarrikatzea («Bizi guztiek axola dute», alegia), ezkutuan geratzen baita zergatik den garrantzitsua lanean jarraitzea indarkeria arrazista berariaz desagerraraztearen alde. Hillary Clintonek Florissanteko elizan (Fergusonetik zortzi bat kilometrora) emandako hitzaldi batean konturatu nintzen horretaz, duela egun gutxi batzuk. Behin eta berriz errepikatu zuen leloa: «Bizi guztiek axola dute». Ez al da ohartzen arrazakeria hauspotzen dutela halako adierazpen unibertsalek? Guztiz gehienetan, kategoria

unibertsalak arrazaren arabera itxuratzen dira, isilpean. Arrazakeriarekiko kritiko izan nahi badugu, funtsezkoa da unibertsaltasunaren tiraniaz ohartzea. Gure historiaren zati handi batean, ez beltz-jendea ez koloreko jendea ez dira aintzat hartu *persona* kategorian. Kategoria hori, hain abstraktua izaki, gizon zurien ezaugarriez jantzi dute. Neure buruari galdetzen diot ea Hillary Clintonek ba ote duen liburu honen berri: *All the Women Are White, All the Blacks Are Men, but Some of Us Are Brave* [Emakume guztiak zuriak dira, beltz guztiak gizonak dira, baina gutako batzuk ausartak gara].

Benetan bizi guztiek axola baliote, ez genuke inongo beharrik izango «Beltzen biziak axola du» leloa ozenki aldarrikatzeko. Ezta Beltzen Biziak Axola Du erakundearen webgunean irakurri ditugun beste hauek gogorarazteko ere: «Emakume beltzek axola dute», «Neska beltzek axola dute», «Gay beltzen biziak axola du», «Bisexual beltzen biziak axola du», «Mutil beltzek axola dute», «Beltz queerren biziak axola du», «Gizon beltzek axola dute», «Lesbiana beltzek axola dute», «Trans beltzen biziak axola du», «Immigrante beltzek axola dute», «Preso beltzen biziak axola du». Bestelako gaitasunak dauzkaten beltzen biziak axola du. Bai, beltzen biziak axola du, eta halaber axola du latinoen, asiar-amerikarren, natibo amerikarren, musulmanen, zuri pobre eta langileen biziak. Beraz, bizi guztiek axola dutela etikaz eta erosotasunez aldarrikatzen hasi aurretik, beste egoera asko eta asko hartu behar genituzke kontuan.

Testuinguru horretan, Obamak sekulako laudorioak bota zituen atzo Clementa Pinckney artzainaren ohoretan, Charlestonen (Hego Carolina), eta esan nahi nuke ez nagoela ados hark esandako gauza batekin. Izan ere, esan zuen arrazakeriaren aurkako borroka

irabazi nahi badugu ezin eskatu dezakegula arrazari buruz gehiago hitz egiteko. Egintzak eskatu behar ditugula. Egia da egintza bateratu bat behar dugula, hitz egitea baino gehiago, baina halaber egia da ikasi beharra dugula nola hitz egin arrazaz eta arrazakeriaz. Arrazakeriari buruz konbentzimendu osoz hitz egiten asmatzen ez baldin badugu, okerreko bidetik joango dira gure egintzak.

Jendaurrean arrazaz eta arrazakeriaz hitz egiteko deiarekin batera, lexiko egoki bat sortzeko deia ere egin nahi nuke, ahalik eta elkarrizketa esanguratsuagoak izan ditzagun. Lexiko historikoki zaharkitua erabiltzen badugu, ez dugu aurrera egingo arrazakeriari buruzko kontzientziazioan, eta errazegi ondorioztatuko dugu, adibidez, legea aldatzeak berez dakarrela gizartean aldaketa eraginkorrak izatea. Esate baterako, batzuek uste dute XIX. mendean esklabotza legez abolitu eta horrenbestez zokoratuta geratu zela historiaren zakarrontzian, baina ez dira konturatzen oraindik gurekin ditugula esklabotzari loturiko hainbat eta hainbat elementu kultural eta estruktural. Kartzela-industria konplexuan, adibide ugari aurkituko ditugu esklabotzak bizirik dirauela esateko. Batzuek uste dute garaipen osoa lortu dugula eskubide zibilen aldeko borrokan. Baina beltz askori eta askori ukatu egiten zaie oraindik ere botoa emateko eskubidea, batez ere kartzelan daudenei eta gaizkile ohiei. Are gehiago, garai batean ukatuak zitzaizkien eskubideak eskuratu dituztenek ere moztua dute oraindik lanerako, hezkuntzarako, etxebizitzarako eta osasun-arretarako bidea.

XX. mendearen erdialdeko eskubide zibilen aldeko kanpaina funtsezko une bat izan zen arraza-berdintasuneranzko gure borrokan, baina garrantzitsua da lexiko egoki bat sortzea, onar dezagun

auzi osoa ez zela eta ez dela eskubide zibilekin trenkatzen. Atzo, ezkontza-berdintasunaren aldeko legea onartu zuten Gorte Gorenean, eta batzuek uste dute LGBTQ komunitateek gainditua dutela justizia lortzeko azken oztopoa, baina arrazakeriaren gaineko analisi bat egin behar lukete. Izan ere, ez da dudarik erabaki historikoa dela, baina oraindik ere borrokatu beharra dago estatu-indarkeria homofobikoaren aurka, eskubide ekonomikoen alde, osasun-arreta lortzearen alde, eta abar. Eta, are garrantzitsuagoa, arrazakeriaren, homofobiaren eta transfobiaren aurkako borroken arteko interseksionalitatea minimizatzen bada, ez dugu sekula lortuko taxuzko garaipenik justiziaren aldeko borrokan. Horregatik ere sortu behar dugu beste lexiko bat, aberatsagoa eta kritikoagoa, arrazakeriaren aurka zer ikuspegi ditugun adierazteko.

Arrazakeriaren konplexutasuna ulertzeko gaitasunik ezak aurreiritzi okerrak eragin ditzake; esate baterako, erasoak beltzen arteko krimenezat-edo hartzea, hau da, fenomeno bereizitzat eta, horrenbestez, arrazakeriarekin zerikusirik ez duten fenomenotzat. Alegia, arrazakeriari buruz pentsatzeko bide berriak urratzeak ez dakar egitura ekonomiko, sozial eta ideologikoak soilik aztertzea, egitura psikiko kolektiboak ere aztertu behar baitira. Beltzen belaunaldi batzuek jasaten duten bazterkeria da, gaur egun, indarkeria arrazistaren adibide behinenetako bat: etorkizuna irudikatzen ikasi ez duten pertsonak dira, etorkizuna irudikatzeko heziketarik eta irudimenik jaso ez duten pertsonak. Indarkeria mota horrek beste indarkeria era batzuk eragiten ditu: haurren aurkako indarkeria, bikotekidearen aurkako indarkeria, lagunen aurkako indarkeria... Gure familia eta komunitateetan, askotan, arrazakeria-indar zabalagoei iraunarazten diegu, oharkabean bada ere, eta kasuan kasuko eta *sui generis* gertaeratzat jotzen ditugu halako indarkeria-agerraldiak.

Arrazakeriaren gaineko analisi konplexuagoak egitera ohituz gero, errazago ulertuko dugu noraino barneratua dagoen indarkeria arrazista gure herrialdeko egitura ekonomiko eta ideologikoetan, batez ere beltzen eta koloreko emakumeen feminismoaren testuinguruan. Era berean, horrela hitz egiten hasten bagara arrazakeriari buruz, ohartuko gara gure borrokak globalak direla. Palestinar-amerikarrak buru-belarri aritu ziren Fergusoneko protestetan, eta, alderantziz, Zisjordaniako eta Gazako aktibista palestinarrak elkartasun osoa adierazi zieten Fergusoneko manifestariei. Ildo horretan, Fergusoneko borrokak irakatsi digu tokian tokiko auziek badituztela adarkatze globalak. Fergusoneko poliziaren militarizazioak eta aktibista palestinarren Twitter bidezko aholkuek agerian uzten dute politikoki bat egiten dugula BDS (boikota, desinbertsioa eta zigorrak) mugimenduarekin eta Palestinako justiziaren aldeko borroka luzearekin. Gainera, konturatu beharra dugu islamofobiak izugarritzko eragina izan duela arrazakeria era berrien agerraldian 2001ko irailaren 11z geroztik.

Behar bezala jabetzen bagara zertan datzan indarkeria arrazista, tresna sendoak lortuko ditugu konponbide iruzurtien aurrean. Polizia eta kartzela hobeak besterik ez dugula behar esaten digute, baina ez dugu halakorik behar egiazki. Segurtasuna berrirudikatu beharra dugu, poliziaren jardunaren eta kartzela-sistemaren gaur egungo eredua abolitzeko. Alegia, polizia desmilitarizatu, polizia armagabetu, polizia-instituzioaren gaur egungo eredua abolitu, eta kartzelatzea zigor-eredu nagusi gisa abolitu. Orduan, ordea, AEBko indarkeriari buruzko egia kontatzen hasi besterik ez gara egingo.

ZORTZI

FEMINISMOA ETA ABOLIZIOA: TEORIA ETA PRAKTIKAK XXI. MENDERAKO

**Arraza, Politika eta Kultura Ikasketen Zentroko
urteroko jendaurreko hitzaldian irakurritako testua,
Chicagoko Unibertsitatearen Genero eta Sexualitate
Ikasketetarako Zentroarekin elkarlanean
(2013ko maiatzaren 4a)**

Uztazue hasten esanez lehen aldia izan dela urte askoan denbora-tarte luze samar bat egin dudala Chicagon; alegia, lau egun, lau egun oso. Atzo eta gaur beti ezagutu dudan Chicagon sentitu banaiz ere, asteartea eta asteazkena izan dira hirian inoiz egin ditudan egun zoragarrienak! [Barreak]. Pentsatzen hasia nintzen Chicagon bizi nintekeela, harik eta atzo haizea eta hotza itzuli ziren arte. Hala ere, oraindik gogokoa dut Chicago.

Eta zoragarria da hemen egotea, urtaroa zeinahi dela ere. Borroka-historia luzea baitauka hiri zirraragarri honek. Haymarketeko martirien hiria da, sindikatu erradikalen hiria, poliziak Fred Hampton eta Mark Clark hil ondoan ernatutako erresistentzien hiria.

Kolonialismoaren aurkako aktibismo puertorricarraren hiria. Immigranteen eskubideen aldeko aktibisten hiria. Eta, zer esanik ez, Chicagoko Irakasle Sindikatuaren hiria.

Bestalde, duela zenbait urte, Chicago izan zen Assata Shakur babesteko mugimendu nazionala berpiztu zuen hiria, eta gogoan ditut, Assata Shakurren eskubideak eta bizia defendatzeko kanpaina berriturako deitzaileen artean, Lisa Brock eta Derrick Cooper, Tracye Matthews, Beth E. Richie, Cathy Cohen eta beste batzuk. Herenegun, 2013ko maiatzaren 2an, berrogei urte bete ziren New Jerseyko Poliziak tiro egin ziola Assatari eta faltsuki akusatu zutela Werner Foerster estatutopolizia hiltzeaz. Lehen emakumea izan zen FBIren terrorista bilatuenen zerrendan azaltzen.

Zergatik, galdetu genezake, lotu behar izan zuten emakume baten aurpegia terrorismoarekin, bereziki Bostongo maratoiko bonba-eraso lazgarria gertatu berritan? Zergatik lotu behar izan zuten beltz baten aurpegia terrorismoarekin, bereziki Bostongo atentatuari buruzko lehenbiziko berrien arabera egilea beltza zenean, edo behintzat azal iluneko gizon bat, kirol-jertse txanodun bat jantzia zuena... Trayvon Martinen mamua?

Assata ez da mehatxu bat, ez behintzat FBIk bera aurkeztu duen gisa horretan; alegia, ez dago Bostongo maratoikoa bezalako bonba-eraso bat egiteko gertu. Assata ez da inondik ere terrorista bat. Orduan, jakin arren AEBko gobernuaren kontra indarkeriarik erabiliko ez duela eta, gainera, horretarako aukerarik ere ez daukala, FBIk hotsandiz iragarri du bera dela orain terrorista bilatuenen zerrendan dagoen emakume bakarra: geure buruari galdetu behar genioke zer gibel-asmo ote duten.

Eta esan beharra daukat enpatia berezia diodala Assatari, zeren FBIk hamar bilatuenen zerrendan paratu baininduen duela berrogeita hiru urte, eta zue-tako batzuek ikusiko zenuten nire aurkako epaiketari buruzko dokumentalean nola ageri den Richard Nixon presidentea, ageriki eta ponperiaz, zorionak ematen FBIri ni atzemateagatik eta niri terroristaren etiketa erantsi nahian. Beraz, badakit zer ondorio arriskutsu ekar ditzakeen etiketatze ideologiko horrek.

Hori guztia Assata lehenengoz atxilotu eta berrogei urtera gertatzeak gogoeta eragin behar liguke. Aurrena, gogorarazten digu xx. mendean lan asko amaitu gabe geratu zitzaizkigula. Bereziki baldin eta geure burua bakearen aldekotzat badugu, eta arraza-, genero-, sexualitate-justiziaren aldekotzat, eta kapitalismo txikitzaileak gehiago mutilatuko ez duen mundu baten aldekotzat.

Lau hamarkada joan dira 1960etako arotik hona. Denbora hura aktibismo erradikal eta iraultzaileko aro gisa geratu da mundu osoko jendearen gogoan. Urruntasun historikoa gorabehera, horrek ez gaitu salbuesten harako haiek defendatzetik ezta askatzetik ere; alegia, bizia eman nahi izan zutenak eta oraindik eman nahi dutenak mundua libratzeko arrazakeriatik, gerra imperialistatik, sexismotik, homofobiatik edo zapalkuntza kapitalistatik.

Beraz, nabarmendu nahi nuke norbanakoen memoriak erakundeen memoriak baino hagitzez laburragoak direla, batik bat erakundeok errepresiboak direlarik. J. Edgar Hoove-ren mamua oraindik atzetik dabilkio FBIri. Eta CIAk eta ICEk memoria aktibo eta biziak dituzte masa-borroka antolatuez, izan arrazakeria edo gerra amaitzekoak, izan kapitalismoa eroraraztekoak.

Leonard Peltier, ordea, giltzapean dago oraindik. Eta Mondo we Langa eta Ed Poindexter berrogei urtez-edo egon dira kartzelan. Sundiata Acoli, Assataren burkidea, kartzelan dago. Herman Bell, Veronza Bowers eta Romaine Fitzgerald giltzapean daude oraindik, eta Ruchell Magee-k, nirekin batera auziperatua bera, berrogeita hamar urte inguru egin ditu kartzelan, mende erdi oso bat. Angolako Hiruretako bi, Herman Wallace eta Albert Woodfox, kartzelan daude oraindik, bakarturik. Eta, noski, Mumia Abu-Jamal, heriotzaren korridoretik atera zuten arren (jendearen garaipenari esker), giltzapean dago oraindik.

Eta AEBko gobernuak –benetan ironikoa– terroristatzat jotzen du Assata, eta dei zabal bat egiten bera atzemateko eta AEBra ekartzeko, eta badira hainbeste mertzenario, Blackwater-ek eta beste segurtasun-etxe pribatu batzuek trebatuak gehienak, bi milioi dolarreko saria gustura eskuratuko luketenak. Bitartean, AEBko gobernuak bost kubatar dauzka preso, Kuba eraso terroristetatik babesten saiatzeagatik. Terrorismoa ikertzen ari ziren, eta, ordainetan, terrorismoaz akusatu. Kubako Bostez ari naiz: Kubako Bostak askatu!

Orain, Assataren aurkako erasoak berari faltsuki egotzitako terrorismo berberaren logika darabil. Zer lortu nahi dute, aktibista-belaunaldi berriak beldurraztea ez bada? FBI saiatzen ari da (hala iruditzen zait niri) jendea, Assataren eta nire belaunaldikoen bilobak, borroketatik uxatzen, polizia-indarkeria amaitzeko edo kartzela-industria konplexua eraisteko borroketatik, emakumeen aurkako indarkeria edo Palestinaren okupazioa amaitzeko borroketatik, hemen eta atzerrian immigranteen eskubideak defendatzeko borroketatik.

Nik uste zuek bereziki hemen, Chicagon, susmo txarra hartu behar zenieketela Assata polizia-hiltzaile gisa aurkezteko saioei. Eskuak altxaturik zeuzkan

bizkarrean tiro egin ziotelarik, eta horrek aldi batez paralizatu egin zion pistola bat hartzeko erabili behar-ko zuen besoa. Susmo txarra hartu behar zenioke, zeren, Chicagoko Arrazakeriaren eta Errepresio Politikoen Aurkako Aliantzaren arabera, Chicagoko Polizia Departamentuak hirurogeita hiru lagun hil ditu azken lau urteetan. Eta beste 253ri tiro egin diete, haietatik 172 beltzak eta 67 latinoak.

Susmo txarra hartu behar zenioke, zeren, gero eta gazte gehiago bazterkerian erori arren, gero eta gazte gehiago kartzelaren bidez bakarrik bideratzen diren biztanleria-soberakinen parte bihurtu arren, eskolak ixten ari dira, bazterkeriaren arazoa konpontzen has litezkeen eskolak. Karen Lewisen esanetan, gure garaiko lider miresgarrienetako bat bera, hiri honetako hirurogeita bat eskola daude ixteko arriskuan.

Ez da modu txarra feminismoari eta abolizioari buruzko eztabaida hau hasteko. Biak ala biak, nire ustez, funtsezko teoria eta praktikak dira ^{xxi}. menderako. Borroka eta teoria feministen barruan, Assata Shakurrek erakusten du nola aurre egin zieten emakume beltzen irudikapenek eta borroka iraultzailearekiko engaiamenduak emakumeei buruz indarrean zeuden iritzi ideologikoei.

Izan ere, lehengo mendean eztabaida ugari izan ziren *emakume* kategoria definitzeko. Gatazka ugari izan ziren erabakitzeko nor sartzekoa zen eta nor ez kategoria horretan. Eta gatazka horiek, nik uste, giltzarri dira ulertzeko zergatik egon den holako edo halako erresistentzia bat koloreko emakumeen aldetik, eta baita emakume zuri pobre eta langile-klasekoen aldetik ere, mugimendu feminista sortu berriarekin identifikatzeko. Denbora hartan, gutako askok uste genuen mugimendu hura zuriegia zela, eta batik bat erdiko klasekoegia, burgesegia.

Eta, hein batean, emakumeen eskubideen aldeko borroka erdiko klaseko emakume zurien eskubideen aldekoa zen, *emakume* kategoriari zegokion diskurtso-eremutik albo batera utzirik langile-klaseko emakumeak eta pobreak, albo batera utzirik emakume beltzak, latinoak eta koloreko beste emakume batzuk. Kategoria horren gaineko orotariko eztabaidak lagungarri izango ziren koloreko *emakume erradikalen teoria eta praktika feministak* izendatuko genuen hori sortzeko.

Halako kezkak –*emakume* kategoriaren uni-bertsaltasunari buruzkoak– agertuaz batera, *pertsona* kategoriaren inguruan ere antzeko kezkak ziren eztabaidagai, batez ere giza eskubideen inguruko diskurtsoen oinarrian zegoen indibidualismoari dagokionez. Nola birpentsa zitekeen kategoria hori? Afrikarrak, indigenak eta gainerako ez-europarrak barruan sartzeko ez ezik, talde eta komunitateei ere egokitze moduan, ez bakarrik norbanakoei. Eta gero, noski, «Emakumeen eskubideak ere badira giza eskubideak» goiburua zabaltzen hasi zen, 1985ean, Nairobin (Kenya) izandako konferentzia zoragarri baten ostean.

Egingo nuke hemen badirela lagun batzuk konferentzia hartan izan zirenak, ezta? Ederki, esku batzuk ikusten ditut hor, primeran. Konferentzia zoragarria izan zen.

Konferentzia hartan, lehen aldiz, AEBko koloreko emakumeen ordezkaritza oso zabal bat izan zen. Eta nik uste AEBko koloreko emakumeak lehen aldiz izan zirela parte-hartzaile aktibo nazioarteko forum batean. Arazoa izan zen gutako askok orduan uste genuela *emakume* kategoria zabaldu beharra geneukala, emakume beltzak, emakume latinoak, emakume natibo amerikarrak eta enparauak barruan sartzeko. Uste genuen kategoriaren eskusibotasunaren auziari behar bezala helduko geniola hala jokaturik. Ez ginen

ohartzen, ordea, kategoria osoa birdefinitu behar genuela, eta ez *emakumetzat* har litekeenaren kategoria zurrunera beste emakume batzuk ekarri soilik.

Urte batzuk lehenago, 1979an, Sandy Stone ize-neko emakume zuri bat lanean ari zen Olivia Records disko-konpainia feministan. Zuetako batzuek gogoan izango duzue Olivia Records. Bada, beren burua lesbiana feministatzat zeukaten batzuek gogor ekin zioten Stoneren kontra benetako emakumea ez izateagatik eta emakumeen askaguneetara energia maskulinoa eramateagatik. Gerora argituko zen Sandy Stone emakume transa zela; transgenero-ikasketen sorburuko testuetako batzuk idatzi zituen. Emakume hura ez zen emakumetzat hartzen, zergatik eta *gizon* genero-kategoria esleitu ziotelako jaiotzean. Horrek, hala ere, ez zion eragotzi gero beste genero-identitate bat beretzea.

Beraz, uztazue oraindira azkar-azkar etortzen, zeren ikertzaileak eta aktibistak kartzela-abolizioari eta genero-desadostasunari dagozkien gaietan ari dira buru-belarri gaur egun, eta teoria interesgarrienetako batzuk sortu dituzte, aktibismoaren inguruko ideia eta gogoeta interesgarrienetako batzuk.

Gogoeta-ildo horri lotu aurretik, hala ere, uztazue parentesi bat egiten kontatzeko gaur goizean aukera izan dudala psikiatrikoei eta kartzelari buruzko solasaldi pizgarri bat entzuteko. Antolatzailea Bernard Harcourt irakaslea zen, Politika Zientzien Sailekoa. Txalo, haientzat. Bi komunikazio bikain entzun ditut, Michael Rembis-ena eta Liat Ben-Moshe-rena. Ederra izango zen zuek denok aukera izan bazenute haiei entzuteko. Sarri onartzen dugu bazterreko kontuak direla giltzapetze psikiatrikoari edo ezindu intelektualen kartzelatzeari buruzko auziak. Hala eta guztiz ere, errealitatea arras bestelakoa da. Bi hizlariak adierazi dutenez, zer ikasi ugari dago deskartzelatzeaz

eta kartzelaren abolizioaz, kartzela-industria konplexua abolitzeko aukerez, buruko gaixoentzako egoitzen edo instituzio psikiatrikoen desinstituzionalizazioari erreparatuz gero.

Beraz, hori esanda, kartzela-abolizioaren aldeko borrokan zorigaitzez gehiegitan bazterrekotzat jotzen den beste auzi edo borroka bati helduko diot orain.

Emakume kategoriaren inguruko behialako polemika horietara itzuli aurretik, egin dezagun aurrera bizkor gaurko eguneraino. Goazen pixka batean San Frantziskoko Badia ingurura. Han bizi naiz, eta han badago Transgenero, Genero Inkonforme eta Intersexualentzako Justizia Proiektua. Hara, TGI Justizia Proiektua koloreko emakumeek –koloreko emakume transek– zuzenduriko erakunde bat da. Zuzendari nagusia Miss Major izeneko emakume bat da. Bai, esan egingo diot Miss Majorri txalo-zarta ederra jaso duela Chicagon, eta bereziki garrantzitsua da hori, Chicagoko South Side-n hazia baita, hemendik ez oso urrun. Honela deskribatzen du bere burua: beltza, kartzelari egondakoa, gizonetik emakumerako transgenero adinekoa, Chicagoko South Siden jaioa eta hazia, eta aktibista beteranoa. Stonewalleko matxinadan esku hartu zuen, 1969an. Baina, berak dioenez, ez zen egiaz politizaturik egon Atticako kartzelako mutinera arte. Lehengo egunean berriketan ari ginela, jakin nuen Big Black-ek politizatu zuela, Atticako gertakariengatik auziperatua eta hil arte nire lagun min izandakoa bera. Frank Smith, Big Black goitizenez ezaguna, Atticako mutinaren buruetako bat izan zen, eta, azkenean, demanda bat irabazi zion New Yorkeko estatuari, Attica dela eta. Miss Majorrek kartzelan egin zuen haren ezaupidea. Zioenez, Big Blackek, bere generoaren aurkezpena onartu ez ezik, hainbat irakaspen eman

zizkion arrazakeriaren, inperialismoaren eta kapitalismoaren arteko harremanaz.

Bada, TGI Justizia Proiektua kalean errotutako erakunde bat da, batez ere emakume transak eta koloreko emakume transak aldeztu, babesten eta biltzen dituen. Halako emakumeek borroka egin behar dute *emakume* kategorian onartuak izateko, eta borroka molde horiek ez daude hain aparte emakume beltzek eta kolorekoek –jaiotzatik genero femeninoa esleitzen zaien arren– behiala erabili behar izan zituzten borroka-bideetatik. Are gehiago, ikuspegi guztiz feminista bat garatu dute, nire ustez, eta hobe genuke denok hura ulertu eta guretuko bagenu.

Miss Majorrek dio nahiago duela Miss Major izena, eta ez Ms. Major,¹¹ emakume trans den aldetik askatu gabe dagoelako oraindik. TGIPren lana guztiz feminista da: arrazaren, klasearen, sexualitatearen eta generoaren arteko intersektzioan aritzen da, eta komunitateko kideen gorabehera indibidualetatik (legearen indarrek gehien jazarritako, atxilotutako eta kartzelatutako norbanakoak baitira) kartzela-industria konplexuaren inguruko auzi potoloagoetara hedatzen da haren jardun-eremua. Koloreko emakume trans gehienek gizonentzako kartzeletan amaitzen dute; batez ere generoa berresleitzeko ebakuntzarik egin ez badiete, eta haietako askok ez dute halako kirurgiarik jaso nahi. Eta, batzuetan, ebakuntza eginda edukita ere, gizonentzako kartzeletan amai lezakete. Kartzelan, askoz ere tratu bortitzagoa jasaten dute zaindarien eta besteren aldetik, eta, txarragorik ezin, instituzioak gizonen indarkeriaren jomuga gisa seinalatzen ditu. Hala gertatzen da, esaterako, poliziek txantxak egiten

---

11 *Miss* trataera emakume ezkongabeei dagokie. *Ms.*, aldiz, 1970eko urteetan hasi zen erabiltzen, emakumeen egoera zibilak garrantzirik ez zeukala aldarrikatzeko.

dituztenean emakume transek gizonentzako kartzeletan duten paradero sexualaz. Gizonentzako kartzelak indarkeriaz beteriko leku gisa aurkezten dira. Guk, ordea, ikusten dugu, batik bat emakume transeko gora-beherei erreparaturik, instituzioek berek sustatua izaten dela maiz indarkeria hori.

Zuetako askok ezagun izango duzue Minneapolisen CeCe McDonaldi gertatua. Bada, irain arrazista, homofobiko eta transfobikoak garrasika botatzen zituen talde batekin topo egin, eta gizon bat hiltzeaz akusatu zuten. Orain, gizonentzako kartzela batean dago, Minnesotan, hiru urte eta erdiko kondena bat betetzen. Indarkeria horrek goia jotzen du, errezeta medikoak edukita ere ukatzen baitizkiete sarri tratamendu hormonalak emakume transei.

Adierazi nahi dudana zera da: preso transeko –eta bereziki emakume transeko– borroka konkrituak aztertuz izugarri asko ikas dezakegula kartzela-sistemaren helmenaz, kartzela-industria konplexuaren nolakoaz eta abolizioaren hedaduraz. Beharbada garrantzizkoena zera da, eta hau giltzarri da feminismo abolizionistaren teoria eta praktikak garatzeko: ikasi behar dugu nola pentsatu, ekin eta borrokatu ideologikoki *normalizat* harturiko horren aurka. Kartzelak *normalizat* hartzen dira. Ahaleginak eta zazpi egin behar izaten dira jendea konbentzitzeko giltzapetik harago pentsatzeko, kartzelarik gabeko mundu bat imajinatzeko eta zigor modu nagusi gisa kartzela abolitzearen alde borrokatzeko.

Eta geure buruari galdetzen diogu testuinguru horretan ea zergatik emakume transgeneroak, eta bereziki emakume beltz transgeneroak –oharkabea aise pasatzerik ez baitaukate–, zergatik jartzen dituzten normatik hain urrun. Gizarteko ia kide guztiek jartzen

dituzte normatik kanpo.

Eta, noski, generoaz izugarri asko ikasi dut azken hamarkadetan. Pentsatzekoa da ikasketa feministen arloan diharduen edonork irakurria duela Judith Butlerren *Gender Trouble* [Generoaren arazoa]. Beth Richieren azken liburua ere irakurri behar zenukete, liburu miresgarri bat: *Arrested Justice: Black Women, Violence and America's Prison Nation* [Justizia atxilo: emakume beltzak, indarkeria eta Estatu Batuetako Kartzela Nazioa]. Eta bereziki erreparatu behar zenioke New Jerseyko Lauren kasuaren kronikari. Lau lesbiana beltz gazte parrandan zebiltzan Greenwich Village-n, eta kartzelan amaitu zuten gizonen indarkeriatik babesteagatik. Indarkeria hori are handiagoa izan zen hedabideek «otseme lesbianen saldo» gisa aurkeztu zituztelarik. Hor ikusi genuen arrazak, generoak edo genero-desadostasunak piztia bihurtu zaitzaketela arrazisten aurrean! Eta hori, Eric Stanley nire ikasleetako batek gaztigatu zuenez, pertsonen aurkako eraso bat ez ezik animalien aurkakoa ere bada.

TGI Justizia Proiektua erakunde abolizionista bat da. Zerbitzu-hornikuntza eta erreibindikazio abolizionistan oinarritutako dialektika bat aldeztu du. TGIJPk, hala, malgutasuna eskatzen digun feminismo mota bat sustatzen du, gure objektuei atxikiegirik egotearen arriskuaz ohartarazten diguna; berdin dio objektuok ikergaiak diren –entzuleon arteko akademikoei diotset– edo gure antolakundeetako objektuak diren –entzuleon arteko aktibistei diotset–.

TGI Justizia Proiektuak erakusten digu objektu horiek guztiz bestelakoak izan daitezkeela gure lanari esker. Horrek erakusten du kalterako dela lehendik baden kategoria batean asimilatze saialdia, batera edo bestera, emaitza erradikal eta iraultzaileak lortuko

baditugu. Eta erakusten digu ez genukeela saiatu behar emakume transgeneroak aurretik finkaturiko kategoria batean asimilatzen, baizik eta kategoria bera aldatu behar litzatekeela, emakume nor den eta nor ez den ezartzen duten ideia normatiboak huts-hutsik ez islatzeko moduan.

Eta, bide batez, bada beste ikaskizun bat: ez egon *genero* kontzeptuari atxikiegirik. Izan ere, zenbat eta hurbilagotik aztertzen dugun, orduan eta agerikoagoa da egitura sozial, politiko, kultural eta ideologiko sorta batean txertaturik dagoela. Ez da gauza bakar bat. Ez dago definizio bakar bat, eta generoa, ezbairik gabe, ezin da egitura bitar gisa definitu, mutur batean *maskulinoa* eta bestean *femeninoa* dauzkana.

Eta, beraz, emakume transak, gizon transak, intersexualak eta genero-desadostasuneko beste molde asko *genero* kontzeptura ekartzeak erabat kolokan jartzen ditu *genero* kontzeptuari buruzko aburu normatiboak.

Dean Spaderen aipu zilar bat irakurri nahi dizuet. Oker ez banago, atzo hitz egin zuen hemen. Honela dio:

Nire iritzian, genero-identitatea eta ezaugarri eta rol sozial generodunak gorputz atal jakin batzuen arabera koak direla dioten ideologia kultural, praktika sozial eta legezko arau horiek eraisteak egon behar luke aktibista feminista, queer eta transen eginkizun nagusien artean. Borrokatu egin gara, inork pentsa ez dezan umontziak, obulutegiak, zakilak edo barrabilak erabakigarriak direla, besteak beste, jakiteko zein diren pertsonaren adimena, guraso-rol egokiak, itxura fisiko egokia, genero-identitate egokia, lan-rol egokiak, sexu-harremanetarako kide eta praktika egokiak, eta erabakimena. Adierazpen mediko eta zientifikoei aurre egin diegu, genero-rol eta -jarduera tradizionalen ustezko osasungarritasuna aldeztu dutelarik norma horien aurka ausartzen diren gorputzak patologizatuz. Lanean segitzen

dugu mito hori gezurtatzeko; alegia, gorputz atalen arabera garelako nolabait hau edo bestea (eta, zer atal daukagun, urlia baino gutxiago edo hobeak izan gaitezkeela).

Ikertzaile-aktibista transgeneroak ari dira egiten kartzelaren abolizioaren inguruko lan interesgarri gehienak. Hortaz, hiru liburu aipatu nahi ditut, politika trans abolizionistari lotutako ikertzaile-aktibistek berriki argitaratuak. Haietako bat Eric Stanleyk eta Nat Smithek editaturiko antologia zoragarri bat da: *Captive Genders: Trans Embodiment and the Prison Industrial Complex* [Genero gatibuak: transen pertsonifikazioa eta kartzela-industria konplexua]. Andrea Ritchiek, Kay Whitlockek eta Joey Mogulek oraintsu argitaratu dute beste antologia bat: *Queer (In)Justice: The Criminalization of LGBT People in the United States* [(In) justizia queerrentzat: LGBT jendearen aurkako kriminalizazioa Estatu Batuetan]. Eta Dean Spadek ere, lehengo aipua ere egileak –hain harrigarria da zeinen emankorra den, ezin imajinatu dut nola idatz ditzakeen hainbeste liburu eta artikulua, eta, gainera, lehen lehen egoten da mundu osoko manifestazioetan–, bada, berak liburu bat argitaratu du berrikitan: *Normal Life: Administrative Violence, Critical Trans Politics, and the Limits of Law* [Bizitza normala: administrazioaren indarkeria, transexualitateari buruzko politika kritikoak eta legearen mugak].

Hiru testuok feministak dira, eta ez hainbeste objektu feminista bati lotzen zaizkiolako –nahiz eta feminismoarentzat objektu diren arrazakeria, kartzela-industria konplexua, kriminalizazioa, gatibutza, indarkeria eta legea, aztertzeko, kritikatzeko eta haiei borrokaren bidez aurre egiteko–; batez ere metodologiengatik begitantzen zaizkit testuok feministak. Eta metodologia feministek orotariko

arloetan eta ezin hobeto lagundu diezagukete ikertzaile eta akademiko gisa, eta aktibista eta antolatzaile gisa.

Kategoriaren alderdi besteen aldean txikia eta itxuraz bazterrekoa ezagutzen dugularik, prozesu horrek askoz ere argi gehiago egin dezake, kategoriaren dimentsio normatiboari erreparatzeak baino; egiaz, alderdi hori borrokan ari da kategorian sartzeko, halako moldez non lehertu egin baitezake kategoria. Eta, badakizue, akademikoak ustekabeen beldur izateko trebatzen dituzte, baina aktibistok ere ideiak oso argi eduki nahi izaten ditugu gure ibilbide eta xedeez. Eta kontrola nahi dugu bi esparruetan. Kontrola nahi dugu, halako moldez non, sarri askotan, lehendik badakiguna berresteko formulatzen baitira gure egitasmo akademiko eta aktibistak. Hori ez da interesgarria, ordea. Aspergarria da. Beraz, zer egin ustekabeei bide emateko, eta nola jokatu ustekabeok emankorrak izan daitezen?

Uztazue zeharkako iruzkin bat egiten, zeren ustekabeko elementua eraikitzeari buruzkoa da hein handi batean. Institutuan nengoelarik, *lauki-dantza*¹² maite-maitea nuen. [Barreak]. Benetan, maite nuen! Eta, geroago, beltzen askapen-mugimenduaren sasoiari, baten batek esan zidan: «Beltzek ez dute lauki-dantzarik egiten! Zergatik ari zara lauki-dantzan? Beltzek ez dute lauki-dantzarik egiten!». Eta berrikiago, noski, Carolina Chocolate Drops musika-taldea ezagutu nuen. Izugarriak dira, itzelak. Beste istorio bat aurkitu nuen, baina, Chicagoko lauki-dantzako dantzari-buru bati buruzkoa, eta horixe kontatu nahi dizuet. Uste dut Saundra Bryant duela izena. Interneten irakurri nuen, non edo han. Baten batek deitu zion dantzari-buruari,

---

12 Lau dantzari bikotek egiten duten dantza mota, lauki bat osatuz eta dantzari-buru baten aginduetara. European sortua, xvii. mendean.

bere lauki-dantzako klubera gonbidatuz. Bada, berak esan zuen: «Ederki, begiratu dut agendan». Solaskideak, haatik, berehala egin zion arropostu: «Agendan begiratu aurretik, jakin behar zenuke gurea lauki-dantzako klub gay bat dela». Eta berak berehala ihardetsi: «Hara, agendan begiratu aurretik, jakin behar zenuke lauki-dantzako dantzari-buru beltza naizela». Hartara, orduantxe, lauki-dantza beltz eta gay bilakatu zen, eta horrek zerbait aldatuko zuen lauki-dantzan ere.

Pentsatuko zenuten digresio bat izan dela, baina ez da hala, zeren nabarmendu nahi izan dut zein funtsezkoa den gure azterketa teorikoak eta aktibismo ekintzailea lagungarri izatea askatasunaren inguruko gure teoria eta praktikak emendatzeko, zabaltzeko, aberasteko eta sakontzeko.

Feminismoak genero-berdintasuna baino hagitzez ere gehiago dakar. Eta generoa baino hagitzez gehiago ere badakar. Feminismoak –nik estimatzen dudana feminismoak– kapitalismoari buruzko kontzientzia ekarri behar du. Eta badira feminismo klase asko, ezta? Kontzientzia bat ekarri behar luke kapitalismoari buruz, eta arrazakeriari buruz, kolonialismoari buruz, postkolonialismoari buruz, gaitasunari buruz, ezin imajina ahala generori buruz, eta bururatu baino sexualitate gehiagori buruz. Feminismoak lagundu digu, alde batetik, lotura sorta bat egiten diskurtsoen, instituzioen, identitateen eta ideologiaren artean, nahiz aurretik halakoak bereiz hartzeko joera izaten genuen. Baina, beste alde batetik, lagundu digu estrategia epistemologiko eta antolakuntzazkoak garatzen, zeinek *emakume* eta *genero* kategoriez haraindi eramanez baintuzte. Eta beti agerikoak ez diren loturak arakatzera bultzatzen gaituzte metodologia feministek. Kontraesanekin bizitzera eramaten gaituzte, eta ohartzera zer

den emankorra kontraesan horietan. Feminismoaren pentsatzeko eta ekiteko metodoek behin eta berriro bultzatzen gaituzte itxuraz bereizirik dauden gauzak lotu eta haietaz gogoetatzera eta berez loturik daudela diruditen gauzak banatzera.

Bestalde, transgeneroen eta genero-inkonformeen populazioak proportzioan txikiak direnez (kartzela-sistemako kopuru osoak kontuan izanik: AEBn, ia 2,5 milioi lagun, eta 8 milioi lagun baino gehiago mundu osoko kartzela eta espetxeetan), bada, aurreiritzi bat egon da indarrean haiei kasu handirik ez egiteko. Kartzelei eta, baita ere, kartzela-industria konplexuari buruzko ikuspegi feministak beti nabarmendu izan duenez, ordea, emakume kartzelatuei erreparatzen badiegu, haiek ere proportzioan oso kopuru txikia badira ere mundu osoan, askoz ere gehiago ikasten dugu sistemaz gizonei soilik erreparatuta baino. Horregatik, ikuspegi feminista batek, orobat, biak nabarmenduko lituzke, hau da, nola ikas dezakegun eta zer eralda dezakegun preso trans eta genero-inkonformeei dagokienez, baina gisa berean nabarmentzen du zer erakusten diguten ezagutza eta aktibismo horiek zigorraren izate gordinaz, hau da, kartzelako aparatuaz beraz.

Egia da ezin has gaitezkeela kartzelen abolizioaz hizketan ingurune antirrazista batetik kanpo. Egia da, era berean, kartzelaren abolizioak bere egiten duela, edo egin behar lukeela, generoaren abolizioa. Prozesu horrek berak erakusten du indarkeria epistemikoa –eta ikasketa feministetako ikasleek badakite zertaz ari naizen–, indarkeria epistemikoa berezko zaiola genero bitarrari, gizarte zabalean.

Beraz, feminismoa abolizionismoaren esparrura ekartzeak eta, alderantziz, abolizionismoa feminismoaren esparrura ekartzeak esan nahi du

aspaldiko goiburu feminista hura aintzat hartzen ari garela: «Pertsonala politikoa da». Pertsonala politikoa da... Denok daukazue gogoan, ezta? Pertsonala politikoa da. Beth Richieren gidaritzari segi diezaiokegu pentsatzeko zer bide arriskutsutatik osatzen eta hedatzen duen kartzelako indarkeria instituzionalak familiaren intimitateko indarkeria (jipoiak eta sexu-erasoen indarkeria indibiduala). Zalantza egiten dugu ea kartzelatutako delitugileek ez ote duten berei egotzitako indarkeria berbera birsortu besterik egingo. Bestela esanda, kriminalizazioak arazoari iraunarazteko bidea ematen ote dion.

Iruditzen zait emakumeen aurkako indarkeria-
ren lehen lerroan borrokan ari den jendeak borroka
abolizionisten lehen lerroan ere egon behar lukeela.
Eta poliziaren krimenen kontra dagoen jendeak etxe-
ko -konstruktuko horretan sartutako- indarkeriaren
kontra egon behar lukeela. Indarkeria publiko eta pri-
batuaren -edo pribatizatuaren- arteko loturak ulertu
behar genituzke.

Badago teoria eta praktika abolizionisten
dimentsio filosofiko feminista bat. Pertsonala politikoa
da. Badago sakoneko harreman bat, instituzioen
aurkako borrokak eta gure bizitza pertsonalak
berrasmatzeko eta geure burua berrosatzeko
borrokak lotzen dituenak. Badakigu, esaterako,
justizia ordain-emailearen moldeak antzeratzen
ditugula sarritan gure erantzun emozionaletan. Baten
batek, hitzez edo bestela, eraso egiten badigu, nola
erantzuten dugu? Kontraeraso batekin. Estatuaren
bulko ordain-emaileak gure erantzun emozionaletan
daude txertaturik. Politikoa pertsonalaren bidez
birsortzen da. Pentsamolde feminista bat da
hori -kutsu marxistako pentsamolde feminista
bat-, Foucaulten nolako edo halako eragina izan

dezakeena. Kartzela-industria konplexuaren moduko zerbaitetarako modua ematen duten harremanak birsortzeari buruzko pentsamolde feminista bat da.

Herrialde honetan, kartzeletako populazioa ezin haziko zen ia 2,5 milioi lagunera gure onespen inpliziturik ezean. Eta konturatu ere ez gara egiten instituzio psikiatrikoak kartzela-industria konplexuaren parte inportante bat direla maiz, eta gisa berean ez gara konturatzen botikagintza-industria konplexuaren eta kartzela-industria konplexuaren arteko intersekzioaz. Nik besterik azpimarratu nahi nuke, ordea: erresistentzia sendago bat antolatu bagenu 1980ko eta 1990eko hamarkadetan, Reagan-Bush aroan, ez genioke zertan aurre egin halako munstro erraldoi bati.

Asko eta asko desikasi behar izan dugu azken hamarkadetan. Arrazakeria desikasi behar izan dugu, eta ez naiz ari zuri-jendeaz bakarrik. Koloreko jendeak ere desikasi behar izan du aurreiritzi hori; alegia, arrazakeria indibiduala dela, batez ere jarrera indibidualen mende dagoela eta jarrerok sentsibilizazioaren bidez zuzendu daitezkeela.

Gogoan duzue nola, duela bost urte inguru, «urdanga ilekizkur» deitu zien Don Imus kazetariak Rutgers saskibaloia taldeko emakumeei? Bost urte geroago, berriz ari da lanean!¹³ Baina, jakina, orduko lorpenak ez du berdintzen gure instituziorik arrazistenak –heriotza-zigorak– Troy Davis bizi kentzeak eragindako mina. Terapia psikologikoak edo talde-trebakuntzak, luze eta zabalak izanik ere, ezin erauziko dute arrazakeria herrialde honetatik, baldin eta arrazakeriaren egiturak eraisten ere hasten ez bagara.

---

13 Irain arrazisten aferaren ondoren, CBSk hautsi egin zuen Don Imusekiko kontratua, baina, handik denbora batera, lanean hasi zen berrir, beste irratikate batean.

Kartzelak arrazakeria gorpuztua dira. Michelle Alexanderrek salatzen duenez, Jim Crow berria dira. Askoz gehiago ere badira, haatik: kartzela-industria konplexuaren ardatz diren aldetik, zigortzearen errentagarritasun gero eta handiagoaren erakusgarri dira. Koloreko jendearen populazioak eta Hegoko immigranteen populazioak populazio-soberakin gisa, populazio baztergarri gisa tratatzeko estrategia global gero eta hedatuagoaren erakusgarri dira.

Sar itzazu horiek guztiak zakarrontzi erraldoi baten, erantsi teknologia elektroniko sofistikaturik haiek kontrolatzeko, eta utzi han usteltzen. Eta, aldi berean, sortu ilusio ideologiko hori, inguruko gizartea segurua goa eta askeagoa dela itxian daudelako beltz, latino eta natibo amerikar arriskutsuak, asiarriskutsuak eta zuri arriskutsuak, eta, noski, musulman arriskutsuak ere bai!

Eta, aldi berean, korporazioek irabazi eta komunitate pobreek galdu! Hezkuntza publikoak galdu! Hezkuntza publikoak galtzen du, ez baita errentagarria korporazioen neurgailuen arabera. Osasun-zerbitzu publikoak galtzen du. Zigor-sistema irabazpide izan badaiteke, orduan, osasun-arretak ere irabazpide izan behar luke, ezbairik gabe. Ezin da halakorik onartu! Onartezina da.

Onartezina da, orobat, AEBko kartzeletan garatutako kartzela-teknologiak erabiltzea Israelgo estatuak, ez bakarrik zortzi mila palestinar preso politiko baino gehiago kontrolatzeko, baita palestinar biztanleria zabal kontrolatzeko ere.

Kartzela-teknologia horiek (hala nola banaketaren harresia, AEBren eta Mexikoren arteko mugako harresiaren hain antzekoa bera) eta beste kartzela-teknologia batzuk Israelen apartheidaren eraikuntza-materialak dira.

G4S-k, erakundeak, G4S korporazioak, palestinar presoak kartzelatzetik eta torturatzetik diru-irabaziak eskuratzen dituen horrek, badauka G4S Secure Solutions izeneko filial bat, lehen Wackenhut izena zuena. Bada, duela gutxi, korporazio horren filial bat, GEO Group (kartzela pribatuen enpresa bat), izen on bat erosten saiatu zen, Florida Atlantic Unibertsitateari 6 milioi dolarreko dohaintza bat emanez. Bada, ikasleak aurka altxatu ziren. Esan zuten haien futbol-estadioak ez zuela kartzela pribatuen korporazio baten izena eramango! Eta irabazi egin zuten. Ikasleek irabazi zuten; korporazioaren izena kendu behar izan zuten sarreratik.

Hasi Kalifornian, Texasen eta Illinoisen, segi Israelen eta Palestina okupatuan, eta berriro atzera Floridan, ez genuke utzi behar halakorik gertatzerik. Ez genukeen utzi behar azken hiru hamarkadetan halakorik gertatzerik. Eta ezin utzi dugu halakorik oraindik gertatzerik.

Esan behar dizuet benetan maite ditudala ikasle gazteen eta langileen belaunaldi berriak. Bai baitago belaunaldi bat gure artean; batzuetan, esaten dute iraultzak txanda-pasa egiten duela belaunaldi batekin. Txanda galdutako belaunaldi horrek ere gogotik egin du lan, ordea! Zuen artean berrogei urteen jiran zaudetenok egin ez bazenute lanik, ez zen belaunaldi gazteagorik indarrez agertuko. Eta belaunaldi gazteago horretan gogokoen dudana zera da: feminismoz zinez taxutuak direla. Baita ez badakite ere, edo onartzen ez badute ere! Arrazakeriaren aurkako borrokez taxutuak dira. Ez daude kutsaturik homofobia emozionalgi galgarri horrekin, gure artean hain luzaro egon den izurri horrekin. Eta lehen lerrora pasatzen ari dira transfobiari aurre egiteko, eta arrazakeriari, eta islamofobiari. Beraz, maite dut gazteekin lan egitea, aukera ematen

baitidate imajinatzeko zer den ideologia zapaltzailez beteriko hamarkadetan kakazturik ez egotea.

Beste pare bat gauza esan nahi nuke oraindik. Gehiegi luzatu naiz. Barkatu. Beste orri bat ohar baino ez daukat. [Barreak].

Uztazue esaten ezkontza-berdintasuna gero eta onartuago dagoela, hain zuzen ere, gazte-jendeari esker. Gazte horietako askok, hala ere, gogorarazten digute kontra egin behar zaiola ezkontza-berdintasunaren aldeko borrokaren logika asimilazionistari! Ez dago pentsatzerik borroka irabazita dagoenik behin baztertutakoak ezkontzaren instituzio burges heteropatriarkalaren zirkuluan onartuz gero.

Beraz, feminismoaren eta abolizionismoaren arteko loturaren istorioa ez da amaitu. Elkarrietzeta honen bidez, harreman horren alderdi gutxi batzuk arakutzen hasi besterik ez dugu egin. Eta, istorioa amaitu ez den arren, nire denbora bai. Beraz, Assata Shakurri utzi nahi diot gaueko azken hitza. Duela zenbait urte idatzi zuen:

Ez nago hain kezkatutik neure buruarekin. Denok hil behar dugu noizbait, eta nik duintasunez joan baino ez dut nahi. Ni kezkatuago nago pobrezia gero eta handiagoarekin, Amerikan hain zabaldua dagoen etsipenarekin. Ni kezkatuago nago gure belaunaldi gazteagoekin, gure etorkizuna baitira. Ni kezkatuago nago kartzela-industria konplexuaren goraldiarekin, berriro esklabo bihurtzen ari baita gure jendea. Ni kezkatuago nago errepresioarekin, poliziaren bortizkeriarekin, indarkeriarekin, arrazakeriaren olatu gero eta handiagoarekin, zeinak Estatu Batuetako gaur egungo agertoki politikoa itxuratzen baitu. Gure gazteek etorkizun bat merezi dute, eta nik gure arbasoen agindutzat daukat haiei etorkizun bat ziurtatzeko borrokan parte hartzea.

BEDERATZI

PROTESTA ETA AKTIBISMO POLITIKOA 1960KO HAMARKADATIK OBAMAREN ARORA

Davidson Unibertsitatean emandako hitzaldia
(2013ko otsailaren 12a)

Mila esker, eta gabon guztioi. Aurrena, atsegin eta ohore handia da hemen egotea, Davidson Unibertsitatean, zuekin batera Beltzen Historiaren Hila ospatzeko. Beti gogo onez hartzen dut Ipar Carolinara etortzeko gonbita, hainbat urte eman baititut estatu honetan lanean, nire aktibista-ibilbidean.

Ezer baino lehen, esan dezadan otsaila izaten dela Beltzen Historiaren Hila eta jendea kexatu egiten zela horretaz, urteko hilik laburrena delako. Baina badaude arrazoi jakinak, Frederick Douglassen urtemuga barne, hil hau beltzen historiari eskaintzeko. Esan behar dut, gainera, urtarrilaren erdialdean Martin Luther Kingen urtemuga ospatzen hasi ginenetik luzatu egin dugula gure otsaileko ospakizuna eta orain hilabete eta erdikoa dela, gutxienez. Horrez gainera, herrialde honetan emakume beltzek emakumeen eskubideen aldeko borrokan izan duten funtsezko eginkizuna

aldarrikatzen dugunok emakumeen historiaren hilean ere jarraitzen dugu beltzen historia ospatzen, eta, horregatik, bi hilabete eta erdi ditugu orain bereziki beltzen historia aldarrikatzeko. Ez dago gaizki.

Beltzen historia, izan hemen –Ipar Amerikan–, izan Afrikan nahiz Europan, beti egon izan da erresistentziarako adorez, protestarako eta eraldaketarako adore aktibistaz gainezka. Bada, pozik nago 1960ko hamarkadatik gaur arteko protesta eta eraldaketa sozialei buruz hitz egitera gonbidatu nauzuelako.

Beltzen historia ospatzearen xede nagusia ez da norbanako beltzak erakustea lehen ukatzen zitzaizkien askotariko rolak betetzen, nahiz sekulako garrantzia duen traba horiek lehen aldiz gainditu zituzten koloreko pertsona aitzindari horiei gorazarre egiteak. Beltzen historia ospatzen dugu, nire ustez, denon askatasuna lortzeko eta hedatzeko mendetako borroka bat delako. Beltzen historia Estatu Batuen historia da, beraz, baina baita munduaren historia ere. 2008an Obama hautatua izan zenean planeta osoan piztu zen euforiak badu oinarriarik. Munduko bazter guztietako jendea poztu egin zen ikusirik posible zela beltzen askapen-borroka historikoaren espirituarekin bat egiten zuen gizon beltz bat Estatu Batuetako presidente izatea; izan ere, leku guztietako jendeak askatasunaren aldeko borroka etengabearekin identifikatu du Obama, eta Cedric Robinsonek aipatzen duen «tradizio beltz erradikal»arekin.

Nonahiko jendeak aldarrikatu dezake tradizio hori, edozein izanik ere arraza, nazionalitatea eta kokapen geografikoa. Gainera, beltz estatubatuarrek munduko bazter guztietako elkartasuna jaso izan dute. Frederick Douglasssek Europara bidaiatu zuen esklabotza abolitzeko babesa eskuratzeko. Ida B. Wellsek, berriaz, Ingalaterrara, Irlandara eta Eskoziara bidaiatu

zuen lintxamenduen aurkako mugimendurako babe-
sa lortzeko. Bestalde, jakina denez, esklabotzatik alde
egindakoei babeslekua eskaini zien Kanadak. Esklabo
Iheslarien Legeak esklabotasunetik ihes egindakoei
Estatu Batuetako edozein lekutan babesa aurkitzea
galarazi zienean, Kanadaraino zabaldu behar izan zen
ezkutuko trenbidea.¹⁴

Scottsboroko Bederatzien kasuari buruz ere
mintza gintezke. Nire ama, beste asko bezala, aktibista
izan zen Scottsboroko Bederatziak askatzeko borro-
kan, 1930eko eta 1940ko hamarkadetan. Nazioarteko
kanpaina bat egin zen, baina Scottsboroko Bederatziak
askatu baino zenbait hamarkada lehenago izan zen
hori. 1950eko hamarkadan, Musuaren kasua deritzon
kasu sonatua gertatu zen, Ipar Carolinan. 1958an, Ipar
Carolinako Monroe-n, sei bat urteko mutiko beltz ba-
tek musu eman zion berarekin jolasean ari zen neskato
zuri bati, eta atxilotu egin zuten, bortxaketa-saiakeraz
akusaturik. Ez dut kasu hori aipatu bereziki ikusga-
rria delako, ezpada Europako hedabideetan izandako
oihartzunak mutiko gaztea askatzea ekarri zuelako az-
kenean. Horiez gainera, preso politiko ugarik jaso izan
du elkartasun-mugimendu globalen babesa. Ni neu ere
preso politiko horietako bat naiz.

Espetxean nengoelarik, mundu oso-osoan egin
ziren kanpainak. Asian, Afrikan, Latinoamerikan,
Europar, Sobietar Batasun ohian, Alemanian
(ekialdekoan nahiz mendebaldekoan). Izango duzue
Caplan irakaslearen berri, edo Mumia Abu-Jamalen gaur
egungo kasuaren berri. Haren egoera larriak eztabaida
publiko handiagoa eragin du Europar, hemen Estatu
Batuetan baino. Bestalde, Pantera Beltzen sorrerak

---

14 XIX. mendean Estatu Batuetatik Kanadaraino hedatutako sare klan-
destinoa, esklabo afro-amerikarrei Hegoaldeko plantazioetatik ihes egiten
laguntzeko eta babesa emateko sortua.

AEBko bazter guztietako gazteen irudimena piztu zuen segituan: herrialdeko hiri nagusi guztietan eratu ziren Pantera Beltzen taldeak. Winston-Salemen izango duzue Pantera Beltzen buruari entzuteko aukera; datorren astelehenean, ustez. Halaber, beste herrialde batzuetan ere sortu ziren Pantera Beltzak. Zeelanda Berrian, esate baterako, arrazakeriaren kontra borrokan ari ziren maoriek sortu zituzten. Brasilen ere baziren Pantera Beltzak. Baita Israelen ere.

Har dezagun gogoan eremu zabal hori, zeinean beltzen askapenerako protestak eta borroka garatu baitziren. Beltzen askapen-mugimendua inspirazio-iturri izan da mundu osoko jendearentzat, nork bere herrialdeko zapalkuntza-egoerei aurre egiteko mugimendu aktibistak eratzean. Esan liteke sinbiosi-harreman bat izan dela kanpoko eta etxeko borroken artean, inspirazioak eta mutualitateak sortutako harreman bat. Hegoafrikako askatasunaren aldeko mugimendu historikoak beltz amerikarren askatasunaren aldeko borroka izan zuen, hein batean, inspirazio-iturri. Beltz amerikarren askatasunaren aldeko borroka, berriz, Hegoafrikako askatasunaren aldeko mugimendua. Izan ere, herrialdeko hiririk segregatuenean hazi nintzen, Birminghamen, Alabaman, eta gogoan dut Hegoafrikari buruz ikasten hasi nintzela Birminghami Hegoaldeko Johannesburg esaten ziotelako. Martin Luther Kingek Gandhi izan zuen inspirazio arrazakeriaren aurkako indarkeriarik gabeko kanpainetan. Indian ere, beltz amerikarren borroka izan zuten inspirazio dalitek –lehen ukiezin esaten zitzaien haiek–, bai eta kasta-sistemaren aurka borroka egin zuen bestelako jendeak ere. Ez hain aspaldi, palestinar gazteek askatasunaren karabanak antolatu zituzten, 1960ko hamarkadako askatasunaren karabanak berreskuratuz; lurralde palestinarreko

autobus segregatueta sartu ziren, eta atxilotu egin zituzten, 60ko urteetan askatasunaren karabanetako kide beltz eta zuriak bezalaxe. Palestinaren askatasunaren aldeko karabanetako kideak zirela esanez iragarri zuten ekimena.

Horrenbestez, para dezagun beltzen historia go-goeta-eremu zabalago horretan. Nire kezka agertu nahi dut herrialde honetan historiarekin dugun harreman kolektiboa motela delako benetan. Zuetariko askori ezaguna izango zaizue William Faulknerren aipu hau, baina merezi du errepikatzea: «Iragana ez da inoiz hiltzen. Iragana ez da inoiz hiltzen. Ez da iragana ere». Hala, gure iraganeko mamuekin bizi gara. Esklabotza-ren mamuekin bizi gara. Eta jakin nahi nuke zergatik ez garen ari 2013an indar handiz ospatzen Emantzipazioaren Aldarrikapenaren ehun eta berrogeita hamargarren urteurrena. Ez al da harritzekoa? Badakit Obamak abenduaren 31n dei egin zuela Emantzipazioaren Aldarrikapenaren urteurrena ospatzera, baina ez dut ezagutzen inor ospatu duenik. Zuek bai? Neure buruari galdetzen diot, baita ere, zer izango ote dugun Hamahirugarren Zuzenketa onartu zela ehun eta berrogeita hamar urte betetzen direnean. Beste film bat, beharbada?

Sakondu nahi nuke kontu horretan, alegia, gure iraganeko mamuekin nola bizi garen xeheago landu. 1960ko hamarkadako protesta-mugimenduez hitz egiteko eskatu didate, baina protesta-mugimendu horiek ez ziren beharrezko izango, xx. mendearen erdialdeko beltzen askatasunaren aldeko mugimendua sortzea ez zen beharrezko izango, xix. mendean esklabotza osoki abolitu izan balitz. Eskubide zibilen aldeko mugimendu deritzogun mugimenduak –partaide gehienek askatasunaren aldeko mugimendu esaten zioten– agerian uzten du askatasunetik eskubide zibiletarako

lerradura interesgarri bat; izan ere, badirudi eskubide zibilek kolonizatu dutela askatasunaren eremu osoa, eta gaur egungo gizartean eskubide zibilak eskuratzea dela aske izateko modu bakarra. Esklabotza 1863an abolitu izan balitz Emantzipazioaren Aldarrikapenaren bidez, edo 1865ean Hamahirugarren Zuzenketaren bidez, beltz-jendeak herritartasun oso eta parekidea izango zuen, eta ez zen beharrik izango beste mugimendu bat sortzeko.

Berreraikuntza Erradikalaren aldia da AEB-ren historiako arorik isilduenetariko bat. Arorik erradikalena izan zen, ezbairik gabe: hautetsi beltzak genituen. Gero, mende bat baino gehiago itxaron behar izan genuen halakorik berreskuratzeko. Hezkuntza publikoa garatu zen. Herrialde honetako jendeak oraindik ez daki esklabo ohiek ekarri zutela Hegoaldera hezkuntza publikoa eta, horrenbestez, Hegoaldeko haur zuriek ez zutela inoiz hezkuntzarako aukerarik izango, hezkuntzaren aldeko kanpaina etengabeei esker izan ez balitz. Hezkuntza eta askapena baliokide baitziren. Hezkuntzarik gabe, askapenik ez. Gero, garapen ekonomikoko aldi labur bat etorri zen, 1865etik 1877ra bitartean; Berreraikuntza Erradikala, hain zuzen. Izan ere, hainbat estatutan parlamentari beltzak zeuden bitartean, lege aurrerakoi asko onartu ziren, emakumeen eskubideei buruzko lege aurrerakoiak ere bai –ez bakarrik arraza-kontuei buruzkoak–.

Baldin eta Emantzipazio Aldarrikapenaren ehun eta berrogeita hamargarren urteurrena benetan ospatzea lortzen badugu (eta beste pare bat urte dugu Hamahirugarren Zuzenketaren ehun eta berrogeita hamargarren urteurrenerako), pentsatzen aritu naiz herrialde honetako pertsona orok irakurri behar lukeela, institutuan hasi eta graduondoko mailara bitartean, W.E.B. Du Boisen *Black Reconstruction in America* [Beltzen

Berreraikuntza Estatu Batuetan]. 1960ko hamarkadan heldu genien 1860koan konponduak behar zuten kontuei. Hau azpimarratzen ari naiz, hain justu, ez dakidalako zer gertatuko den 2060. urtea hurbiltzen denean. Kontu berberekin bueltaka arituko al da oraindik jendea? Orobat uste dut garrantzitsua dela epe luzera pentsatzea eta etorkizuneko historia gure bizialdira mugatu gabe irudikatzea. Jendeak maiz esaten du: «Tira, hainbeste denbora behar bada, hilik egongo naiz». Eta zer? Guztiok hilko gara, ezta? Esklabotzaren aurkako borrokan aritu zirenek –Frederick Douglass, edo Ida B. Wells, lintxamenduen aurkako borrokan zentzu indibidualista hertsia eman izan baliote beren ekarpenari, non egongo ginateke orain? Gure bizialdira mugatzen ez den etorkizuna irudikatzen ikasi behar dugu, beraz.

1970eko hamarkadan Ipar Carolinan egin nituen gauzetariko bat klanaren aurka borrokatzea izan zen, Ku Klux Klanek kontrolatzen baitzuen estatu hau. Afa-lorduan kontatu diet batzuei gogoan dudala nola Ku Klux Klaneko zaldunen horma-irudi handiek ongietorria egiten zieten bisitariei Ipar Carolinako zenbait hiri eta herritan. Klaneko kideak publikoki agertzen ziren, beren jantzi eta guzti. Afa-lorduan kontatu dudan moduan, Raleigh-en, Ipar Carolinan, bi martxa handi antolatzen lagundu nuen, Errepresio Arrazistaren eta Politikoaren Aurkako Aliantza Nazionala izeneko antolakunde arrazaniztun batean nenbilerarik. Taldekide zuri batzuk klanaren tabernetan ibiltzen ziren, klanaren ezkutuko asmoen inguruan informazioa bildu nahian. Beldur ginen ez ote zuten gure kontra joko, klanak indarkeria erabili izan baitu beltzen aurka, ez iragan urrunean bakarrik, baita 1960ko eta 1970eko urteetan ere.

Klanaz arrazakeriaren egitura osoaren sinbolo gisa dihardugunean, edo arraza-segregazioa gogoan dugunean, sarritan jakintzat ematen dugu esklabotzaren garaian sortuak direla halakoak. Ku Klux Klan, baina, esklabotzaren osteko garaian sortu zen, ezta? Arraza-segregazioa esklabotzaren ostean ezarri zen, beltzen Berreraikuntza Erradikalaren ostean, beltz-jende askea arrastoan sartzeko ahaleginean. Zer izango ote zen garai hartan askatasunez adierazteko aukera izatea historikoki azpiratuta eta katez lotuta egon ziren haientzat? Tira, batzuek ez zuten hori ikusi nahi izan. Bazen, jakina, esklabotzara atzera itzuli nahi zuenik ere. Orotariko estrategiak erabili ziren gorputz beltz askeak kontrolatzeko.

Halako estrategiak baliatu izan ez balira –hala nola Ku Klux Klanen indarkeria edo presoak errentan uzteko sistema, zeinak gaur egungo zigor-industriaren oinarria ezarri baitzuen–, halakorik gertatu izan ez baltitz, beltz-jende askeak askoz ere arrakasta handiagoa izango zuen herrialde honetako pertsona guztientzako demokrazia bultzatzen. 1960ko hamarkadako borroka ez ziren beharrezkoak izango, baldin eta beltzek herritartasun osoa eskuratu izan balute esklabotzaren ostean. Haatik, 1950eko eta 1960ko hamarkadetan He-goaldean izan ziren borrokei erreparatzen diegunean, bereziki Montgomeryko autobusetako boikotaz ari garelarik, ezinbestean datorkigu gogora Martin Luther King. Burura etortzen zaigu Rosa Park ere, baina kontuan izan behar genuke, halaber, Jo Ann Robinson, *The Montgomery Bus Boycott and the Women Who Started It* [Montgomeryko autobusetako boikota eta hura hasi zuten emakumeak] liburuaren egilea. Beltzen Historiaren Hilean hitz egiten dudan guztietan gogorarazten diot jendeari, eta ez naiz esateaz nekatzen, mugimendu hura ez zutela pertsona batek edo bik sortu eta,

berez, nagusiki emakumeek kolektiboki sortu zutela, emakume beltzek, zerbitzari, lixiba-egile eta sukaldari ziren emakume beltz txiroek. Haiek egin zioten kolektiboki uko autobusean ibiltzeari.

Jende horri eskerrak eman behar dizkiogu unibertso hobe bat irudikatzeagatik eta guri orainaldi hau ekartzeagatik. Hor zegoen Claudette Colvin ere, *Twice Toward Justice* [Justiziarantz bi aldiz] liburu zoragarriaren egilea. Denok irakurri behar zenukete, Rosa Parks-en ekintza baino lehen egin baitzion uko Claudette Colvinek autobusaren atzealdera joateari. Aurrez ere atxilotua zuten bera. Ikusten duzuenek, pentsatzeko modu indibidualista daukagu, eta uste dugu norbanako heroikoek bakarrik egin dezaketela historia. Horregatik atsegin dugu Martin Luther Kingi arreta jartzea. Gizon handia izan zen, baina, nire iritziz, mugimendu kolektibotik ikasteak egin zuen handi. Mugimendu horrekiko harremanean aldatu zen. Ez zeukan bere burua masa zapalduen askatasuna ekarriko zien norbanako bakartzat.

Gero, Hamaseigarren kaleko eliza baptistaren kontrako bonba-atentatua izan zen. Nire ustez, igande goiz hartan Birminghamen hil zituzten Carole Robertson, Cynthia Wesley, Addie Mae Collins eta Denise McNair neska beltzen heriotzaren esanahi sinbolikoetan handiena zera da: haien biziak itzali zituztela, eta, ondorioz, ez zutela inoiz aukerarik izan askatasunaren aldeko borrokarekin engaiatutako emakumeak izateko. Eta jakingarria da, zeren haiek hil baino zenbait hilabete lehenago haurren martxak izan baitziren. Birminghameko Haurren Kanpainaren garaian, haurrek aurre egin zioten poliziarri, eta aurre egin zieten potentzia handiko ur-turrustak erabiltzen zituzten suhiltzaileei (suhiltzaileen txakurrek eragin zituzten kanpaina osoko unerik izugarrienak). Haurrak

justiziarekin engaiatu ziren. Hori guztia ezerezean geratzen da, norbanakoei soilik erreparatzen tematzen garenean.

Tira, hel diezaiodan berriro beltzen askatasunaren aldeko mugimenduari, eskubide zibilen aldeko mugimenduari. Askatasunaren aldeko mugimendua hedakorra izan zen. Herrialde osoa eraldatu nahi zuen. Kontua ez zen, soilik, aldatuko ez zen egitura baten barruan eskubide zibilak lortzea. Alabaina, ahalegindu ziren mugimendu hartaz jabetzen eta eskubide zibilen esparru txikiago batean sartzeko moduko memoria historiko bat sortzen. Ez dut iradoki nahi eskubide zibilak garrantzitsu ez direnik. ^{xxi}. mendean, oraindik ere, badaude eskubide zibilen aldeko mugimendu esanguratsuak. Immigranteen eskubideen aldeko borroka eskubide zibilen aldeko borroka da. Presoen eskubideak defendatzeko borroka eskubide zibilen aldeko borroka da. LGBT komunitateen ezkontza-berdintasunaren aldeko borroka eskubide zibilen aldeko borroka da. Eskubide zibilak baino are zabalagoa da askatasuna, ordea. 1960ko urteetan, gutako batzuek behin eta berriz azpimarratu genuen kontua ez zela besterik gabe gizartean parte hartzeko eskubide formalak eskuratzea, baizik eta horrez gainera hor zeudela ^{xix}. mendeko abolizionisten eskabideetatik iritsi zitzaizkigun berrogei akreak eta mandoa.¹⁵ Askatasun ekonomikoa zen kontua.

Askatasun errealaz ari ziren. Doako hezkuntzaz ari ziren, doako osasun-arretaz. Halako gaiak izango zituzten gogoan ^{xix}. mendeko abolizionistek, baina hemen gaude, ^{xxi}. mendean, eta oraindik ezin esan dezakegu etxebizitza duinerako eta osasun-arretara-

---

15 Zenbait politikarik esklabo beltzei agindu zieten berrogei akre lur (hamasei hektarea) eta mando bat eskuratuko zituztela Gerra Zibila amaitutakoan.

ko eskubiderik dugunik, eta hezkuntza merkantilizatu egin da guztiz. Eta hainbestearino merkantilizatu da, non jende askok ez baitaki nola ulertu behar den ezagutza eskuratzeko prozesua bera, etorkizunean dirutzeko ahalmenaren mende ezarri baita. Doako hezkuntzaz, doako osasun-arretaz eta doako etxebizitza duinaz ari ziren, beraz. Komunitate beltzen polizia-okupazio arrazista amaitu nahi zuten. Eskakizun horiexek egin zituzten, besteak beste, Pantera Beltzek.

Oaklanden bizi naiz, Kalifornian, 1966an Pantera Beltzak alderdia sortu zen hirian. Oraindik ere arazo handiak ditugu polizia-arrazakeria eta polizia-indarkeria direla eta. Duela ez hainbeste, mutil gazte baten hamazazpigarren urtemuga gogoratzeko ekitaldi batean izan nintzen hizlari, poliziak berriki hila zuela-eta institututik hurbil. Gogora dezagun, baita ere, Trayvon Martin hemezortzi urte betetzekotan zela. Zuetariko zenbatek ezagutzen duzue Pantera Beltzen Hamar Puntuko Programa?

Interesgarria iruditzen zait oso, nola beltzen askatasunaren aldeko mugimenduaren historiako une jakin batzuk erraz txerta daitezkeen herrialde honetako demokraziaren aldeko borrokaren diskurtso zabalean, eta nola beste batzuk, aldiz, ez diren inola ere aintzat hartzen. Ez dut uste herrialde honetan inor badenik Martin Luther Kingen izena ezagutzen ez duenik. Ziurrenik, oso gutxik ez dute ezagutuko haren izena munduan, eta zoragarria da hori. Uztazue bide batez esaten benetan ikusgarria dela Washingtonen opatu dioten monumentu berria. Kenduko ahal dute «Justiziaren, bakearen eta zintzotasunaren kapitaina izan nintzen» dioen idazkuna, aipua okerra baita. MLK-k hauxe esan zuen, benetan: «Kapitain izan nintzela esan nahi baduzue, esan ezazue bakearen kapitaina izan nintzela. Esan izan nintzela justiziaren

kapitaina, zintzotasunaren kapitaina». Monumentua zinez ikusgarria da, hala ere. Martin Luther Kingen egun hartan, Obamaren bigarren inbestiduraren egunean, Washington Hirian nengoen; hain zuzen, Andy Shallalek Mos Def-ekin eta Sweet Honey in the Rock-ekin batera antolatutako Bakearen Aldeko Inbestidura Dantzaldian. Ekitaldia amaitutakoan, monumentua bisitatzea erabaki genuen gutako zenbaitek. Ez nuen uste monumentu hark hainbeste hunkituko ninduenik, baina harrigarria izan zen goizaldeko ordu bi eta erdietan hura ikustea, inguruan beste inor ez zela. Horman zehar ibili, eta haren gainean grabatutako zenbait aipu irakurri genituen. Sentiarazi zidan benetan bide luzea egin dugula baina aldi berean nabarmen egin dugula atzera. Nola heltzen diozue, orduan, aldi bereko aurrerabidearen eta atzerabidearen kontraesan horri? Ez dut alferrik aipatzen hori. Inork gutxik izaten du Pantera Beltzen Hamar Puntuko Programari begiratze-ko tarterik; hain zuzen ere, puntu horiek puri-purian daudelako oraindik. AEBko demokraziaren diskurtso ofizialean txertatuta dauden borrokak amaitutzat har daitezke. Hortaz, beltz-jendeak baditu eskubide zibilak. Dagoeneko ez dago eskubide zibilen alde borroka egin beharrik, eta askatasunaren aldeko borroka iraganeko kontua da. Horixe da egia, noski.

Hamar puntuak irakurtzeko asmoa nekarren, baina uste dut Google-n *Pantera Beltzen Hamar Puntuko Programa* idazteko eskatuko dizuedala. Hamar puntu horien artean ikusiko duzue hau: «Doako osasun-arreta nahi dugu beltz eta zapaldu guztientzat». Irakurri puntu hori orain, jendea kezkatzen dagoelarik Obamak aldeztutako osasun-arretarako programa dela eta. Programa hori ezer ez baino hobea delakoan nago, baina ez ezer ez baino askoz ere hobea. Puntu hau ere topatuko duzue: «Askatasuna nahi dugu, orain, AEBko

federazioko, estatuetak, konderrietako eta hirietako kartzeletan eta espetxe militarretan dauden beltz eta zapaldu guztientzat». Badakigu, Caplan irakasleak esan bezala, bi milioi eta erdi lagun daudela giltzapean eta, Michelle Alexanderren arabera,^{xxi} mendearen bigarren hamarkadan beltz gehiago dagoela kartzelatuta edo agentzia zentzatzailen zuzeneko kontrolpean, 1850ean esklabo-egoeran baino.

1960ko hamarkadatik gaur arteko protesta sozialak... Historiarekin borrokatzen saiatzea edo gure historiak nola bizi ditugun onartzea zaila zaigu, baina historiarekiko auziak badu beste hari-mutur bat ere: gaur egungo masa-ekintzak hedabideen eraginpean daude askotan, eta horrek berak berehala zaharkitu ditzake albisteak. Orduan, gure memoria historikoaren hondora amiltzen da duela urtebete eskas gertaturiko zerbait. Okupatu mugimendua, adibidez, sekulako indarrez piztu zen, eta, bere testuinguru historikoan, lotura izan zuen Egiptoko eta Tunisiako gertaerekin eta Wisconsineko langile publikoen erresistentziarekin. Argi eta garbi. Lotura oso argia izan zen garai hartan. Kanpamentuak jarri zituzten herrialde honetako hiri handi guztietan eta hiri txiki askotan, eta baita mundu osoan zehar ere.

Nik neuk aukera izan nuen Okupatu mugimenduaren Philadelphiako gunean izateko. [Oihu eta txaloak]. Philadelphia areto honetan dago, nonbait. Han izan nintzen, baita New Yorken eta Oaklanden ere, non martxa izugarri hura egin baikenuen, portua ixteko martxa izugarria. Eta, gero, Berlin eta Londres. Okupatu mugimenduak potentzial handia zeukan, eta badauka oraindik ere. Bada, ekar dezagun gogora mugimendu horren promesa. Ezin pentsa dezakegu

besterik gabe kanpadendak zutik ez daudelako –zenbait lekutan oraindik hala badaude ere– desegin denik % 99ren borroka. Ez al genuen asko ikasi denbora-tarte labur hartan? Okupatu mugimenduari esker hitz egin dezakegu kapitalismoaz modu ireki eta publikoan, 1930eko hamarkadatik hona ezinezko izan den modu batean. Horregatik uste dut ospatu egin behar dugula aukera berri hori, eta ohartu Okupatu mugimenduak sortutako espazio politiko batean bizi garela oraindik. Ezin pentsa dezakegu kanpadendak desagertu zirelako ezer geratu ez denik. Handia da geratu dena. Aktibismo-erakustaldi handi bat izan da, bereziki guneak hustean. Gero, duela ez hainbeste, Barack Obamaren bigarren garaipenaren lekuko izan ginen. Ordurako, Obama mesias bat izatea espero izan zuten guztiek bazekiten Ameriketako Estatu Batuetako presidentea zela, besterik ez. Ameriketako Estatu Batu arrazisten eta inperialisten presidentea, besterik ez. Jakina, guztioek espero dugu aldi honetan egoera hobetzea, baina ez da ezer hobetuko, zutitzen ez bagara dagokigun lana egiteko.

Askok ikasi genuen hauteskunde haietatik. Sinesgaitz samarra izan zen, baiki. Lehenengo hauteskundeak baino are sinestezinagoa. Lehen hauteskundeetan, jende gehienak itsuki begiratu zion hautagaiari berari. Hurrengoan, aldiz, hautagai errepublikanoak irabaz zezakeen beldur ginen gutariko asko, eta hura hondamena izango zen auzi politikoe-tarako. Gogoan dut guztiei esan niela ez nuela lorik egingo Romneyk galtzailearen onespenez hitzaldia egin arte. Gogoan dut Gore presidente berria zela pentsatuz joan nintzela ohera 2000. urtean eta zortzi urteko amesgaizto batean esnatu nintzela biharamunean. Romneyk ez zuen onspenez hitzaldia idatzi ere egin; garaipen-hitzaldia baino ez zuen idatzi, eta denbora

pixka bat behar izan zuen jendaurrean agertzeko. Ikusi genuen, bestalde, jendeak –gazteek, beltzek, latinoek– ez ziola men egin botoa ematera ez joateko kanpainari. Jendeak bost, sei, zazpi, batzuetan zazpi ordu ere pasatu zituen ilaran. Pentsatuko zenuten, beharbada, Hegoafrika askeko lehen hauteskundeez ari nintzela. Ez dezagun ahatz azken hauteskundeetako fenomeno zirraragarria. Zerbait irakatsi baitigu gure herrialdeaz eta gure ahalbideez.

Mintza gaitezen orain generoen arteko aldeaz: gizon baino askoz ere emakume gehiagok eman zuen botoa Obamaren alde: % 44k eta % 55ek, hurrenez hurren. Emakume beltzen artean, % 96k bozkatu zuen Obamaren alde, eta, gizon beltzen artean, berriz, % 87k. Latinoei dagokienez, emakumeen % 76k eta gizonen % 65ek. Baina, lehengora bueltatuz, nola irentsi gizon zuri gehienek Romneyri botoa eman izana? Beldurgarria da. Benetan beldurgarria. Zerbait erakusten digu arrazakeriaren iraupenari buruz ere. Aldi berean, haatik, erakusten digu gizon zuriek ez dutela herrialdeko agendaren gaineko kontrol eskusiborik. Garaipen handia da hori! Bide batez, gizon zuria bazara, ez duzu derrigor zeure burua identifikatu beharrik hizpide dudan *gizon zurien* talde horrekin.

Berriro heldu nahi nieke arestian immigranteen eskubideen aldeko kanpainaz esan ditudanei. Uzta-zue, hasteko, hauxe esaten –eta kritika gogorra da hau Obamarentzat; gauza askotan kritikatzan dut Obama–: nire iritziz, Guantanamok itxita behar luke dagoeneko. Eta ez genukeen Afganistanera joan behar. Era berean, ikuspuntu feminista erabiltzen saiatzen naiz nire kontraesanak lantzeko eta Obamaren alde egon eta hura aldi berean gogor kritikatzeko.

Kritikoa naiz, besteak beste, hain belaxka bilakatu zaigun diskurtso politikoarekin. Esaterako, jadanik

ezin hitz egin dezakegu langile-jendeaz. Noiz bihurtu ginen denok *erdiko klase*? Objektiboki *erdiko klase*koak garenok ere langile-klasearekin identifikatzen gara. Zerbait ez dago ondo, langile-klaseaz hitz egin ezin badugu. Kapitalismoaz hitz egin ahal izateko diskurtso-eremua zabaldu beharraz ari naiz; hau da, berriro sartu behar dugu langile-klasea gure diskurtsoetan. Jende txiroa, adibidez; langile-klaseaz hitz egin ezin badugu, nola hitz egingo dugu jende txiroaz? Nola hitz egingo dugu langabeez? Nola hitz egingo dugu kapitalismo globalak eta 1980ko hamarkadaz geroztiko desindustrializazio-prozesuek sortutako populazio-soberakin horretaz? Hitz egin behar dugu, halaber, immigranteen eskubideez, globalizazio-prozesuarekin estu lotuta baitaude immigranteen eskubideak. Nire ustez, ona da Obamak immigranteen eskubideen alde egiteko asmoa izatea, baina ez gara soilik DREAM¹⁶ legeaz ari. DREAM legea garrantzitsua da, baina ale txiki bat baino ez da. Ez da ia lehen pausoa ere. Horrez gainera, armadako kideei herritartasuna lortzeko bidea emateagatik DREAM legearen aurka daudenei esan nahi diet: auzi honetan ere, armadaren aurka egon zaitezke, eta, aldi berean, DREAM legearen alde. Halaber, gayen eskubideak aldeztu ditzakezu armadaren barruan, eta aldi berean esan Pentagonoa suntsitu nahi duzula.

Bestehainbeste esan daiteke LGBT gaien inguruko aktibismoaz ere, eta ez soilik ezkontza-berdintasunari dagokionez. Ez dakit zergatik hasi garen orain garrantzia ematen ezkontza-berdintasunari soilik. Baliteke ezkontza-berdintasuna garrantzitsua izatea

---

16 DREAM legea (Development, Relief, and Education for Alien Minors) adingabe atzerriarrentzako garapena, laguntza eta hezkuntza helburu dituen lege-proposamen bat da. 2001. urtean eraman zuten lehenengoz Senatura, baina oraindik ez da onartu.

eskubide zibilen barruan, baina urrunago joan behar dugu, eta ez soilik LGBT komunitateko kide diren guztiei arau heteronormatiboak aplikatu. Izan ere, gayen eskubideen aldeko mugimenduaren aldi feministan, zirrargarria izan zen, nire ustez, kritika egin zitzaiola ezkontzari, bereziki beltz-jendea ideologikoki zapaltzeko erabili zelako ezkontzaren instituzioa esklabotzaren garaian. Eta gogoan duzue nola gero Bushek esan zuen jendeak behar duena ezkontzea dela? Beltz txiroek behar duten guztia ezkontzea da, eta horrela konponduko al zaizkie arazo guztiak, bat-batean? Ezkontzaren kritika diodanean, ez naiz ari harreman intimoez, lotura emozional ez edo gure bizitzan ondoan nahi ditugun pertsonen aldera sentitzen ditugun loturez. Ez naiz horretaz ari. Instituzioaz beraz ari naiz, ondasunen banaketa bermatzeko diseinatu zen instituzio kapitalistaz.

Gure aktibismoan txertatu behar genituzke, halaber, islamofobia eta xenofobia murrizteko estrategiak. Islama eta terrorismoa parekatzeko saiakerei aurka egiten dieten musulmanak aldeztu. Islamarekin zerikusi handirik ez duen jendea ere mehatxaturik dago. Sikhak, adibidez, hil izan dituzte, beren turbanteei musulman-antza hartu dietelako. Aurrez esan dudan moduan, immigranteen eskubideak garrantzitsuak dira oso, eta ez gara soilik ari DREAM legeaz eta herritartasuna lortzeko bideez; esku zabalik hartu behar duguekonomiaren motorra den lanaren zati handi bat egiten duen jendea: nekazaritzako langileak, zerbitzu eta langileak, beltzek egin ohi zituzten lanak egiten dituzten pertsonak. Beltzen historiaren eta beltzen askatasunaren aldeko mugimenduaren parte izan behar luke horrek.

Denbora gehiago banu, ezinduen inguruko kontuez mintzatuko nintzateke. Baina, denbora agortu

dudanez, aipatu besterik ez ditut egingo denbora alde izanez gero hizpide hartuko nituzkeenak. Hitz egingo nuke elikagai-politikaz eta hainbeste pertsona gaixoarazten dituen eta animaliei halako sufrimendua eragiten dien elikagai-ekoizpen kapitalistaz. Hitz egingo nuke sakonago Palestinaz. Iruditzen zait beltzen askatasunaren aldeko borroka hainbat modutan hedaturik dagoela ^{xxi}. mendean, eta AEBn beltzen askatasunaren aldeko borrokekin bat egin dugunok bat egin behar genukeela orain Palestinako neba-arrebekin.

Azkenik, aktibismo aurrerakoiarekin eta eraldatzailearekin engaiatu nahi badugu, bada gogoan izan beharreko printzipio bat. Martin Luther Kingekin lotutako printzipio bat da, eta gure mugimendu guztietako goiburua behar luke izan: «Justizia zatiezina da. Nonahiko injustizia nonahiko justiziaren aurkako mehatxua da».

HAMAR

ELKARTASUN TRANснаZIONALA

Istanbulgo Boğaziçi Unibertsitatean
emandako hitzaldia (2015eko urtarrilaren 9a)

Hrant Dink sinbolo ahaltsua da oraindik ere kolonialismoaren, genozidioaren eta arrazakeriaren aurkako borrokan. Haren ametsa –justizia, bakea eta berdintasuna– ezereztu zitekeela uste zutenek jakin behar dute hura akabatuz ezin konta ahala Hrant Dink sortu zirela, mundu osoko jendeak «Hrant Dink naiz!» oihukatu zuenean. Badakigu justiziaren eta berdintasunaren aldeko haren borrokak bizirik dirauela. Arrazakeriaren, genozidioaren eta kolonialismo okupatzailearen aurkako erresistentzia globalari begira, uste dut garrantzitsua dela nolako ahalegina ari den egiten herrian giro intelektual bat sortzeko, Armeniako genozidioak gaur egun zer eragin daukan aztertzeko. Hrant Dinken espiritua bizi da, eta hazten eta indartzen ari da.

Poztekoa zait Hrant Dink omendu duten goimailako hizlarien zerrenda luze-luze horretan sartzeko

egokiera izatea. Esan behar dut kikildu samarrik ere bagoela aukera hau dela eta. Badakit hitzaldi hauetan parada izan duzuela Arundhati Royri eta Naomi Kleini, Noam Chomskyri eta Loïc Wacquant entzuteko. Beraz, zuen itxaropenen mailan egotea espero dut.

Esan dezadan, baita ere, pozik nagoela Hrant Dinken bizitza eta lana gogoratzeko ospakizunak eman didalako bizitzan lehen aldiz Turkiara etortzeko aukera. Zaila da sinesten zenbat hamarkada behar izan ditudan azkenean herrialde honetara etortzeko, oso gaztea nintzenetik amestu baitut Istanbulen, bereziki Turkiako geografiaren, politikaren eta bizitza intelektualaren eragina jaso nuenetik, unibertsitate hau ezagutu eta James Baldwin lagun handiaren eragina jaso nuenetik, hezteko balio izan baitzidaten denek ere. Gogoan dut, eta kontatuko dizuet, aktibista oso gaztea nintzelarik –zahartu ahala, oroitzena eta pentsamenduak gaztetu egiten zaizkit, antza– Nâzim Hikmeten hitzak irakurri nituela, garai hartako komunista on guztiek bezala, eta inspiratu egin nindutela. Eta esan dezaket, ni neu kartzelan nengoelarik, animatu eta adoretu egin nindutela Turkiatik iritsitako elkartasun-mezuek eta hemen Turkian nire alde antolatutako ekitaldien berri izateak. Esan bezala, ezin sinetsi dut hau denik Turkiara egiten dudan lehen bidaia. Frankfurt graduondoko eskolan nengoela, ahizpak bidaia aparta egin zuen Turkiara, eta esan beharko diot neu ere iritsi naizela azkenean, berrogeita hamar urte geroago.

Hau denez Turkiara egin dudan lehen bidaia, eskerrak eman nahi nizkieke egun haietan ni askatzeko kanpainarekin bat egin zuten guztiei, eta gurasoak edo, beharbada, aitona-amonak ni babesteko nazioarteko mugimenduan izan zituztenei. Uste dut garrantzitsuekina ez dela FBIren hamar bilatuenen zerrendan egon

nintzela –nahiz horrek gaur egun txaloak eragiten di-tuen; horrek erakusten dizu zer gertatzen den behar bezain luze bizi izanez gero: historiaren indar eral-datzailea–, baizik eta lorrezina zirudiena lortu zuela nazioarteko kanpaina itzel hark. Esan nahi baita, ozto-po guztien gainetik irabazi genuen garai hartan AEBko pertsonaia boteretsuenen aurkako norgehiagoka. Ez dezagun ahatz orduan Ronald Reagan zela Kaliforniako gobernadorea, Richard Nixon AEBko presidentea, eta J. Edgar Hoover, berriz, FBIren burua.

Maiz galdetzen dit jendeak nola nahi nukeen bestek ni gogoratzea. Erantzuten diet ez nauela hain-beste kezkatzen nola gogoratuko nauen jendeak pertsona gisa. Nahi nuke, ordea, jendeak gogoratzea nire askatasuna eskatzeko sortu zen mugimendua ga-raile izan zela. Gainditu ezinezko oztopenen aurkako garaipena izan zen, errugabea nintzen arren. Susmoa zegoen, AEBko indar horien boterea hain handia izanik, edo gas-ganberan edo bizi guztirako espetxean amai-tuko nuela. Mugimendu horri esker nago gaur hemen zuekin.

Turkiarekin izan dudan harremana beste elkartasun-mugimendu batzuek moldatu dute. Duela ez hainbeste, nire elkartasun eta babesa agertzen saiatu nintzen hemen, Turkian, F motako kartzelei kontra egin zieten –haien artean, hil arteko baraualdian egon ziren presoek–. Halaber, ahalegina egin dut Abdul-lah Ocalanen, Pinar Seleken eta beste preso politiko batzuen inguruan elkartasuna sorrarazteko ere.

Herrialde honekin izan ditudan harreman his-torikoak nazioarteko elkartasunaren inguruabarrek baldintzatu dituztenez, *Elkartasun transnazionala: arrazakeriaren, genozidioaren eta kolonialismo okupatzai-learen aurka* izena jarri diot hitzaldiari, zertarako eta balizko etorkizunak iradokitzeke, munduko hainbat

lekutako –bereziki AEBko, Turkiako eta Palestina okupatuko– mugimenduak lotuko dituzten sare posibleak proposatzeko.

Genozidio terminoa erabili izan da, eskuarki, Nazio Batuen Erakundearen Genozidio Delitua Prebenitzeari eta Zigortzeari Buruzko Hitzarmenak definitzen dituen egoera berezietarako. Hitzarmen hori 1948ko abenduaren 9an onartu zen, Bigarren Mundu Gerrako faxisten zafraldiaren ostean. Zuetariko batzuek eza-gutuko duzue beharbada hitzarmenaren testua, baina ekar dezadan hona, nolanahi ere:

Hitzarmen honetan, genozidiotzat hartzen da egin-tza hauetatik edozein, halakoak egiten direnean nazio-, etnia-, arraza- edo erlijio-talde bat oso-osorik edo zati batean suntsitzeko asmoarekin: talde bateko kideak hiltzea; talde bateko kideen osotasun fisiko edo mentalari lesio larriak eragitea; talde bat, nahita, oso-osorik edo zati batean suntsiketa fisikoa ekarriko dioten bizitza-baldintzen menpean ezartzea; taldearen barruan jaiotzak eragozteko neurriak ezartzea; eta haurrak halabeharrez lekualdatzea talde batetik beste talde batera.

Hitzarmen hori 1948an onartu zen, baina AEBk ez zuen berretsi 1987ra arte, ia berrogei urte igaro eta gero. Hala ere, hitzarmena onartu eta hiru urte baino igaro ez zirenean, AEBko Eskubide Zibilen Kongresuak eskari bat egin zion Nazio Batuen Erakundeari, AEBko beltzen aurkako jazarraldia genozidiotzat har zedin. Ospe handiko pertsonak sinatu zuten eskaria; tartean, garai hartan gobernuaren mehatxupean zegoen W.E.B. Du Boisek. New Yorken, Paul Robesonek aurkeztu zion eskakizuna NBERi, eta, Parisen, berriz, eskubide zibilen abokatu William L. Pattersonak. Patterson Eskubide Zibilen Kongresuaren burua zen orduan. Alderdi Komunistako kide beltza zen, eta Scottsboroko

Bederatzien abokatu defentsari ezaguna. AEBra itzuli zenean, pasaportea kendu zioten. Garai hartan, komunistak eta komunista izatea leporatzen zietenak mehatxupean zeuden zinez.

Eskari horren sarreran, hitz hauek irakur daitezke: «Estatu Batuetako hirietako beltzen ghetto krudeletatik, hegoaldeko kotoi-plantazioetatik kanpo dator masa-hilketa arrazistei buruzko agiri hau, heriotza goiztiarra, txirotasuna eta gaixotasuna dakartzaten asmo txarreko baldintzek nahita okertutako eta desitxuratutako bizien adierazgarri. Agiri honek ozen eskatzen du kondena eta injustizia izugarri horiek amaitzeko, egunero urratzen baitute –eta gero eta gehiago– Nazio Batuen Erakundearen Genozidio Delitua Prebenitzeari eta Zigortzeari Buruzko Hitzarmena». Honela jarraitzen du: «Berresten dugu, beraz, Estatu Batuetako herritar negro zapalduak, segregatuak, diskriminatuek eta luzaroan indarkeriaren jomuga izandakoek genozidioa jasaten dutela gobernuaren arlo guztietako politika iraunkorren, kontzienteen eta bateratuen ondorioz».

Jarraian, adierazten dute –hitzarmenaren arabera– talde bateko kideen aurkako hilketei buruzko frogak igorriko dituztela. Aipatzen dituzte polizia egitako hilketak (1951koak) eta banden, Ku Klux Klanen eta beste talde arrazista batzuen hilketak. Diotenaren arabera, frogak hau erakusten dute: milaka pertsona «hil arte jipoitu dituzte preso kateatuen ilaretan,¹⁷ polizia-etxeetako atzeko geletan, konderrietako espetxeetako ziegetan, barrutietako polizia-etxeetan eta hirietako kaleetan; errua egotzi eta hil egin dituzte, forma juridiko faltsuen eta legezko burokraziaren bidez».

17 Elkarri katez lotuta lan fisiko gogorra egin behar izaten zuten preso talde horiek. Zigor-sistema hori Estatu Batuetako Hegoaldean erabili zen, batik bat.

Era berean, adierazten dute beltz ugari hil zituztela zuri bati sir ez esateagatik, kapelak kenduta ez agurtzeagatik edo ez pasatzen uzteagatik.

Genozidioaren aurkako eskari historiko hori aipatu dut ezer baino lehen, hain zuzen, garai hartan horrelako akusazioa egin zitekeelako armeniarren aurkako masa-sarraskia, heriotzaren martxa, haur lapurtuak eta kultura menderatzailean asimilatuak izateko saiakera salatzeko. *My Grandmother* [Nire amona] liburu zinez hunkigarria irakurria dut, Fethiye Çetinen memoria armeniar-turkiarra. Ziur nago areto honetako guztiek irakurri duzuela. Han ikasi nuen, bestek beste, bi milioi turkiarrek izan dezaketela gutxienez armeniar jatorriko aitona-amonaren bat eta, arrazakeria nagusi denez, jende askori eragotzi diotela bere familiaren historia ikertzea.

My Grandmother irakurri bitartean, Claude Meillassoux izeneko antropologo marxista frantses baten lanaz gogoratu nintzen. Jatorriarekin lotutako isiltasun inposatu horrek gogorarazi zidan hark emandako esklabotzaren definizioaren muina *heriotza sozial* kontzeptua dela. Heriotza sozial moduko batekin lotuta definitu zuen esklaboa: esklaboa, *non née* edo jaio gabeko pertsona baten gisa. Eta, jakina, kalte psikiko kolektibo larria eragiten du norberaren jatorriaren inguruan berririk ez izateak. Estatu Batuetan, nire adineko afrikar jatorriko jendeak ondo daki zer den gure jatorria aurkitu ezinaren sentimendu hori; nire kasuan, amona bat. Jatorriaren gabezia horrek eragina du orainean eta etorkizunean. Nola ez, *My Grandmother*rek xehetasunez kontatzen ditu garbiketa etnikoaren prozesua, heriotzaren martxa, jendarmeez egindako hilketak, eta kontatzen du nola bere amonaren amonak uretara bota zituen bere bilobetako bi, zubi bat gurutzatzean, eta nola bere burua ere bota

zuen uretara, haiek ito zirela ziurtatu ondoren. Pasarte horrek AEBko esklabotzaren deskribapen historikoaren oihartzuna zekarkidan, nola ama batzuek beren haurrak hil zituzten esklabotzaren indarkeriatik libratzeko. Nobel saria jaso zuen Toni Morrisonen Maitea eleberriak istorio horietako bat du oinarri; Margaret Garnerren istorioa, hain justu.

1951ko genozidio-eskaria gogora ekarri dut, horrez gainera, AEBn oraindik bere horretan dirautelako eskari hartan aipatzen ziren egoeretako askok eta askok. Analisi horrek laguntzen digu ulertzeko AEBko estatu-indarkeria arrazista garaikidea zeinen sakon dagoen erroturik genozidioaren historietan; Ameriketako biztanle indigenen kolonizazio genozida barne, noski. Craig Wilder historialariak duela gutxi atera duen liburu batean kontatzen duenez, Ivy League-ko unibertsitateak esklabotzaren gainean sortu ziren, eta instituzio horretan sakon inplikaturik daude; mundu osoan ezagun dira unibertsitateok: Harvard, Yale, Princeton eta beste zenbait unibertsitate (nork ez du ezagutzen Harvard izena). Wilder batez ere –eta hau da, nire iritziz, ikerketaren alderdirik garrantzitsuenak– ohartzen da ezin kontatu duela esklabotzaren eta AEBko goi-mailako hezkuntzaren historia aldi berean natibo amerikarren kolonizazio genozidaren historia-ren berri eman gabe.

Uste dut garrantzitsua dela arreta jartzea horrelako ikuspuntu batek dakartzan inplikazio metodologiko zabalagoetan. Gure historiak ez dira inoiz bakartuak izan. Besteen istorioak ezagutu ezean, ezin konta dezakegu, egiazki, guretzat daukagun historia. Eta askotan ohartzen gara besteen istorio horiek gure istorioak direla benetan. Horixe da Jacqui Alexander soziologo feminista beltzaren gomendioa: «Ikasi ahizpen istorioetatik». Prozesu dialektiko bat da,

gure istorioak etengabe berriro kontatzeko eskatzen diguna, berrikusteko, berriro kontatzeko eta berriro plazaratzeko. Hortaz, ezin egin dugu ezjakinarena, ezagutuko ez bagenu bezala arrazarekin, klasearekin, etniarekin, nazionalitatearekin, sexualitatearekin eta gaitasunarekin lotutako egoerak.

Ezin dut ulertu nola onar dezakezuen herrialde honen iragan inperiala turkiarrok –bi egun eta erdi baino ez daramatzat hemen oraindik, baina ikasi dut hobe litzatekeela *Turkian bizi den jende* esatea–. Ikasi dut, ordea, Hrant Dinki, Fethiye Çetini eta beste batzuei esker, posible izan behar duela askatasunez hitz egiteak, posible izan behar duela adierazpen-askatasunarekin engaiatzeak. Garbiketa etnikoek aitortza merezi dute historiaren orrietan, eta hala merezi dute, orobat, Otomandar Inperioaren amaierako populazio-trukeek, zeinek askotariko indarkeria eragin baitzuten populazio ugarirengan –greziar, siriar eta, nola ez, armeniarrengan–. Herritarrek, ezinbestean, gertaera horien eta hemengo kurduen historiaren gainean hitz egin behar dute, benetako eraldaketa sozial bat irudikatu eta are gauzatu aurretik.

Badiotsuet Estatu Batuetan desabantaila handia dugula horretan, ez baitakigu nola hitz egin indigenen aurkako genozidioari buruz. Ez dakigu nola hitz egin esklabotzari buruz. Bestela, inork ez zuen pentsatuko arrazakeriaren osteko aro batera salto egingo genuenik gizon beltz bat presidente hautatze hutsarekin. Ez dugu onartzen guztiok lurralde kolonizatu batean bizi garela. Eta, bitartean, natibo amerikarrak pobrezia gorrian bizi dira, erreserbetan. Preso-tasa benetan altuak daukate –izan ere, *per capita* preso-tasarik altuena–, eta neurriz gaindi jasaten dituzte alkoholismoa, diabetesa eta halako gaitzak. Bitartean, kirol taldeek iseka egiten diete indigenei, izendapen arrazista gutxiesgarriekin;

Washington Redskins [Washingtoneko azal-gorriak], kasurako. Ez dakigu nola hitz egin esklabotzari buruz, biktima/biktimario egitura baten barnean ez bada; baina horrek polarizazioa eta inplikazioa areagotzen ditu.

Hala ere, aktibista gazteak ikasten hasiak dira nola kontuan hartu istorio horien intersektzioak eta nola gurutzatzen eta gaineztatzen diren istorio horiek. Hortaz, indarkeria arrazistaren iraunkortasuna analizatzen saiatzen garenean –gizon beltz gazteen kontrakoa da gehienbat, azkenaldian sarri entzun dugun moduan–, ezin ahaztu dugu indarkeria arrazista bere testuinguruan kokatu behar dugula.

Hemen, Turkian, guztiek dakizue joan den udazkenean eta udan jendea kalera atera zela Fergusonen, Missourin, herrialde osoan –New Yorken, Washingtonen, Chicagon, Mendebaldeko Kostaldean– eta mundu osoko beste hainbat lekutan, aditzera emateko ez daudela estatu-indarkeria arrazista onartzeko prest. Jendeak kalea hartu zuen, «Justiziarik ez, bakerik ez, polizia arrazistarik ez» esanez. Jendeak esan du beltzen biziak axola duela, nahiz ohiko polizia-ekintzek eta barrutietako fiskalen eta poliziaren arteko lankidetzak besterik erakusten duten. Beltzen biziak axola du. Eta kaleak hartuko ditugu, eta ahotsa goratuko dugu, aldaketa agendan dagoela ziurtatu arte. Udazkenean, sare sozialek gainezka egin zuten mundu osoko jendeak bidalitako elkartasun-mezuekin, ez bakarrik Fergusonen Michael Brown hil zuen polizia kondenatu ez zutenean, baizik eta baita New York Hirian Eric Garnerren kasuan epaimahai handiak hartutako erabakiari erantzuteko ere. Mundu osoan izan ziren manifestazio haiek argi baino argiago utzi zuten zer-nolako ahalmen handia dagoen elkartasun transnazionala sortzeko.

Alde batetik, horrek esan nahi du beharbada

aukera iritsiko zaigula aro neoliberal honetan bizi dugun indibidualismo erosotik irteteko. Ideologia neoliberalak norbanakoei erreparatzera garamatza, geure buruari, banakako biktimei, banakako delitugileei. Nola konpon ote liteke estatu-indarkeria arrazistaren arazo potoloa historia horren karga banakako poliziakideengan jarrita? Nola pentsa genezake halakoak auzipetzea, haien kontra mendekatzea, aurrerapausoa litzatekeela arrazakeria ezerezteko bidean? Ez da oso zentzuduna pentsatzea poliziakideak ez auzipetzeagatik bakarrik gertatu zirela mundu osoko elkartasun-adierazpen horiek guztiak. Ez dut esan nahi norbanakoei ardura eskatu behar ez zaienik. Indarkeriazko ekintza arrazista batean edo ekintza terrorista batean parte hartzen duen orori egotzi behar litzaioke horren ardura. Esan nahi dudana zera da: halako ekintzak bultzatzen dituzten baldintza soziohistorikoak kontuan hartzen dituzten proiektuei heldu behar diegula.

Bada denbora gure arteko zigor modu nagusiak –hots, heriotza-zigorra eta kartzelatzea– deuseztatzeko ahaleginetan ari naizela. Argitu nahi dut ez naizela horretan ari soilik heriotza-zigorra eta kartzela-zigorra jasaten dituzten biktimenganako enpatiagatik, gehien-gehienak koloreko pertsonak baitira, baizik eta zigor modu horiek alferrekoak direlako. Zigortzeko era horiek alferrekoak dira kontuan hartuz gero kartzelan dauden pertsona gehienak gizarteak huts egin dielako daudela han (hezkuntzarako, lanerako, etxebizitzarako edo osasun-arretarako aukerarik izan ez dutela eta). Uztazue esaten kriminalizatzeak eta kartzelatzeak ezin konpon litzaketela bestelako arazo batzuk.

Ez dute konpontzen sexu-indarkeriaren arazoa ere. *Feminismo kartzelazale* berrikitan erabiltzen hasitako termino bat da. *Feminismo kartzelazaleek* –hau da, genero-indarkeria baliatzen dutenak kriminalizatzeko

eta kartzelatzeko eskatzen duten feminismoek-
estatuari egiten diote lana. *Feminismo kartzelazaleek*
estatuari egiten diote lana, estatuaren indarkeria eta
errepresioa harturik heteropatriarkatua amaitzeko
eta, zehatzago, sexu-erasoak amaitzeko bidetzat.
Baina alferrik da estatuaren errepresioan zuzenean
parte hartzen dutenentzat ere. Polizia asko ere
egoten dira koloreko komunitateak kriminalizatzen
dituen arrazakeriaren eraginpean, eta ez polizia
zuriak bakarrik; polizia beltzak eta koloreko poliziak
ere badaude polizia-lana estrukturalki taxutzen
duen arrazakeriaren eraginpean. Arrazakeria horren
eraginpean egonik ere, norbanako gisa ez lukete izango
halako ideiarik. Beraz, besterik gabe norbanakoari
bakarrik erreparatuz gero, norbanakoa aberrazio bat
balitz bezala, oharkabea bat egiten dugu indarkeria
hori bera birsortzeko prozesuarekin, nahiz eta haren
aurka egon.

Nola gaindi genezake batik bat banakako
delitugileei arreta jartzen dien pentsamoldea?
Fergusonen, Michael Brownen kasuan, berehala izan
genuen poliziaren militarizazioaren berri, irudietan
erakutsi zituzten uniforme, ibilgailu eta arma militarrek
zirela medio. AEBko poliziaren eta herrialde osoko
indar polizialen militarizazioak Israelgo gobernuaren
laguntza izan du hein batean. Irailaren 11ko atentatuak
gertatu eta gutxira, herrialde osoko indar polizialei
trebakuntza eskaintzen hasi zen Israelgo gobernuak.
Horretaz ari garela, St. Louis konderriko poliziaburuak
-Ferguson St. Louis konderriko herrixka bat da-, Timothy
Fitch-ek, kontraterrorismoko prestakuntza jaso zuen
Israelen. Herrialde osoko konderrietako sheriffak eta
poliziaburuak, FBIko agenteak eta artezilariak Israelera
joan izan dira terrorismoari nola aurre egin ikastera.

Esan nahi dudana zera da: polizia-indarkeria

arrazistak, bereziki beltzen aurkakoak, oso historia luzea du, are esklabotzaren garairainokoa, baina gaur egungo testuingurua erabakigarria da zinez. Aztertuz gero terrorismoaren eta kontraterrorismoaren praktikek eta teoriak zer modutan birsortu eta korapilatu duten arrazakeria, bat ohartzen da zein premiazkoa den aliantza politiko posibleak irudikatzea elkartasun transnazionalera bidean urratsak egiteko. Joan zen udan Fergusonen izan ziren protestek kontu ohargarri bat utzi zuten: sare sozialen bidez eta telebistaz jasotako irudietan, aktibista palestinarrek igarri zuten Fergusonen erabilitako negar-gasak Palestina okupatuan haien aurka erabiltzen zituzten negar-gas berberak zirela. Izan ere, AEBko enpresa batek, Combined Systems Incorporated izenekoak, CTS zigilua jartzen die bere negar-gasei. Aktibista palestinarrek, Fergusoneko poto horiek ezagutu zituztenean, negar-gasari aurre nola egin aholkatu zieten, Twitterreko mezuen bidez, Fergusoneko manifestariei. Gomendio hauek eman zizkieten, besteak beste: «Ez egon poliziarengandik oso urruti. Haiengandik gertu bazaudete, ezin jaurti dute gasik», bestela beren burua ere gaseztatuko bailukete. Ohar interesgarri mordoa egin zieten Fergusoneko aktibista gazteei, zeinek ziurrenik bizitzan lehenengoz aurre egin behar izan baitzioten negar-gasari. Ez zeukaten, nonbait, aktibista zaharragook negar-gasarekin daukagun esperientziarik.

Azaltzen saiatzen ari naiz lotuta daudela, batetik, AEBko poliziaren militarizazioa eta, bestetik, Palestina okupatuan, Zisjordanian eta Gazan jendearen kontra egiten diren eraso etengabeak –bereziki Gazan, lehengo udan jendearen aurka erabili zuten indarkeria militarra kontuan hartuta–. Halako loturek, bada, bestelako testuinguru bat eskaintzen digute po-

liziaren indarkeria arrazistaren etengabeko ugaritzea aztertzeke.

Ahotan hartu nahi dut AEBren historiako preso politikorik ezagunenetariko bat ere: Assata Shakur du izena. Assata Kuban bizi da orain, eta Kuban bizi izan da 1980ko hamarkadaz geroztik. Duela ez hainbeste, munduko hamar terroristarik arriskutsuenen artean sartu zuten. Neu ere FBIren hamar bilatuenen zerrendan egon nintzela aipatu denez, nahi nuke zuek pentsatzea zer dela-eta erabakiko zuten emakume hori, Assata Shakur, zerrenda horretan sartzea. Irakur ezazue haren historia. Liluragarria da, zeharo, haren autobiografia. Faltsuki eta iruzurrez, askotariko delituak egotzi zizkioten. Ez ditut aipatu ere egingo. Biografian irakur dezakezue haien berri. Errugabetzat jo zuten kasu guztietan, azken-azken auzibidean izan ezik. Aitzinsolasa idatzi nuen haren autobiografiaren bigarren ediziorako. Assata ni baino urte batzuk gazteagoa da: ia hirurogeita hamar urte ditu orain. Bizimodu joria izan du Kuban: ikasi eta irakatsi egin du, eta artearen munduan jardun. Orduan, zergatik erabaki zuen bat-batean Segurtasun Nazionalak hura munduko Hamar Terrorista Bilatuenen Zerrendan sartzea?

XX. mendearen amaierako beltzen askapen-mugimendua atzeraeraginez kriminalizatu nahi izan zuten, garai hartan buruetako bat izan zen eta atergabe jazarria izan zen emakumeetako baten aurka eginez; eta hori, nire ustez, jendea gaur egungo borroka politiko erradikaletatik aldenarazteko saiakera bat da. Horregatik naiz beti hain zuhurra *terrorista* hitzaren erabilerarekin. Zuhurra naiz, badakidalako aitortu gabeko terrorismoaren historia jasan dugula. Hegoaldeko hiririk segregatuenean jaio nintzenez,

lehen oroitzapenetan ditut gure familiaren etxeko kalearen bestaldean lehertzen ziren bonbak, besterik gabe beltz batek han etxea erosi zuelako. Bagenekien, jakin, Ku Klux Klaneko kideak zirela etxe eta elizetan bonbak zartarazten zituztenak. Ezaguna egingo zaizue beharbada 1963an gertatu zen Hamaseigarren kaleko eliza baptistaren kontrako bonba-atentatua. Nire familiarentzat oso gertukoak ziren lau neska gazte hil ziren. Jakizue hura ez zela ezohiko gertakari bat izan. Halako bonba-atentatuak etengabe gertatzen ziren. Zergatik ez da terrorismotzat hartzen orduko hura? Horregatik naiz hain zuhurra hitz horren erabilerarekin, motibazio politiko batekin lotuta dagoelako ia beti.

Amaierara heltzen ari naiz, eta esan dezadan teoria eta analisi feministaren garrantziaz aritu nahi dudala zertxobait zehazkiago. Ez naiz ariko soilik entzuleen artean zaudeten emakumeentzat, uste baitut feminismoak orientabide metodologikoa eskaintzen digula ikerketa serioan eta aktibista-lan antolatuan ari garen guztioi. Ikuspuntu feministak harreman sozialak ulertzen saiatzea eskatzen digu, nahiz haien arteko loturak hasieran maiz susmo hutsak diren. Guztiok ezagutzen dugu «Pertsonala politikoa da» leloa. Ez du soilik esan nahi maila pertsonalean bizi dugunak inplikazio politiko sakonak dituela; horrez gainera, ideologiak eragin handia du gure barne-bizitzan eta gure bizitza emozionalen ere. Guk geuk egiten dugu maiz estatuaren lana gure barne-bizitzetan. Askotan gure bizitza emozionalaren eta geure alderik intimoena dela uste dugun hori beste nonbait sortua da, eta arrazakeriari eta errepresioari lotutako lanak egiteko errekrutatua.

Gutariko batzuek beti egin izan ditugu loturak, kartzelako lanaz ari garelarik, kartzelan gertatzen diren

emakumeen aurkako erasoen eta kartzela abolitzeko proiektu zabalagoaren artean. Eta proiektu zabalago horrek behartzen gaitu elkartasun transnazionalerako eginahalean aritzera gu ere. Horrek esan nahi du aztertu beharrean gaudela gure bizitzetako zenbait dimentsio –harreman sozialak, testuinguru politikoa–, baina baita geure barne-bizitzak ere. Interesgarria da nola asmatu duten bete-betean korporazioek kapitalismo globalaren aro honetan: asmatu dute nola iritsi maiz gure ametsik ezkutuenak ondasun kapitalisten bidez adieraztera garamatzaten bizitzako alderdietara. Hala, barneratuta daukagu truke-balioa, *Kapitalaren* egileek inola ere irudikatuko ez zuketen moduan. Baina hori beste hitzaldi baterako gaia da.

Azpimarratu nahi dut megakorporazioek argi eta gabi ulertu dutela nola dauden lotuta kontu batzuk, nahiz guk sarri uste dugun bereizita daudela. Korporazio horietako bat G4S da, munduko segurtasun-korporaziorik handiena. G4S aipatu dut badakidalako Frantziak egun bizi duen egoerari etekina ateratzen saiatuko dela, Naomi Kleinen hondamendi-kapitalismoaren analisiak iradokitzen duen moduan. G4S-k –akaso zuetako batzuek jakingo duzuenek– zeresan handia izan du Palestinaren okupazioan: kartzelen kudeaketan eta kontrol-postuetako teknologian. Nahasita egon da paperik gabeko immigranteen heriotzetan ere. Aipatzekoa da Jimmy Mubengaren kasua. G4S-ko agenteek hil zuten, Britainia Handian, Angolara deportatzen ari zirela. G4S-k kartzela pribatuak zuzentzen ditu Hegoafrikan, eta Afrika osoko korporazio-enpresarik handiena da. G4S-k, kartzelen jabe eta kudeatzaile den megakorporazioak, armadak armaz hornitzen ditu; segurtasuna eskaintzen die rock-izarrei, eta, gainera,

abusuak jasandako emakumeentzako eta arriskuan dauden neska gazteentzako zentroak ere kudeatzen ditu. Hori aipatzen dut badirudielako ongi sumatu dutela non dagoen guk geuk aspaldi sumatu beharko genuen lotura.

Korporazio erraldoiez ari garela, entzun dut ikasleek protesta arrakastatsua egin dutela Starbucksen aurka. Gaur al da Starbucks campus honetan zabalik egongo den azken eguna? Eskerrak! Bereziki kafe turkiarrak alde handia ateratzen diolako Starbucksetik espero litekeen edozeri.

Nire azken adibidea ere AEBko adibide bat da, baina herrialde bat bera ere salbu uzten ez duen pandemia global baten isla da, halaber. Sexu-indarkeriaz, sexu-jazarpenaz eta sexu-erasoez ari naiz. Indarkeria intimoa eta estatu-indarkeria ez daude bereizita. Non ikasten dute indarkeria intimoaren egileek nola balia-tu indarkeria? Nork erakusten die indarkeria balekoa dela? Hori beste kontu bat da, jakina. Marissa Alexander izeneko emakume gazte baten kasua ekarri nahi nuke hona. Ezagutzen dituzue Michael Brown eta Eric Garner izenak. Gehitu zerrenda horri Marissa Alexander. Emakume beltz gazte horrek muturreraino joan behar izan zuen senar oldarkorraren erasoak galarazteko. Tiro egin zuen airera. Ez zuen inor jo. Hala ere, George Zimmerman –Trayvon Martinen hiltzailea; ezagun izango zaizue izena– errugabe jo zuten barruti judizial berean, hogeituroko kartzela-zigorrera kondenatu zuten Marissa Alexander, bere burua sexu-erasoetatik babesteagatik. Duela gutxi, epaia berrikusi eta hirurogei urtera aldatzeko aukera zegoela eta, akordio batera heldu zen, eta eskumuturreko elektronikoko bat eraman beharko du hemendik aurrera.

Indarkeria arrazista eta sexu-indarkeria ez dira

praktika toleratuak soilik: sustatu egiten dira esplizituki –eta, esplizituki ez bada, inplizituki–. Halako indarkeria moduak onartzen direnean –eta, askotan, ezkutuan edo ikusezin bihurturik egoten dira–, bazterkeria eta diskriminazio estrukturalaren adibiderik larrienak izan ohi dira. Uste dut garrantzitsua litzatekeela analisi horretan sakontzen jarraitzea, baina, amaitzeko, zera esango dut: feministek maiz interseksionalitate esaten dioten hori dela gure erronkarik handiena nazioarteko elkartasuna eta muga nazional ez haraindiko konexioak sendotzeko eginahal honetan. Ez hainbeste identitateen arteko interseksionalitatea, baizik eta borroka arteko interseksionalitatea.

Ez dezagun ahatz Tahrir plazak eta Okupatu mugimenduak mundu osoan izan zuten eragina. Eta, Istanbulen bildu garenez, ez ditzagun ahatz Taksim Gezi parkeko manifestariak. Sarritan, jendeak dio mugimendu horietan ez zegoela liderrik, ez zegoela manifesturik, ez agendarik, ez eskakizunik, eta horregatik egin zutela huts mugimenduek. Nabarmendu nahi nuke, ordea, orain dela urtebete baino gehixeago hil zen Stuart Hallen gomendio hura: bereizi emaitza eta eragina. Aldea baitago emaitzaren eta eraginaren artean. Askok uste dute kanpamentuak kendu zituztelako eta handik ezer zehatzik sortu ez zelako ez dagoela emaitzarik. Baina pentsatzeak ekintza irudimentsu eta berritzaile haiek eragina izan zutela eta jendeak ikasi zuela une haietan estatuaren egiturarik gabe elkarrekin egoten eta polizia deitzeko bultzadari amore eman gabe arazoak konpontzen, bada, horrek benetako inspirazioa izan behar luke etorkizunean elkartasun transnazionalak eraikitzekeo lanerako. Ez al dugu irudikatu nahi, Hrant Dinkek eskatu zigun moduan, askatasuna eta justizia mundu osoan barrena zabaltzeko, Turkian, Palestinan,

Hegoafrikan, Alemanian, Kolonbian, Brasilen, Filipinetan nahiz AEBn?

Hala bada, benetan ezohikoa den zerbait egin beharko dugu: sekulako ahalegina egin beharko dugu. Ezin jardun dugu betiko eran. Ezin hartu dugu zentroa ardatz. Ezin izan gara moderatuak. Prest egon beharko dugu zutitzeko eta, adorea bildurik, gure adimen kolektiboarekin eta gure gorputzekin ezetz esateko.

TESTUAN AIPATUTAKO ZENBAIT ERAKUNDE

Alternative Masculinities

Maskulinitate Alternatiboak

American Studies Association

Amerikar Ikasketen Elkarteak

ANC - African National Congress

Afrikako Kongresu Nazionala

Asian American Studies Association

Asiar Amerikar Ikasketen Elkarteak

BDS - Boycott, divestment, and sanctions

Boikota, desinbertsioa eta zigorrak

Black Liberation Army

Askapen Beltzaren Armada

Black Lives Matter

Beltzen Biziak Axola Du

Black Youth Project 100

Gazteria Beltzaren Proiektua 100

BPP - Black Panther Party

Pantera Beltzak

Critical Ethnic Studies Association

Ikasketa Etniko Kritikoen Elkartea
 COSATU - *Congress of South African Trade Unions*
 Hegoafrikako Sindikatuen Kongresuak
Dream Defenders
 Ametsen Aldezleak
 HBCU - *Historically Black Colleges and Universities*
 Beltzen Goi Eskola eta Unibertsitate Historikoak
International Political Prisoners Committee
 Nazioarteko Preso Politikoen Batzordea
Justice League NYC
 NYC Justizia Liga
 MESA - *Middle East Studies Association*
 Ekialde Hurbileko Ikasketen Elkartea
Mississippi Freedom Democratic Party
 Mississippiko Askatasunaren Aldeko Alderdi
 Demokrata
National Alliance Against Racist and Political Repression
 Errepresio Arrazistaren eta Politikoaren
 Aurkako Aliantza Nazionala
 NWSA - *National Women's Studies Association*
 Emakume Ikasketen Elkarte Nazionala
Occupy movement
 Okupatu mugimendua
 PEP - *Progressives Except Palestine*
 Aurrerakoiak, Baina Ez Palestinarekin
 SACP - *South African Communist Party*
 Hegoafrikako Alderdi Komunista
 SJP - *Students for Justice in Palestine*
 Palestinako Justiziaren Aldeko Ikasleak
 SNCC - *Student Nonviolent Coordinating Committee*

Indarkeria Ezaren Aldeko Ikasleen
Koordinakundea

The Truth Telling Project
Egia Kontari proiektua

Third World Women's Alliance
Hirugarren Munduko Emakumeen Aliantza

TGI - Transgender, Gender Variant, Intersex Justice Project
Transgenero, Genero Inkonforme eta
Intersexualentzako Justizia Proiektua

